

9

M. kir.
Hadtörténelmi I.
IV. cs.
Nagy
Budapest, IV.,

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő.

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Országház-utca 30.

A tíz éves állami rendőrség.

Október 17-én ünnepli a m. kir. állami rendőrség fennállásának tizedik évfordulóját s ehhez a tízéves jubileumhoz mi is elhozzuk üdvözleteinket és szerencsekívánatainkat. Nem csak azért, mert nekünk már hivatásunknál fogva is a gratulálók első sorában a helyünk. Ennél az évtizedes jubileumot jelentő dátumnál meg kell állanunk azért is, mert jelentősége egy testület ünneplésének kereteit meghaladja.

A legutóbbi évtized ugyanis nem más, mint egy darab sűrített történelem. Összeszúfolva ebben a normális viszonyokhoz mérten egyébként nem nagy időben annyi esemény, annyi válság, probléma és annyi küzdelem, hogy az állami rendőrségnek ebbe az időbe eső felállítása egészen más megítélést és méltánylást kíván, mintha az biztonságos viszonyok között történt volna meg. Kétségtelen, hogy az a testület, amelyik az elmúlt nehéz évtizednek is a legnehezebb részében, az elején született meg, amikor a legforróbb és leglázásabb építőmunka zömébe kellett magát belevetni: szinte egyik napról a másikra, az valóban színjelesre tette le az életrevalóság és elhivatottság vizsgáját. A forradalmakban fenekestől felforgatott ország rendbehozatalában az állami rendőrségnek megszületése percétől mind a mai napig hervadhatatlan érdemei vannak, mindazok munkájának tehát, akik a testület megszervezésében és felvirágoztatásában közreműködtek, különös elismeréssel kell adózni az egész országnak.

Társadalmi felfordulásnak és pusztulásnak kellett tanyát ütni a városok házsoraiban, hogy bátran cselekvő vezető emberek végre kimondják és a legnehezebb viszonyok között is valóra váltsák a városok közbiztonságának egyetlen megoldását: állami rendőrséget a városi utcákra! Nem kis bátorságra, annál biztosabb kézre és abszolút tudásra volt ahhoz szükség, hogy éppen a legsúlyosabb időben valósítsák meg a városok addigi tarka-barka, ahány, annyiféle szervezetű s szellemű, jobbára csak helyi érdekeket szolgáló rendőrségeinek az államosítását. A sikert csak az tudhatja eléggé értékelni, aki tisztában van azzal, hogy egy nagy testület megszervezése még a legbiztonságosabb közállapotok mellett, bőséges anyagi eszközök birtokában sem tartozik a legkönnyebb feladatok közé.

Az állami rendőrség a kezdet roppant nehézségein így is hamarosan átvágta magát s miközben rengeteg nélkülözéssel, a belső szervezési munkák és problémák tömegével birkózott, ura lett a városok közbiztonságának. A forradalmak szemete, pora még az utcákon kavargott, a lelkek még a robbanásig telve voltak izgalommal és indulatokkal, amikor egy addig soha se látott egyenruha, az állami rendőrség egyenruhája odaállott a nyugtalan tömegek elé. Es azóta sem ingott meg ez az egyenruha egy pillanatra sem.

Fegyelmet, rendet hozott a városokba s hogy a fegyelmet nem túlságosan kedvelő városi közönség oly gyorsan megtanult parirozni és hogy amellet rendőrség és közönség között kialakult az egyik részről sem nélkülözhető sima, megértő érintkezés, az állami rendőrségnek ez egyik legszebb sikere.

Így folyt azonban a munka minden téren, minden vonatkozásban s ma már a m. kir. állami rendőrség nemzetközi viszonylatban is súllyal, tekintéllyel, komoly eredményekkel rendelkező közbiztonsági testület. A legnehezebb feladatok megoldására is képes, a városok lakossága nyugodtan hajthatja a fejét álmra, mert az állami rendőrség keze és szeme biztos, jó. Es még jobb lesz!

Ennek a mi szerény megítélésünk szerint nem utolsó oka az, hogy szerencsés érzékkel, egészséges mértékben valószínűsítették meg a vezetők a belső testületi szellem felépítésénél a katonai szellemet. Az állami rendőrségnél az alá- és fölérendeltségi viszony felépítése — eltérőleg minden más polgári testülettől — magában rejtje a katonai fegyelem sok értékes vonását anélkül, hogy ez a városi közönséggel való érintkezésben nem kívánatos túlzott katonai szigorra fajult volna el.

Természetes, hogy az állami rendőrség első évtizedes, eredménydús jubileuma fölötti örömlében van egy kis önzés is, bár ehhez az önzéshez vég-eredményében nem külön testületi érdek, hanem az ország általános közbiztonsági érdeke ad alapot. Bennünket ugyanis nagyon közelről érint, hogy a városok közbiztonsága arra méltó és hivatott, megbízható kezekben legyen, mert hiszen a falu és város közbiztonságát egymástól elkülöníteni nem lehet, egyik a másiktól szervesen függ. A mi munkánkat is nyugodtabbá, biztonságosabbá teszi az a tény és tudat, hogy az országnak azon a területén, ahol a közbiztonság fenntartása nem a mi teendőnk, az állami rendőrség száz százalékban ura a rábízott feladatnak s így nekünk a magunk munkája mellett nem kell időnkint oda-odatekinteni a városok utcáira, mint kellett azt tennünk addig, amíg a városok közbiztonsági szolgálatát nem egységesítették.

Öszintén gratulálunk ahhoz az eredményhez, amit az első évtizedben az állami rendőrség felmutatott. Gratulálunk nemcsak mint a közös célokért való küzdelmek osztálysorsosai, hanem elsősorban mint a nemzet jobb jövőjéért küzdő és aggódó igaz magyarok. Azt mondják, hogy emberek és testületek egymás mellett surlódások nélkül nem élhetnek. Lehet, hogy ez a tétel a mindenbe befurakodó emberi gyarlóságok miatt áll, de ha a surlódási felületeket az igaz magyar lelkiismeret mindennél érzékenyebb hártájával vonjuk be, akkor a szebb magyar jövő bekövetkezése magyar csendőrön és magyar rendőrön nem múlik. Az első évtized megértő együttműködésben telt el s mi ennek a szövetségnek és barátságának a folytatásához most is szívesen és örömmel nyújtunk kezét!

Tanulhatunk-e a detektívregényekből ?

Irta: MILVIUSZ ATTILA százados.

Cikkemben azt a vitás kérdést szeretném a magam felfogása szerint megvilágítani, hogy a nyomozással hivatásszerűen foglalkozók vehetik-e valami hasznát az úgynevezett bűnügyi vagy detektívregényeknek, azok olvasása tanulságos-e? E téren a vélemények nagyon eltérők. Előrebocsátom azt, hogy természetesen csak a bűnügyi regényírók legjobbainak termékeiről lehet szó, mert az idegek felcsigázásával dolgozó ponyvairodalom efajta termékeire kár a betűt vesztegetni.

Sok olyan tudományos bűnügyi szakkönyvet tanulmányoztam át, melyekben utalásokat találtam a bűnügyi regényirodalom legkiválóbb mestereinek munkáira, mint az angol Conan Doyle és az amerikai Edgar Allan Poe műveire. Csodálatosan hangzik ugyan, de tény az, hogy a modern bűnügyi nyomozást sok tekintetben a bűnügyi regényirodalom alapozta meg. Ez az irodalom több olyan nagy gondolatot adott, melyeket azután szakemberek felhasználtak a mai, méltán tudományosnak nevezhető nyomozási rendszer kiépítésénél. A tudományok más ágai is jártak így. Verne Gyula és Jókai Mór repülőgépeken és tengeralattjárókon utaztatták regényalakjaikat olyan időkben, amikor a technikusok ilyen gépek gyakorlati megvalósítására még nem is gondolhattak.

A detektívregények tanulmány gyanánt való olvasása ellen tudtommal három érvet szoktak felsorakoztatni. Először is azt mondják, hogy egészen más a valóság és más a regényíró fantáziájában született mese. Kifogásolni

szokták azt is, hogy a detektívregények alakjait az írók olyan képességekkel ruházzák fel, amilyenekkel halandó ember nem bírhat. Bírálat tárgyát szokták képezni továbbá azok a gyakran valószínűtlennek látszó, fantasztikus dolgok, melyekkel a regényírók a regényt fűszerezik.

A felsorolt három érvet, szerintem, könnyű megdönteni. Az élet oly sok rendkívülit nyújt, hogy a valóság sokszor felülmúlja a legtehetségesebb író fantáziáját is. Csak egy példát írok le, melyet nem regényből, hanem a való életből merítettem. Az 1891. évben történt Angliában. A szereplőket megváltoztatott névvel tárgyalom. Lord Atterbury egy franciaországi tengeri fürdőben összebarátkozott Felix Heywood igen jó nevű angol festőművésszel. A lord világméretű uton volt s mielőtt a fürdőhelyről elutazott, Heywood engedélyt kért tőle arra, hogy a lord angliai kastélyában őrzött vagyontérő régi festményt lemásolhassa. A lord ebbe szívesen beleegyezett, azonnal írt Angliába udvarmesterének, hogy Heywoodot, ha az távolléte alatt bármikor jelentkezik, fogadja a kastélyban vendégként és engedje meg neki a kép lemásolását. Helyszüke miatt nem írhatom le teljes részletességgel a bűncselekményt, ezért csak főbb vonásokban vázolom azt. Heywood elhatározta, hogy a drága képet bűnös úton megszerzi magának. A fürdőhelyről Londonba hazatérve, sikerült cinkostársul megnyernie egy Alfréd Pearson nevű iszákos és züllött festőt.

Ezután Heywood táviratozott az udvarmesternek, hogy egy bizonyos napon a kép lemásolása véget a kastélyba érkezik, várják. A táviratban megjelölt napon azonban nem ő, hanem cinkostársa, Pearson, utazott le, ki magát az udvarmester előtt Heywoodnak

A kiülőzött sóhaja.

Irta: Dr. Kubiss Ágost.

*Valamikor azt se tudtam, mi a sóhaj, mi a bánat.
Azt se tudtam, hogy mi is az, ha a szívnek vágya támad.*

*Nem volt nekem imádságom, nem tudtam én mi az...
sírni,*

*Mit tudtam én, mit is tesz az: könnyhullatva
Istent hívni!*

*De most mintha sírni tudnék, a szívemnek van már
vágya:*

Szülföldem szép határa, meglátlak-e valahára!?

*Szárnyszegetten vettem búcsút szép, fatornyos kis
hazámtól,*

*Akáclobos kis falumban minden háztól, minden
jától...*

*Azóta is gyászjátóval bolyongok a nagyvilágban,
Keresve egy új világot megcsonkított kis hazánkban...*

*De a múlt, az mégis kísért, vágyaimnak az a vágya:
Szülföldem szép határa meglátlak-e valahára!?*

*Bízom is én az Istenben... Hiszek az ő irgalmában,
Nem hagyja Ő el a magyart földresújtó fájdalomában...
Lesz még tavasz... lesz kikelet... lesz még piros
pünkösd napja,*

*Elkerülök én is innen: akáclobos kis falumba!
S ezt a napot, ezt a nyarat, velem együtt, de sok
várja...*

Szülföldem szép határa... viszontlátlak nemsokára!

Uram, én vártam . . .

Irta: CSERMELY GYULA.

Szimzsorzán Gyorgye nagyon jóra való oláh parasztember volt Ujradnán, kinek huszonöt éves élete úgy folyt eddig, mint a Szamos. Persze, nem mint az újradnai Szamos, amely ugri-bugri, szeszélyes és körül köre szökell, mint a kiskecske, hanem mint a dési vagy az újvári Szamos, mely meggondoltan megy egyre lejjebb partjai között.

Életének talán három vagy négy szenzációja volt mindössze. Az első tüszöcske, amit ráadtak, volt a legelső, akkor hét éves kisfiú volt és a második és a többi is csak olyanféle szenzáció volt, mint az első. Fényes ötkoronásat kapott egy nagy úrtól, mikor bérálni vitte a püspökhöz (egy óradnai ügyvéd volt az a »nagy úr«), egy tutajon belefördült a Szamosba... efélek.

Még az eljegyzése és a házassága sem volt szenzáció. Olyan szépen jött, küzdelmek nélkül, ahogy gyümölcs lesz a megtermékenyített virágból. Atyja »kinézett« neki egy leányt és ő ellenkezés nélkül elvette és boldog volt. Hát, nem regényhős módjára lett boldog... az asszony megfejtte a tehenet és ellátta a csirkéket, kacsákat; az ártányok az ölben híztak és a kiskert is fizetett a munkáért; együgyü

adta ki. Pearson a másolatot elkészítette és egyben egy különleges, de eltávolítható festékkel észrevétlenül az eredeti képet is átfestette. Ezután a másolattal visszatért Londonba. Néhány nap múlva Heywood ismét bejelentette érkezését táviratilag az udvarmesternél, de most már maga utazott oda. A szegény udvarmester kétségbe volt esve, midőn Heywood megérkezett, mert nem gondolhatott mást, minthogy az első festő szélhámós volt. Rosszat sejtve, Heywooddal azonnal a régi képhez siettek s ekkor látták, hogy a régi kép helyén egy frissen festett kép függ. Heywood azonnal értesítette a rendőrséget, táviratozott a lordnak, ki rögtön haza is utazott. A lordot nagyon bántotta a súlyos kár, haragjában azonnal el akarta tüzelteni az értéktelen másolatnak vélt képet, de Heywood erről lebeszélte és kérlelte, hogy a másolatot adja el neki. A lord dühében eladásról hallani sem akart, ellenben odaajándékozta a képet Heywoodnak, ki azt azonnal szobájába is vitte. A nyomozás során azonban egy ügyes londoni detektív rájött Heywood gázságára, leleplezte őt, kihozatta az értéktelen másolatnak vélt képet a festő szobájából, szakértő kezek leoldották arról a Pearson által rákent festéket, mire a kép régi pompájában előtűnt és visszakerült az őt megillető helyre.

Ha valaki ezt a történetet detektívregényben olvassa, leszögezi, hogy a kép megszerzésének ilyen nyakatekert, körülményes módját csak az írói fantázia képes kieszelni. Az tény, hogy a regények detektív-alakjai úgynevezett eszményalakok. Ez se baj. Ha az ember a való életben képességeit ilyen színvonalra emelni nem képes, legalább arra törekedjék, hogy az eszményképet megközelítse. Ha erre törekszik, máris sokat nyert.

oláh parasztnál ilyen elemekből tevődik össze a boldogság.

Az igazi szenzáció az volt, amikor Márkuc Pántál, Ujradna egyik Don Juanja, gyalázatot hozott a fejére, már mint a Szimzsorzán fejére. Ez olyan volt, mint mikor a hegyoldal több szekérnyi sziklatömböt görget a folyóba. A csöndesebb víz is felágaskodik és tajtékot, meg habot köp.

Az asszonyt hazaküldte az apjához, ő meg Márkuc Pántálnak a házába ment, azaz csak az udvarra.

— Hájj áfáre, Pántál, gyere ki, te Pántál! — így kiáltott be a konyhába.

De Márkuc Pántál gyáva volt; nem mert kijönni, elbújt. Egy sarokba húzódott s még ott is a disznóforrázó nagy teknő mögé került.

Semmi válasz.

— Nem jössz ki, Pántál?

— Jól van — gondolta Gyorgye. — A szobába nem megyek be utánad. De csak nem kerülöd el, amit bosszúálló kezemben markolok.

Az, amit markolt, egy rövidnyelű, kiélesztett kis szekerce volt.

Hazament, leült és nekilátott egy kis italnak. Móddal és csinján ivott, megrészegedni éppen nem akart, csupán csak annyit óhajtott inni, hogy köd szálljon a szemére, úgy egy kevéske. Mint napszállatkor a folyóparton a bokrokra.

Mert így jó a szeszelés, így. Gondolkozni is tud az ember, a keze se gyöngül el egy cseppet sem, csak nagyobb-nak lát mindent, a saját szégyenét úgy, mint a másíknak a pokolra való gázságát.

— Meg fogom ölni! — gondolta, ahogy belemélyedt a sárgásan csillogó italba. — Ha kijött volna az udvarra, tán csak fojtogattam volna egy kicsit, csak odapaskoltam volna a palánkhoz, mert jöttek volna szomszédok és kivet-

A harmadik érv ellen a következőket hozhatom fel: az író nem tankönyvet, hanem regényt ír. Művének elsősorban szórakoztatónak kell lennie, ezért azt a vázat, melyet a bűntény és annak kiderítése képez, kiszínezni kénytelen. Az, aki a detektívregényből tanulni akar, hámozza ki a lényegét. Hogy a detektívregényekből és detektívfilmekből tanulni lehet, arra a legkézzelfoghatóbb bizonyítékokat az ezek olvasásának, illetve megtekintésének hatása alatt létrejött bűnözőbandák szolgáltatják, melyek agyafúrt tevékenységükkel már igen sok borsot törtek a világ összes nyomozóinak az orra alá. Már pedig ha az ellentábor valamiből tanul, ugyanabból mi is tanulhatunk.

Nagyon sok detektívregényt elolvastam már, köztük sok értéktelen munkát is, de olyant még egyet sem találtam, amelyben legalább egyetlen megjegyezni való tanulságos adatot vagy figyelemreméltó eszmét ne találtam volna. Kérdés már most, hogy mit tanulhatunk ezen művekből? Conan Doyle mondatja regényalakjával, Sherlock Holmessel a következőket: »Az emberek által elkövetett bűncselekmények egymás közt nagy családi hasonlatosságot árulnak el és ha valakinek ezer büntett él minden részletével együtt emlékezetében, mégis csak csodálatos volna, ha az ezer-egyedik rejtélyt nem tudná megfejteni.« A regényíró ezen megállapítása megdönthetetlen igazságot tartalmaz. Azt szokták mondani, hogy nincs semmi új a nap alatt. Minden, így a bűncselekmények is, megisméltödnék. A közelmúltban olvastam egy német tudományos könyvet, mely ezzel a kérdéssel foglalkozik. Példaként felhoz két rablógyilkosságot. Az egyiket napjainkban Németországban, a másikat pedig több, mint száz évvel ezelőtt Angliában követték el. A két cselek-

ték volna a kezemből... így meg fogom ölni és ha száz ördög örködik is fölötte, akkor is.

Ördög nincs, de Isten van és az vitát kezdett Szimzsorzán Gyorgyéval.

— El fogom pusztítani, — mormolta Gyorgye, azután gondolkozott, a szeszes flaskóra bámulva.

Most az Isten kezdett beszélni.

— Meg akarod ölni? Csak bizzad én rám ezt a dolgot, Gyorgye. Elvégzem én szekerce nélkül is és neked nem lesz bajod a csendőrrel és a törvénnyel. Hiszen már hányszor hallottad a pópától, hogy bizzátok az ítéletet az Istenre! Ne ítélj, hogy ne ítéltes!

Szimzsorzán Gyorgye mégis menni akart, de az Isten, aki benne volt, megint visszarántotta az ital mögé a székre.

— Ne siesd el a dolgot, hat hónapig, egy évig is ráérsz. Ítéletet mond addig helyetted az Isten. Hát maradhat ekkora gázság megbüntetlen?

Szimzsorzán Gyorgye eltolta magától az italt, egy sarokba dobta a baltát és azt mondta:

— Jól van, Uram, én várok. Pont hat hónapig várok. Pusztítsd el te azt az embert. Van hatalmad és eszközöd hozzá elég. Betegség, kígyófog, farkas és villámcsapás és még sokféle. De ha nem pusztítod el, Uram... lehajolt és felvette a szekercét és megrázta a levegőben... akkor...

Márkuc Pántált nem pusztította el az Isten. Három és négy, de hatodfél hónap is elmúlt s Márkuc Pántál nem hogy elpusztult volna, de még új ködmönt vett, fehéret, bőrből. Mikor végiment benne az utcán, olyan volt messziről az a fehérség, mint a gúnyolódás, a kihívó nyegleség.

— Csak bízd el magad, Pántál. Még két hétig élsz, — gondolta Gyorgye. — Vagy az Isten pusztít el addig, vagy én végzek veled.

A hatodik hónap végén megjött az istenítélet, a háború.

mény végrehajtása a legapróbb részletekig kiterjedő bámulatos hasonlatosságot mutat. Azt hiszem, az nem vitás, hogy mennyivel könnyebb helyzetben lett volna a németországi esetei nyomozó detektív, ha megelőzőleg olvasta volna a 100 év előtt elkövetett londoni esetet.

Minél nagyobb számú bűnesetet ismer tehát a nyomozó, annál sikeresebben működhetik, mert a még megfejtetlen bűnügyi rejtélyhez a legtöbb esetben talál hasonlót emlékezete gazdag tárában, amelynek kiderítését is ismeri, munkáját tehát elővigyázatosan alkalmazott azonosító (analogizáló) következtetések levonásával módfelett megkönnyítheti. Például: a gyilkos a helyszínen felejtí az a kötelet, melynek segítségével az első emelet erkélyére felmászott és onnan leereszkedett. A nyomozónak azonnal eszébe jut egy hasonló eset, amelynél annakidején a kötelet nagyítóüveggel megvizsgálták és azon vérnyomokat találtak. Ebből arra következtettek, hogy a tettesnek nem volt gyakorlata a kötélmászásban, tenyere nem volt kérges, a kötél ennek következtében, leereszkedés közben, lehúzta tenyeréről a bőrt, tettesként tehát egy ilyen sérült kezű embert kerestek és találtak is. Az a nyomozó, akinek a jelen eset nyomozásánál ez a régebbi tanulság eszébe jutott, semmi körülmények közt sem fogja a kötél alapos vizsgálatát és az annak eredményéből levonható következtetéseket elmulasztani.

Honnan szedje azonban az ember az »1000 bűntett« ismeretét össze? Ennek három módja van:

hosszabb közbiztonsági szolgálat alatt gyűjtött személyes tapasztalatok,

a valóságban előfordult bűnesetek leírásának tanulmányozása.

A harmadik módra később térünk rá. Az elsövel a fiatalok nem rendelkezhetnek, az idősebbeknél meg attól függ, hogy a lepergett szolgálati éveik tartalma milyen. Sokan megöregszenek becsületsértések, testi sértések és tyúklopások folytonos nyomozása közben anélkül, hogy akár csak egyetlenegy bonyolultabb bűncselekmény nyomozásánál is közreműködtek volna.

A második mód — a bűnügyek leírásának tanulmányozása — hasonlít a hadtörténelem tanulmányozásához. Míg azonban a hadtörténelem minden feljegyzésre méltó hadieseményt felölel, addig a bűnügyeknek ilyen lexikona hiányzik, illetve magyar nyelvű kiadásban nincsen.

Ez a hiány pótolható a harmadik módon: a valóságban ugyan el nem követett, de azért a detektívregényekben minden részletükben pontosan vázolt bűneseteknek a már ismertetett módon való tanulmányozása által. Ez volna a detektívregények olvasásának egyik előnye. A másik szintén igen fontos. Minél többet olvas az ember, annál jobban fejlődik az elképzeli tehetsége. Mi szüksége van egy nyomozónak az elképzeli tehetségre, — kérdezhetné valaki. Válaszom rá az, hogy az olyan ember, akinek nincsen élénk elképzeli tehetsége, nem is tudhat nyomozni. Igen sok érdekes és súlyos bűneset marad kiderítetlenül a nyomozó elképzeli tehetségének szegénysége vagy teljes hiánya miatt.

Keresztrejtvény fejtése közben öt üres kocka fekszik előttünk. Az első betűt már megfejtettük. A magyarázat szerint az öt betű, mondjuk, egy szerszám neve. Itt most meg kell erőltetni az agyat. El kell lelki szemünk előtt vonultatni az összes szerszámokat, keresni azokat, melyek neve öt betűből áll és a már

Pántál is katona lett, Gyorgye is; ugyanegy ezredhez tartoztak, de ugyanegy századhoz is — és mentek.

— No, dumnezó, most igazán várok — gondolta Szimzsorzán Gyorgye és nyugodt lett. — El fogod pusztítani azt az embert. Én kígyót vagy farkast, vagy villámcsapást vártam, hogy azzal jössz; de te egy puskagolyót tartogatsz vagy egy bagyonétszúrást, vagy egy slapnelt.

Az, hogy ez becsületes, férfias, hős halál lesz, eszébe sem jutott Szimzsorzán Gyorgyénak, tisztult felfogása sem volt hozzá. Ő csak a halálát szomjazta a másíknak.

Meneteltek irtóztató hőségben, harmincöt, negyven kilométert egy szuszra; szakadt róluk a verejték, a nyelvük lógott, de Szimzsorzán Gyorgye nem bánta. Nyugodtan és bizakodva menetelt, sőt, hogy az isteni eszközök arzenálja még kibövíült egy-két dologgal, szinte keveselte a forróságot és a napsütést. — Csak fűtsön az Isten, — gondolta — és küldje rá Pántálra a napszúrást.

Azután jöttek a csaták. Ki csak egy óra hosszat tartott, ki órákon, napokon és sok napon át. Hát ütközetközben, hogy öt is ólompasszullyal kínálta meg a muszka, nem igen gondolt se a bosszúálló Istenre, se Pántálra, de ütközet után bizony nézte, hogy megvan-e még az a Máriauc Pántál?

Megvolt az még a tizedik csata után is ép bőrrel.

Azt mondják, hogy a háború nemesebbé teszi az embert, feltéve, hogy igaz dologért harcol az ember. Hogy kiöli belöle az irigységet, a haragot, a gyűlölködést, a sok lelki gázt. Hát mindenesetre így van, ámbár van ember elég, akit a háború se tesz jóvá, de még csak megbocsátóvá sem.

Szimzsorzán Gyorgyét se tette. Lihegte már a meggyalázója halálát és a legujabb ütközet után, hogy megint csak azt látta: semmi, dühösen kifakadt, mondvá::

— Még mindig nem vártam eleget, te Isten?!

— Hah, tán gyáva az a Máriauc? — gondolta — azért nem pattan le még a körme sem? A lövészárokból csak kidugja a fegyvert, de a pofáját már nem tartja oda a löréshez, rohamoknál pedig utolsónak marad, hogy fedezze öt az előtte rohanóknak a teste?

— Kitelik tőle, — gondolta és ezentúl közelebb húzódott Pántálhoz, hogy szemmel tartsa, figyelje, nem gyáva-e? Csakhogy úgy volt ezzel Gyorgye, hogy amikor pihent a harc, nem lett volna értelme a vizsgálófigyelésnek, mikor meg ropogni kezdtek a puskák, az ellenségre kellett, hogy figyeljen, nem a megrontójára, Máriauc Pántálra.

Egy éjszaka — meglehetősen sötét volt — a legénység a lövészárkokban aludt úgy, mintha külön zsold járt volna az alvásért, no de igaz, hogy rájuk is fárt a pihenés, mert hajnal óta verekedtek.

Csak Szimzsorzán Gyorgye szemére nem jött álom. Azaz jött volna, de ő figyelt. Vagy húsz lépésnyire tőle Máriauc Pántál olyan nagyon is gyanúsán mocorgott. Jobbra kémlelt és balra és az örszemeket látszott keresni, hol vannak?

— Hát ez miért nem alszik? — kérdezte. — Hogy én miért nem alszom, annak megvan a maga oka, de miért nem alszik az a vízholdta? Tán hátra akar szökni egy faluba, ahol most kint alusznak a lányok a tornácokon?

Vérhullám szökött a fejébe. — És nem pusztítod el ezt az embert, Isten? — tört ki nehezen lélegző kebléből a hangtalan kérdés az ég felé. — Hát mire vársz még és meddig?

Egy magáraébredés, egy visszazökkenés és megint figyelt tovább. Máriauc Pántál puska és minden nélküli — csak a kenyeres zsák lógott a vállán — kimászott az árokból és a mellvéd előtt megint lehasalt. Ujból figyelt jobbra és balra, azután talpra ugrott, mint a villám és magasra tartott két kézzel az ellenséges árkok felé rohant.

megfejtett betűvel kezdődik, vagyis működésbe kell hozni az elképzelő tehetséget. Tegyük fel, hogy összesen tizenöt ilyen szerszámnév van, melyeket sikerült mind összeszednünk. A következő munka most már ezek közül kiválasztani a rejtvénybe beillő szót. Ez nem olyan könnyű, mert a helyesen kiválasztott szónak meg kell felelni a keresztbefutó szavak támasztotta követelményeknek is, ellentéteknek nem szabad mutatkoznia. Kezdődnek a próbálgatások, a keresztbefutó szavakkal való összhangbáhozási kísérletek. Ezt a munkát a kombináló képesség segíti elő. Nem fog sikerülni azonban a művelet, ha a kezdetnél hiba történt, ha a szegényes elképzelő tehetséggel rendelkező megfejtő a tizenöt létező szó helyett csak ötöt szedett össze, mert a keresett szó éppen a hiányzó tíz szó között lehet.

A nyomozás nagyon hasonló a rejtvénymegfejtéshez. Bennünket bűncselekmények kész eredményéhez hívnak, mint rejtvénymegfejtőket. A kész eredmény, előzményei tekintetében, számos lehetőséget mutat a tettes személye, a cselekmény indoka, a végrehajtás módja, stb. terén. Az a nyomozó, aki ezek közül egyszerűen csak a legszembeötlőbbet fedezi fel, nem látja, mert nem is tudja magának elképzelnit a többi lehetőségeket, a legtöbb esetben nem érhet el sikert. A nyomozással csak egy úton halad csökönyösen és vélt igazát igyekszik jobb ügyhöz méltó buzgalommal bizonyítékokkal is alátámasztani, más megoldási lehetőségekre nem is gondolva, pedig gyakran éppen ezek rejtik magukban az igazságot. Jellemző erre a következő példa. Mindegy, hogy hol történt és kik szerepelnek benne, de megtörtént, még pedig az 1927. évben a mi működési területünkön. Egy legény este a korcsmában összeszólalkozott a társaival. Dühösen hazament, magához vette pisztolyát és ismét eltávozott

---

Lassú mozgású az oláh, a gondolkozása is meglehetősen lassan jár, de Szimzsorzán Gyorge agya most úgy működött, mint a villamos áram.

Felugrott ő is és lövésre markolta a puskáját. — Dumnezó, én vártam, — cikázott lángoló agyán keresztül, — de most már nem várok tovább félminutát sem. Itt az alkalom... haljon meg... de az én kezemtől!

Nem a katona készítette tette, akit felháborított a legnagyobb bűn, amit katona csak elkövethet: a szökés. A gyűlölség, a bosszú vezette. Most végezhet vele, de úgy, hogy még dicséretet is kap, nem büntetést.

Egyszer utána ordította: állj! — azután lött. Kéjjel és gyönyörrel és azzal a felelevenedéssel lött, amit a bosszúvágy kielégítése okoz. — Isten, én vártam... — ezzel a gondolattal küldte ki a golyót fegyver csövéből.

Talált és Márikuc Pántál elvérzett. Negyven lépésnyire az ároktól.

Reggel a századosa elé vezették, mondja el mi történt.

— Domnule domnu Herr Hápmán úr, — jelentette Szimzsorzán Gyorgye és vészesen fekete szeméből még most is kicsaptak a lángok, — át akart szökni a ruszokhoz, én ráordítottam hangosan, hogy álljon meg, de mert csak tovább szaladt felemelt kezekkel, hát löttem.

— Jól tetted, — mondta a százados és megveregette a katona vállát. — Dicséretet fogsz kapni... hogy hívnak? Ja, tudom már, te a Szimzsorzán Gyorgye vagy.

— Igen, — felelte az ember és lesütötte a százados előtt a szemét. Valami nem quadrált bele abba a világba, amelyben élt. A jelentést csak megtette bátran, de már a dicséretre lesütötte a szemét. Sarkon fordult és mintegy mentegelve magát, mormolta:

— Dumnezó, én vártam...

hazulról. Másnap reggel a lakása és a korcsma közötti útvonalon holtan találták, lövéssel a szájában. Hányféle lehetőség van itt arra, hogy a halál okára következtessünk? Mit mond a segítségül hívott elképzelő tehetség? Négy lehetőség van: öngyilkosság, véletlen baleset, mások vétkes gondatlansága folytán bekövetkezett eset és végül idegen kéz szándékos cselekménye. A nyomozásnak ily esetben egyforma buzgalommal mind a négy feltevésből ki kell indulni, más szóval: mind a négy különböző irányban le kell folytatni a nyomozást, gyűjteni kell az adatokat, melyeknek egymáshoz viszonyítása, összehasonlítása, az egymásra utalások és ellentmondások keresése (kombináció) megmutatja a téves irányokat és egyben kijelöli, alátámasztja az egyedül helyes irányt. Az eset első nyomozóinak azonban nem volt elképzelő tehetségük. Ők a négy lehetőség közül csak egyet láttak, az öngyilkosságot. Lövés a szájban? Ezt csak öngyilkosok teszik, a legény tehát öngyilkosságot követett el. Ehhez a feltevésükhöz görcsösen ragaszkodtak, bár a pisztolyt sem tudták a helyszínen megtalálni. Egyszerűen kimondták, hogy a pisztolyt az öngyilkosság elkövetése után valaki a hulla mellől ellopta. Később azután ügyesebb nyomozóink kétséget kizárólag megállapították, hogy a halált idegen kéz szándékos cselekménye okozta.

A detektívregények rendszerint igen bonyolult, rejtélyes körülmények között elkövetett bűneseteket dolgoznak fel. Az ilyen esetek kiderítése számos lehetőség elképzelését kívánja meg a regényben szereplő detektívtől, ezenkívül ezek a regények a kombináció menetét és a kész megoldást is tartalmazzák, kézenfekvő tehát, hogy az ilyen olvasmány a kriminalisztikai elképzelő és kombináló képesség fejlesztésére csak előnyös lehet.

Mint olvasmányt, elsősorban Conan Doyle detektívregényeit ajánlom. Ha ezekből ki tudjuk olvasni a lényegét, állithatom, hogy mint tankönyvek is kitűnően megállják a helyüket. A logikus gondolkozás, megfigyelés, a kriminalisztikai következtetés művészetének, a kikérdezés technikájának, a helyszíni szemle szakszerű megejtésének stb. érdekesítő keretek között való ilyen tanulságos ismertetése sehol máshol nem található meg. En nagyon sokat tanultam belőlük, amit nem is restellek beismerni, mert ezzel a beismeréssel már neves kriminalisták írásaiban is találkoztam.

Régi bűnesetek, régi nyomozók.

Előző cikkemben (Cs. L. 1929. évi 23. sz.) megírtam azt, hogy a régi betyárvilág tolvajai, rablói a pénzértéken kívül főleg a jószág után vetették magukat, mert ezeknek a lopott tárgyaknak értékesítése, elrejtése a legkönnyebb és legegyszerűbb volt. Az ilyen lopások elkövetői a bűnjelek útján csak nagyon nehezen kerültek pandúrkézre. Szövetet, kendőt, ruhaneműt, ékszert eltulajdonítók azonban már a lopott tárgyak után is könnyebben voltak kinyomozhatók.

Voltak azonban már ekkor is speciális betörők — sokszor külföldiek —, akik kizárólag úri kastélyok feltörésével foglalkoztak s az arany, ezüst és drágaköveken, gyöngyökön kívül nem vetették meg az értékes régiségeket, festményeket stb. sem.

Ilyen esetekben a tettes budapesti vagy bécsi orgazdák segítségével külföldön értékesítette a zsákmányt, amely kalandos utakon került külföldre. Más ékszerlopási esetekben,

ahol nem specializált betörőkéz dolgozott, egy-egy ékszerlopás ügyének kinyomozása évekig tartott, mert a tettes nem tudta vagy nem merte az értéktárgyakat eladni s a legjobb esetben azokat széjjelrombolta, a nemes fémeket összeolvasztotta, a gyöngyöket, drágaköveket szemenként értékesítette kocsmárosoknál, zsidó kereskedőknél, ékszerészeknél. Ezt a módszert főleg a rablással foglalkozó kőborcigányok használták.

Osváth Pál, Bihar megye csendbiztosa, nyomozott ki egy igen nagyszabású ékszerlopást a cselekmény elkövetése után több évre, mégpedig igen szép és fárasztó munkával. Érdemes a nyomozást részletesen ismertetni, mert nagyon sokat tanulhatunk abból. A bravuros nyomozásairól híres Osváth Pál megemlékezéseiből az egész nyomozás történetét a következőkben állíthatjuk össze:

1858-ban a dúsgazdag Lányi Kálmán nagybirtokos K.-szántói kastélyából családjával együtt rokonlátogatásra távozott. Mert birtoka környékén a közbiztonsági állapotok nem voltak valami rózsásak, mert a környéken az úri lakokat egyre-másra fosztogatták s mert a kastélyban hatalmas értékű ékszer, arany, ezüst és más drágaság volt felhalmozva, a földesúr felfegyverezte megbízható szolgálait s azokkal őriztette kastélyát.

Mégis, amikor a földesúr hazaérkezett, megdöbbenve vette észre, hogy kastélyába álkulcsos betörők hatoltak be, a kastélyt kifosztották s onnan huszonkétezer forint értékű arany- és ezüstpénzt, ékszert, drágaságot, köztük egy ezüst fürdőkádat vittek el a tettesek anélkül, hogy a fegyveres őrök a betörőket észreveiték volna.

A károsult az osztrák zsandároknál tette meg első panaszát, akik Lányi szakácsát fogták gyanúba s akit már egy évig tartottak vizsgálat alatt, de a nyomozásban eredményt elérni nem tudtak. Ekkor választották meg Biharban Osváth Pált csendbiztosnak. Természetes, hogy a károsult őt is felkereste és felkérte, hogy fogjon hozzá a nyomozáshoz s eredmény esetén a megtérülendő értékek 10%-át is biztosította írásban a csendbiztos részére.

Osváth a nyomozást megkezdte, de bizony sokáig nyomozott, tapogatózott a hatalmas ékszerlopásban eredménytelenül.

Végre 1862. évben kapott először biztató nyomra. (Az osztrák csendőrök által gyanúsított szakács még mindig nyomozás és zár alatt volt.)

A nyomot egy pandúrnak ajánlkozó jómadár, Bojt községből való Szabó Ferke szolgáltatta, akit, mikor pandúrnak jelentkezett, Osváth azzal bocsátott el, hogy ha valami nagy bűnügy felderítésében a kezére jár, hát akkor fel fogadja.

Szabó Ferke a jóindulatot megköszönte s megígérte, hogy majd utána néz a dolognak s ha tud valamit, akkor jelentkezik. És Ferkének szerencséje volt. Bojt községben a szokásos vasárnapi verekedésben ugyanis tevékeny részt vett s egy pár koponyalékelés után a nagyváradi vármegyeház börtönébe került, ahol egy cellába zárták Kilián János rovottmultú szilágysági jegyzővel, aki sikkasztásért és okirathamisításért volt fogságban, de aki gyanús volt abban, hogy messze vidék zsványainak jogtanácsosa, aki orgazdaság mellett még nagyobb vállalkozások irányítója is volt, sőt azokban olykor-olykor részt is vett. Erre azonban semmi-féle bizonyíték nem volt.

Természetes, hogy a »róka« jegyző alapos vallatás alá fogta Szabó Ferkét is s amikor Ferke jól felelt, közlékenyebb lett s több vidéki zsvány után érdeklődött. Valamennyit jól ismerte. A jegyző egyre közlékenyebb lett. Azt hitte, hogy Szabó szintén a bűn útjára került kezdő, ezért ellátta mindenféle hasznos és jó tanáccsal. Majd Papp Jánosról

kérdezősködött, a bojtai származású betörőről. Beszélgetés közben a Lányi birtokos kárára elkövetett betörés is szóba került, a jegyző erről is tudott, sőt, úgylátszik, többet tudott, mint a nyomozó hatóság, mert megjegyezte, hogy a még mindig vizsgálati fogságban szenvedő szakács ártatlan, hogy bizony a tettesek másfelé élik világukat.

Szabó Ferke áhíttatosan hallgatta ezeket a dolgokat, de közben alig várta, hogy a vármegyeház tömlőcéből kikerüljön, hogy megvihesse a hírt Osváth csendbiztosnak. Gondolta, hogy nemsokára most már ő is a csendbiztossal együtt szolgálja majd a vármegyét.

Osváth figyelmesen végighallgatta a legény jelentését, majd úgy határozta, hogy Szabó újból visszamegy a tömlőcebe a jegyző mellé.

Ugy is történt.

A jövendőbeli pandúr igen ügyesen viselkedett. Szépen kitudta a jegyzőtől a Lányi-féle betörés előzményeit. Megtudta, hogy abban Papp is részes. Megtudta azt is, hogy az ékszerek a jegyző sógora révén tűntek el, aki Margittán börtönfelügyelő, aki a vidéken elkövetett ékszerlopások zsákmányait szokta elhelyezni kitünő összeköttetései révén. Sőt a jegyző, amikor kiszabadult, Szabó Ferkét annyira bizalmasának tartotta, hogy három biharmegyei haramiát nevén nevezett, mint akik a Lányi-féle betörés főtettesei voltak. Ő csak mint a terv kidolgozója, sógora, a börtönfelügyelő pedig mint orgazda szerepeltek ennél a bűnügynél. Kilián János jegyző alig hagyta el a börtönt. Szabó Ferke is kikéredzkedett és sietett a sok jó hírrel Osváth Pál csendbiztoshoz.

Ennyi adat és ennyi nyom után most már Osváth is reményteljesen hozzákezdett a nyomozáshoz. Horváth György bihari betyárt, aki a Lányi-féle betörés részese volt, időközben ismeretlen tettes aquonverte. A másik két nagykereki útonálló, Virág Józsi és Virág Pali a többek között arról is nevezetese voltak, hogy ha meqnyúzták volna őket kihallgatásuk során, még akkor sem vallottak volna. A nyomozást tehát célszerű volt a mellékszereplőkön kezdeni.

Osváth Pál elhatározta, hogy először a börtönfelügyelőnél, a rovottmultú jegyző sógoránál, Margittán, fog hozzá a régi bűnügy kiderítéséhez. Debreceni hentesmesternek adván ki magát, ilyen álöltözetben kocsizott le Margittára, magával vitte a pandúrjelölt Szabó Ferkét és Kovács pandúrját, ezek betuáros ruhát viseltek ebből az alkalomból. Vitt magával Osváth még egy pár ügyesen utánzott ékszerdarabot is. Osváth Kovács Lajos szolgabírónál kvártélyozta be magát s egyelőre nem mutatkozott. Két emberét egy gyanús hirben álló kocsmároshoz küldte azzal az utasítással, hogy ott borozgatás közben tudakozódjanak Krizsán György börtön-

---

A katonai ruha a XVIII. század közepétől egy egész századon keresztül igen szép, testhez álló volt. Nem valószínű, hogy az a magyarázat, amivel némelyek a szűk egyenruha okát a következőkben magyarázzák: A XVIII. században, sőt egy ideig a XIX. században is, a csapatoknak nem kész egyenruhát adott a kincstár, hanem az ezredtulajdonosok a ruházat beszerzésére és karbantartására bizonyos összeqű pénzt kaptak, amely persze a kényelmes szabású ruhára volt kiszámítva. Amit az ezredtulajdonos ebből a pénzből meg tudott takarítani, az az övé maradt; úgy növelte tehát ezt a megtakarítást, hogy a ruházatot egészen szűkre készítette, amihez persze kevesebb posztó kellett. Ha mindegyik katonán csak egy negyedmétert takarított meg, a megtakarítás az egész ezrednél már is legalább félkilométert jelentett, ami pénzben kifejezve bizony nem megvetendő summa volt. A szűk ruha daliásabb külsőt adott a legénységnek, így nem is vették annyira zokon a turpisságot.

Szeptember 28-án fejezte be gödöllői nyaralását Kormányzó úr Őfőméltósága. Ez alkalommal fogadja vitéz Ághy Zoltán századosnak, a gödöllői csendőr őrkülönitmény parancsnokának, jelentkezését. (Schäffer felv.)

felügyelő után, azt hivassák oda azzal az ürüggyel, hogy valamit át akarnak neki adni.

A csendbiztos két embere az utasítás szerint járt el. Javában folyt az italozás, a beszéd, amikor pandúrok topantak az ivóba, Szabó Ferkét s az áruhás pandúrt lefogták, megkötözték és kezdték becipelni a margittai csendbiztos elé.

A kocsmáros ugyanis a margittai csendbiztos besúgója volt s a két gyanús egyént elárulta a csendbiztosnak, aki sietett fülöncsípetni az áruhás nyomozókat.

A letartóztatott Kovács pandúr hatalmas izomzatú ember volt. Ütközben kötelékét szétszaggatta, a pandúrok őrizetéből szerencsésen megugrott s futott a hírrel Osváthoz, aki meg a margittai csendbiztoshoz és éppen idejében ért oda, hogy Szabó Ferkét megmentse a vallasástól, amihez pedig már hozzáfogtak.

Osváth ezután belátta, hogy a kudarc után jobb lesz a margittai nyomozást abbahagyni egyelőre s a szerencsét a kiszabadult jegyzőnél akarta megkísérelni. Szabó Ferkét Margittán hagyta, hogy tartsa szemmel a börtönfelügyelőt. Szabó helyett most már Szabados Ferdinánd margittai csendbiztos kísérte tovább áruhában Kovács pandúrral egyetemben útjára, amely Szilágyságba vezetett, Kilián jegyző otthonába.

Ezt az utat is szekéren tették meg, most már mint szegénylegények. Húst, elemózsiát, bort bőven vittek, hogy a jegyzőnek a vendégfogadtatás ne okozzon gondot.

Meg is szálltak a rovottmultú jegyzőnél, ahol ettek-

ittak s amikor Kilián jegyző hangulata az elfogyasztott bortól emelkedett volt, Osváth csendbiztos nagy színjászó képességgel és ügyességgel előadta, hogy ő Lányi szakácsa, aki a betörés miatt ártatlanul ült hosszú időn keresztül s mert nem tud elhelyezkedni, a betyáréletre adta magát s mert tudja, hogy kik voltak a Lányi-féle betörés tettesei, azok után vetette magát. Részt követel a zsákmányból.

Dicsekedve beszélt el, hogy a bihari Horváthtal már leszámolt. Ezt, mint előbb említettem, ismeretlen tettesek agyonverték, most a két Virágon van a sor, bár azokról is tudja, hogy ők sem kapták meg a teljes részüket. De majd leszámol valamennyivel. Megmondta nyíltan az öreg Kiliánnak, hogy jól tudja, hogy az osztzkodásnál ő is jelen volt, tudja, hogy sógora értékesítette az ezüstöt, aranyat és ékszereket. Megígérte végül Osváth, hogy ha öreg Kilián a kezére jár, hát még kereshet is.

Az italtól amúgy is elázott Kilián a jövődö haszon reményében azután részletesen elmondott mindent, amit tudott. Elmondta, hogy a rablók az ezüstöt és gyöngyöt tényleg Margittára vitték a sógorához. Elmondta, hogy a banda tagjai egymást is meglopták, a zsákmányt Margittán egy kereskedőnek, Mezőpetriben pedig egy kocsmárosnak adták el. Tudta a rovottmultú öreg jegyző azt is, hogy az ezüstfürdőkádat s a többi ezüst és arany dolgot összeolvastották Margittán s tömbökben adták el kilószámra. Elmondta azt is, hogy börtönfelügyelő sógora Bojt községből Papp János bizta meg azzal, hogy szekéren fusson be Deb-

recenbe, ahol az országos vásáron megtalálja Mayer Salamon beregmegyei földbirtokos zsidót, aki ilyen alkalmi vásárt szívesen csinál, enlittette még neki, hogy igazgyöngyök vannak eladók s a földbirtokos zsidót hozza szekéren hozzá Margittára.

Papp Jani a megbízást el is végezte s a földbirtokos zsidót lehozta Margittára, aki a három gyöngysort potom pénzen meg is vette. De beszélt a részeges jegyző mást is; elmondta, hogy több gyöngyöt és ékszert Hirsch Leibné galíciai zsidóasszony, aki Margittán telepedett le, Pestre vitt eladni. Ennek a Hirsch Leibnének különben derék férje lehetett, márt rablásért ítélték el és a debreceni börtönben pusztult el.

Elmondta még Kilián, hogy a Lányi-féle kincsekből még a börtönfelügyelő felesége is lopott egy, a gróf Csáky-család címerével ékített ezüst ruhakézfét, amit egy ügyvédnek ajándékozott, aki időközben Margittáról Nagyváradra költözött.

Mondanunk sem kell, hogy a két betyárnak öltözött csendbiztos, Osváth és Szabados, elégedetten mosolyogtak befelé magukban, hogy bor mellett ilyen szép eredményt értek el. Szedelőzködni kezdtek, útra indulván, de előbb még hosszasan kapacitáltak az öreg Kiliánt, hogy jöjjön velük Margittára, ő is beszélje rá sógorát, hogy a javukra dolgozzon — ha bajt nem akar. Végre Kilián is a kocsira kapaszkodott s elindultak vissza, Margitta felé.

Fontos volt, hogy a jegyző hangulatában változás ne álljon be, azért útközben ugyancsak járta a kulacs a maga körútját, de a két csendbiztos arra is vigyázott, hogy a jegyző azért a sárgaföldig le ne igya magát.

Egynapi (24 órás) kocsizás után a társaság este bekocogott Margittára, ahol Osváth rokonánál, Kovács szolgabirónál szállt meg a jegyzővel együtt. Egy szobában feküdtek le, de Osváth kiosont, amikor a jegyző elaludt, a szolgabíróhoz ment és felkérte, hogy másnap reggel a szomszéd szobában jegyzőkönyv vezetéséhez készen legyenek a hivatalos urak s vegyék jegyzőkönyvbe azt, amit az üvegajtón keresztül hallani fognak.

Osváth csendbiztos, bár teljesen ki volt merülve az ötnapos kocsizástól, nem aludt egy szemét sem. Idegesen várta a reggelt. Mikor azután hallotta, hogy a hivatalos urak a szomszéd szobában elhelyezkedtek, ő is kibíjt az ágyból s öltözni kezdett, majd felkelt Kilián is, aki bizony nem igen tudta, hogy hol van.

Osváth továbbra is kitünően játszotta szerepét, újra a Lányi-féle betörésre terelte a beszédet s ezt olyan ügyesen csinálta, hogy az öreg jegyző nemcsak az esetet ismételte meg apróra, hanem még a személyadatait is bemondta beszédközben teljesen gyanútlanul.

Ekkor történt a nagy meglepetés. Osváth kiegyenesedett, bemutatta magát Kiliánnak, nevetve mondta, hogy ő bizony nem a Lányiék elcsapott szakácsa, hanem a bihari csendbiztos, aki időközben arról is gondoskodott, hogy a beszélgetést jegyzőkönyvbe foglalják, majd kinyitotta a szomszédos szoba üvegajtóját és felkérte a jegyzőkönyvező urakat, hogy fáradjanak be, olvassák fel a jegyzőkönyvet, mert azt a jegyző úr, mint saját vallomását, alá akarja írni.

Mintha a vipera csípte volna meg az öreg bűnöst, úgy ugrott fel a helyéről s tátva maradt a szája és sokáig szólani sem tudott, de a jegyzőkönyvet felolvasása után mégis aláírta, sőt azt a stratégiát választotta, hogy később a rablóbanda tagjainak is szemébe mondta mindazokat, amit róluk tudott s azt állította, hogy életveszélyes fenyegetésük miatt nem beszélt erről eddig senkinek.

E bravuros ügyességgel felvett jegyzőkönyvvel a régi bűnügy gordiusi csomója is megoldódott. Osváth Krizsán György börtönfelügyelőt is elfogatta, őt azonban vallatni csak akkor kezdte, amikor a könnyebben megszereshető bűn-

jelekből egy csomót összehordott. Közle volt a bűnjelek között a Csáky-címerrel ékes ezüstnyelű ruhakefe is, amit Krizsánné lopott ki a kincsek közül és odaajándékozta a most már nagyváradai ügyvédnek. Erre Krizsán is beismerő vallomást tett.

Ezután Osváth intézkedésére pandúrok szedték össze a bojti és mezőkeresztési rablókat s pandúrkézre került Mayer Salamon beregmegyei földbirtokos és nagybérő is, aki Krizsánnal együtt a Nagyalföld legveszedelmesebb orgazdájának bizonyult, aki a nagyobb rablások ékszereit szerezte meg potom pénzért Krizsán és hozzá hasonló gonosztevők közvetítésével. Valószínű, hogy birtokát is ilyen módon szerezte.

Osváth e nyomozásban legnehezebben boldogult Hirsch Leibnéval, aki váltig tagadott. Hosszú kísérletezés és vallatás után, mikor megigérték, ha az értékek visszaszerzésében segédkezik, nem lesz bántódása, végre elmondta, hogy a Lányi-féle betörésből származó ékszereket és gyöngyöt ő vitte Pestre eladni. El is adta egy ékszerésznek Budapesten, de hogy kinek, azt nem tudja — ellenben ha felviszik Pestre, majd meg tudja mutatni a házat, ahol az ékszerésznek a boltja van.

Láthatjuk, hogy ez a nyomozás mily hatalmas szívóságot, fizikai erőt, akaratot kívánt, hiszen a nyomozó csendbiztos, amikor az első pozitív hírt a pandúrságra vágyó Szabó Ferkétől megkapta, egészen addig, amíg Margittán a jegyzőt és a börtönfelügyelőt elfogta, nem kevesebb, mint 8-24 órát ült csak szekéren s úgy haladt nyomról nyomra. Nem is emlitem itt az időjárás viszontagságait, esőt, hideget, csak azt, hogy a nyomozást álruhában végezte, így bizony a nyomozás ideje alatt a táplálkozásnak is az álruhához valóknak kellett lennie. Hideg étel: szalonna. A kocsizás miatt bizony az alvás sem lehetett valami kényelmes: bóbiskolás a rossz úton dőcögő szekéren.

Ami pedig a nappalból maradt, amit nem a szekéren töltött, alaposan ki kellett használni. Tanuk felkutatásával, kikérdezésekkel, tárgyi bizonyítékok gyűjtésével, bűnjelek beszerzésével.

Most is, hogy Hirschné olyan vallomást tett, hogy meg tudja mutatni azt a budapesti házat, amelyben annak az ékszerésznek a boltja van, akinél a Lányiéktól rablott kincs egy részét értékesítette, bizony ismét csak útra kellett kelnie a zsidó asszonnyal egyetemben és útnak is indultak Budapest felé forsponttal, hogy azt a háromszáz és egynéhány kilométert lekocsikázzák a bűnjelek biztosítása érdekében, mert bizony akkor még vonat nem volt. De az országutak sem voltak bársonnyal borítva.

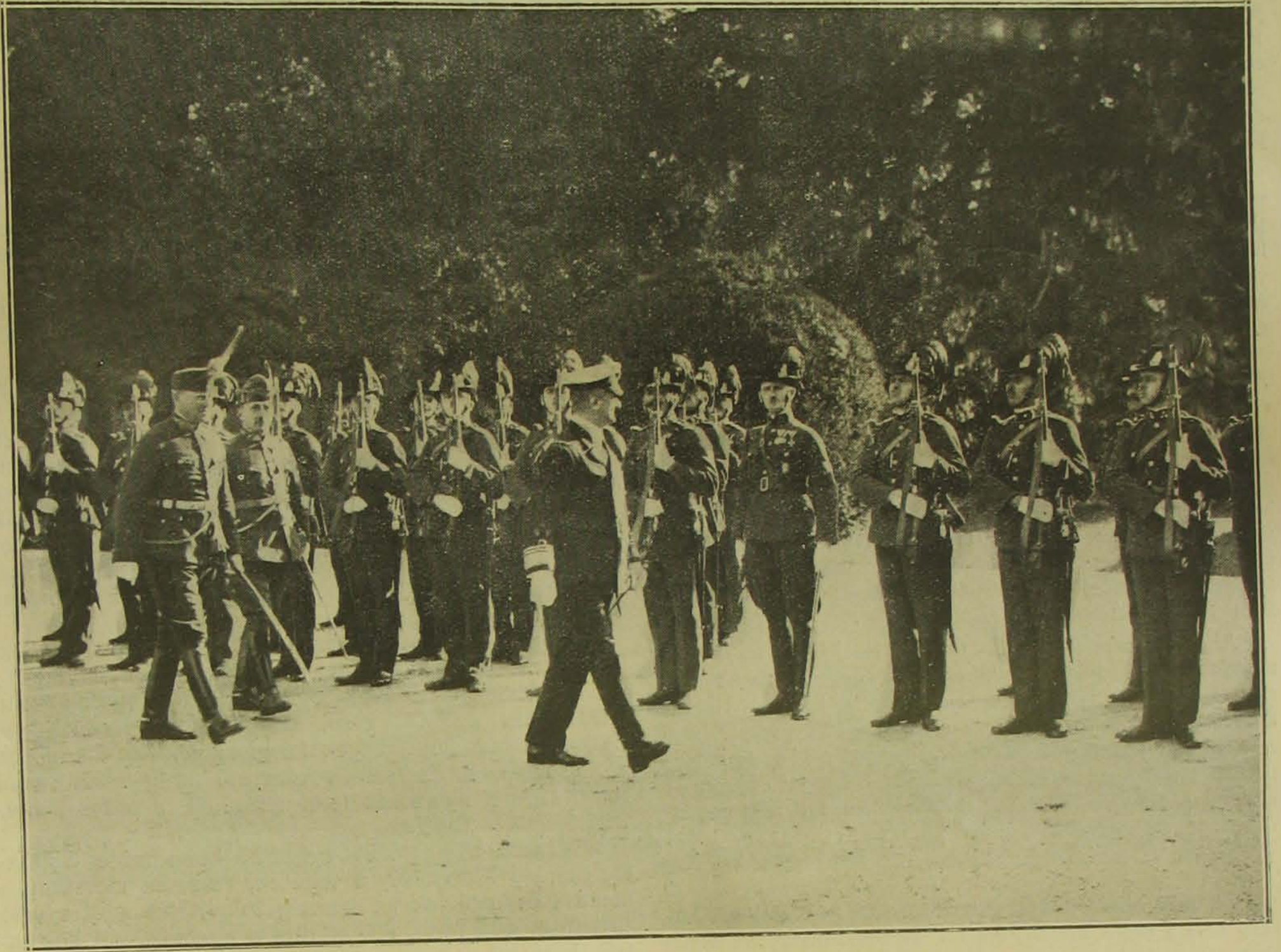
Ez az út — mint Osváth megemlékezéseiben elmondja — Biharban vezetett keresztül. Itt lakott az egyik tettesnek, Horváth Gyuri agyonvert betyárnak az özvegye. Természetes, hogy a nyomozás érdekében itt meg kellett állni. A csendbiztos alaposan kikérdezte özvegy Horváthnét, aki elismerte azt, hogy férje tényleg részt vett a Lányi-féle kuria kirablásában és elmondta, hogy a zsákmányból férje sok ezüst tallért és különböző régi verésű aranyakat hozott haza.

Arra a kérdésre, hogy hol vannak ezek a pénzek, az özvegy elmondta, hogy férje azokat a helybeli plébánosnak adta el, az érték kapott pénzt pedig elköltötték.

Osváthnak Biharban is szerencséje volt, mert a plébánosnál az arany- és ezüstpénz nagy részét megtalálták. A plébános beismerte, hogy azokat Horváthtól vette, de azzal védekezett, hogy nem tudta, hogy azok lopásból származtak. A lelkésznek ezt a védekezését nem igen fogadták el a bíróság előtt, mert bizony a lelkész is nagyon jól tudta, hogy Horváth Gyuri nagyobb szabású zsvány és utonálló, akit több hatóság körözött.

A bihari eredményes nyomozás után újra szekéren ült a csendbiztos és most már változott lovakkal utazva, rendszeresen fel is érkeztek Pestre,

Kormányzó úr Ófőméltósága elhalad a gödöllői csendőr örkülönítmény arcvonala előtt. (Schäffer felv.)

Itt az előírás szerint a főkapitánynál jelentkezett a nyomozó csendbiztos, akitől megkérte az engedelmet arra, hogy a bűnügyben Pest városában is nyomozhasson és akinek segítségét és támogatását kérte.

Az akkori budapesti közbiztonsági viszonyokra igen jellemző a főkapitány nyílt válasza:

— Hát, kérem, csak tessék nyomozni, azonban előre megmondhatom, hogy az itteni nyomozása nem sok sikerrel kecsegtet, mert az itteni orgazdák roppant ravaszak és csaknem mindegyiknek megvan a maga embere a rendőrügynököknél. Adok ön mellé egy embert, de ezért sem merem a tűzbe tenni a kezemet. Roppant tessék rá vigyázni, mert ha megtudja, hogy miről van szó, az ékszerész érdekében fog dolgozni.

Ilyen biztatással indult meg a Lányi-féle nagy ügyben a nyomozás Pesten.

A rendőrügynök, egy pandur és a zsidó asszony a csendbiztossal kezdték járni Pest utcáit. Egész nap jártak-keltek, de a zsidó asszony nem tudta, vagy nem akarta tudni, hogy hol van a pesti orgazdája. Másnap egész nap hasonló módon telt el. Este felé a zsidó asszony végre egy házra mutatott:

— Itt adtam el az ékszereket!

Az ékszerészbolt azonban nem volt a házban. Tulajdonosa elköltözött s a környéken senki sem tudta, hogy hová.

Nem volt más hátra, mint az összes pesti ékszerészeket lejárni.

Hogy azonban ezt mégse kellett megtenni, abban megint a legjobb detektív, a véletlen szerencse, jött a nyomozók segítségére.

Hirschné elmondta, hogy a leánya Pesten bábaasszony és kérte a nyomozó csendbiztost, hogy engedje meg, hadd látogathassa meg. A zsidó asszony addig kért, addig rimánkodott, hogy a csendbiztos megengedte, hogy pandurja kíséretében tegye meg a látogatást leányánál. Hirschné leánya másnap azután, hogy hogyan, azt nem tudni, megtalálta a keresett ékszerészt és annak lakását is bemondta Osváthnak, aki erre pesti rendőri asszisztenciával megjelent az ékszerésznél, de a zsidó asszony nélkül s annak lakásán és üzletében házkutatást tartottak, ahol egy rejtekhelyet is találtak, tele ezüsttel, arannyal és drága ékszerekkel, azonban a Lányi-féle betörésből származó ékszerek közül egy darabot sem találtak meg.

Az ékszerészt vitték hát fel a kapitányságra és vallatóra fogták. Természetesen mindent tagadott. Csakhogy tagadásával nem ment sokra, mert egy ügyesen alkalmazott szembeállítás Hirschnéval kizökkentette tagadásából az ékszerészt s amikor még a főkapitány azzal az indítvánnyal jött elő:

— Fejezzék be az urak a nyomozást Pesten, mert azt hiszem, a gyanúsított inkább Biharban óhajt vallomást tenni, az ékszerész a pandúrvallatástól nagyon megijedt és beismerte, hogy az 5000 pengő értékű ékszert tényleg ő vette meg Hirschnétől 300 forintért, azonban azokból egy darabot sem tud előadni, mert a vétel után azokat azonnal Párisba küldte és ott értékesítette.

(Ezekről a tényekről megemlékezve önkéntelenül eszünkbe jut Jókai egyik regénye: *A lélekidomár*, amelynek hőstét Ráday Gedeon gróf kormánybiztosról mintázta. E regény egy része Párisban játszódik le. Nem irói fantázia szüleménye Jókainál sem, amikor azt írja, hogy a Magyarországon elkövetett bűncselekmények fő orgazdái Bécsben, Párisban kellett keresni.)

Az ékszerészt ezek után nem szállították le Biharba, sőt le sem tartóztatták, mert a nála eladott ékszerek lényeges árát 5000 forintot deponálta, pedig hát ki tudja, hány bűnnel, vérrrel szerzett rablott vagy lopott ékszer volt nála kincses kamrájában felhalmozva, ki tudja, mennyi értékű ilyen ékszer vándorolt el tőle Párisba, Bécsbe, Londonba vagy a jó Isten tudja hová.

Ezzel a hatalmas bűnügy nyomozása befejeződött. A tettesek bíróság elé állítottak és az életben maradtak elnyerték büntetésüket.

Az orgazdák ellen a kártalanítás érdekében azonban a károsult csak polgári per útján indíthatott eljárást. A beregmezei zsidó birtokos, a bihari plébános, a margittai kereskedő, a mezőpetri korcsmáros, a margittai börtönfelügyelő, valamennyien, akik vagyonnal rendelkeztek, mind megkapták a polgári kereset írásait, amelyben ellenük a vagyoni jogi felelősség megállapítását kérték s egyben vagyonukra zárlatot is fogatosítottak.

Azonban nemcsak a károsultnak volt fiskálisa, hanem a keresetben megtámadt alperesek is ügyvédet fogadtak s megindult az ügyvédek harca és a periratok lavínája. Hozzátartozik a történehez már csak érdekességénél fogva is, hogy ez a polgári per több, mint öt évig tartott, amikor is a legfelsőbb bíróság az alpereseket elmarasztalta jogérvényesen s a károsult örökösai a büntény elkövetése után a tizedik esztendőben teljes összegben kártalanítottak.

*

De hogy visszatérjünk oda, ahol elkezdtük szóljunk néhány szót a derék Szabó Ferkéről, akinak legnagyobb ambíciója az volt, hogy pandur lehessen és akinek ügyessége révén ezt a hatalmas bűnügyet talán senki soha ki nem derítette volna.

Térjünk vissza Szabó Ferkére, az izmos, barna, vakmerő és ügyes bojti legényre. Lett-e belőle pandur?

Hát bizony szegényből nem lett pandur.

Valahogyan eldicsekédhetett a szerencsésével, vagy talán másképpen szívárgott ki a dolog, hogy a nagy ügyben a nyomozó hatóságot az ő ügyessége vezette a nyomra s ezért, mielőtt a rézpitykés pandurruhát magára ölthette volna, bosszúból agyonlőtték.

Hogy ki?... Mai napig se tudja senki.

Ugy látszik a nyomozás nem volt teljesen kimérítve. Ugy látszik, hogy a Lányi-féle kuriát K.-Szántón nemcsak azok fosztották ki, akik az igazságszolgáltatás kezére kerültek, hanem egy sokkal több tagból álló és kitünően megszervezett rablóbanda, amelynek el nem fogott tagjai állottak véres bosszút szegény Szabó Ferkén, akinek így nem teljesedett egyetlen vágya.

—th—n.

Az 1769-ben kiadott laktanyaszabályok értelmében pálinkaárusoknak, zsidóknak és »használó személyeknek« tilos volt a laktanyába lépni, mert »azok tulajdonképpen szökésre csábítják a legénységet«. A foglár volt ennek ellenőrzésével megbízva, valamint arra is kellett ügyelnie, hogy a markotányosoknál nincsenek-e idegen női személyek és ha ilyeneket talált, el kellett azokat távolítani. ... És ha ezek a szabályok 1918-ban is fennállottak volna, megtörténhetett volna-e az öszirózsás forradalom szegény és annak következtében Magyarország feldarabolása?

Az alkalmi és a hivatásos büntettesekről.

Irta: CZEGLÉDY JENŐ százados.

A kriminológia — büntettek tudománya — a büntetteket a következőképpen osztályozza:

a) született büntettes, akinél a vele született hajlam következménye a bűnözés;

b) szenvedély-büntettes, ki bűnös cselekményeit valamely heves indulat, idegesség, túlérzékenység stb. következtében követi el;

c) hivatásos, szokásos (visszaeső) büntettes, ki állandóan, mintegy »hivatásszerűen« folytatja bűnös üzemelt;

d) alkalmi büntettes, akit az alkalom sodor a bűn útjára s végül,

e) az elmebeteg csoportjába tartozó büntettes, ki betegségénél fogva követi el a bűncselekményeket anélkül, hogy a jót a rossztól meg tudná különböztetni.

Ha a bűncselekmények elkövetéseinek körülményeit, a bűnözők előéletét stb. vizsgáljuk, arra a megállapodásra jutunk, hogy a bűnözők — a fenti osztályozást tekintve — általában véve az alkalmi és hivatásos bűnözők csoportjába tartoznak.

Tekintve, hogy a gyakorlati életben a nyomozó főképen e két csoportba tartozó bűnözőkkel találkozik, az alábbiakban csupán e bűnözőkkel foglalkozom. Rá akarok mutatni arra, hogy e büntettesek által elkövetett bűncselekmények körülményeinek, e bűnözők szokásainak, módszereinek ismerete milyen elsőrendű fontosságú a nyomozás lefolytatásánál, a tettes kézrekerítésénél.

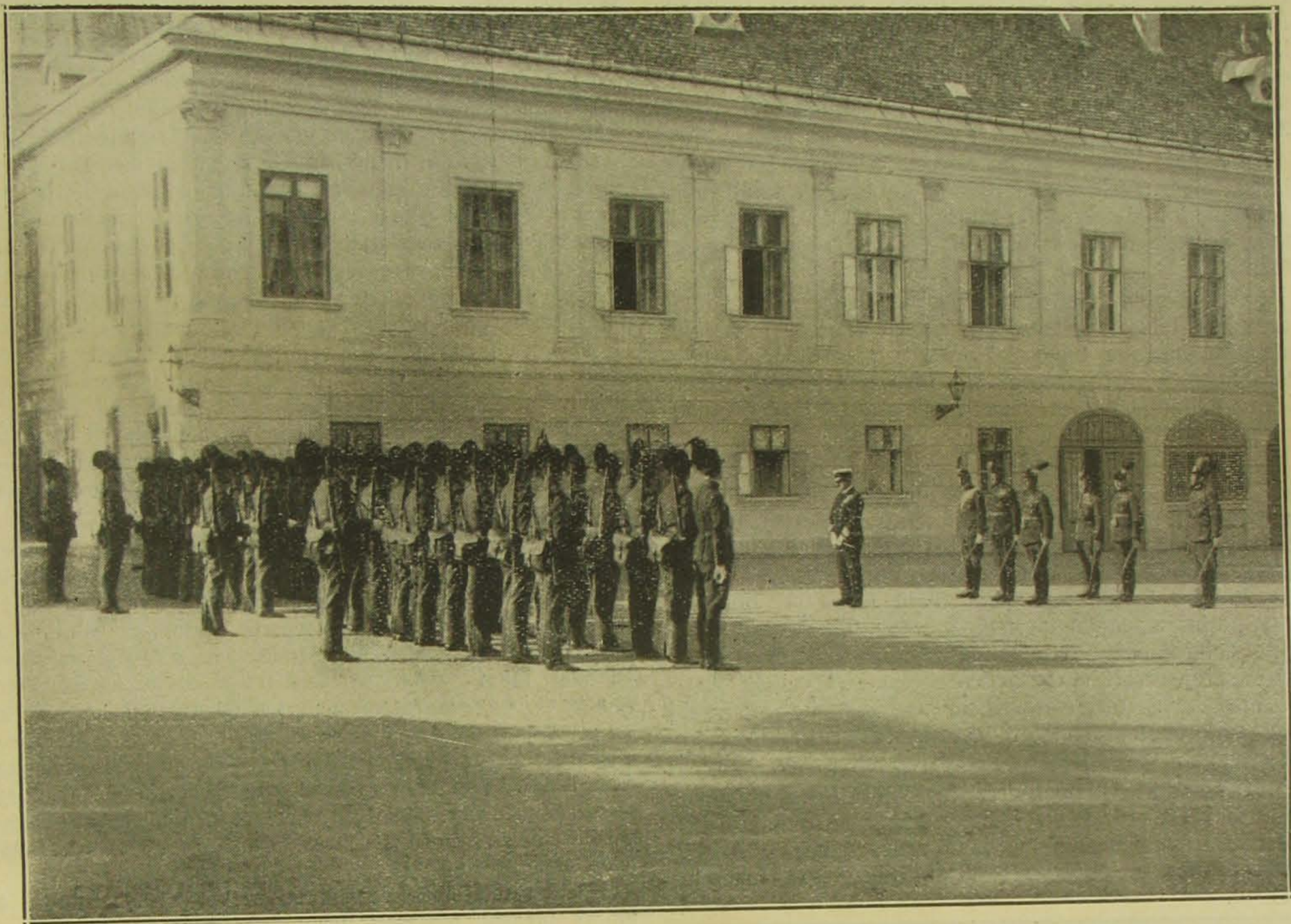
Miután a nyomozó egyedüli kötelessége a bűncselekmény kiderítése, a tettesek, részesek stb. kinyomozása és azoknak az igazságszolgáltatás kezére való juttatása, úgy tűnik fel, mintha a nyomozásnál közömbös körülmény volna az, hogy a cselekményt milyen csoportba tartozó bűnöző követte el.

A siker érdekében azonban elengedhetetlen feltétel, hogy már a nyomozás bevezetésének pillanatában tájékozott legyen a nyomozó arra vonatkozólag, hogy a cselekmény elkövetője a bűnözők melyik csoportjába tartozik. Bár sokszor előfordul, hogy erre a legalapvetőbb megejtett helyszíni szemle, legbővebb helyi és személyi ismeret sem fog támpontot adni, mindazonáltal a bűnözők osztályozását illetően, a bűncselekmények igen nagy többségében, a jó nyomozó igen értékes adatokat fog találni.

Nem szabad megelégedni magával a pillanatnyi eredménnyel, a tettes kézrekerítésével, hanem arra is iparkodni kell minden törekvő nyomozónak, hogy a bűnözők szokásaival, életkörülményeivel megismerkedjék, mert eredményes munkára csakis így számíthat. Ezt elérendő, ismerni kell azon indító okokat, amelyek ezen egyének bűnözésénél közrejátszanak.

Az alkalmi büntetteket, amint a nevük is elárulja, az alkalom csábítja a bűnre. Az ismert közmondás: »alkalom szüli a tolvajt« az e csoportba tartozó bűnözőkre vonatkozik. Éhség, tüzelőanyag hiánya, nyomor, a hitelezők, uzsorások szorongatása, pillanatnyilag fellépő bosszúérzés, harag, gyűlölet stb. — tehát csakis egyes, a bűnös által nem várt s pillanatnyilag bekövetkezett alkalom — e bűnözők kerítője. Az üzletből kenyeret lopott anya, a kocsirol tüzelőfát lopott gyermek, az elhagyott szerető ismert módszere a vitriolos üveg, a hűtlen kedves megpillantása s lelövése, ezek a tipikus esetei az e csoportba tartozó bűnözésnek.

A gödöllői csendőr örkülönitmény tisztelgése Kormányzó úr *Őfőméltósága* előtt, gödöllői nyaralásának befejeztével. *Őfőméltósága* elismerő szavakkal mond búcsút a különitmény tagjainak. (Schäffer felv.)

E bűnözők mindmegannyi rendes foglalkozást, becsületes kenyérkeresetet űző emberek, kik a törvény paragrafusaival rendszerint sohasem kerülnek összeütközésbe. Ha a tél hidege enged, ha a házhoz ismét kenyér kerül, ha az elhagyott nő nem találkozik kedvesével stb., szóval ha az »alkalom« nem kínálkozik, a bűncselekmény nem is jön létre.

A szokásos, hivatásos büntettek ellenben minden tisztességes kenyérkeresetet kerülnek s ha ideig-óráig rendes foglalkozást űznek is, mihamarabb letérnek az egyenes útról. A könnyű, munkanélküli megélhetés, a bűnözésre hajlamosság, a rendes, tisztességes foglalkozásoktól való irtózás újból és újból bűnözésre csábítja őket. Náluk a bűn »kenyérkereset«.

E büntettek között mindenféle bűnöző található. Helyet foglal közöttük az egyszerű falusi megrögzött tyúktolvajtól a világvárosok választékosan öltözködő nagyúri megjelenésű, »nagystilű« nemzetközi szélhámosáig mindenféle »foglalkozás«. Zsebtolvajok, szállodák besurranó tolvajai, útonállók, hamis kártyások, hamis tanuzásból élők, méregkeverők, pénzhamisítók, kerítők, házasságszedelgők s nem utolsó sorban magzatelhajtók stb., stb.

E bűnözők a társadalom élösdiei, a közbiztonság legnagyobb veszedelme. Ezekkel szemben, tekintve kártartó, állhatatos bűnözési hajlamaikat, bő ismereteiket, amiket évek hosszú során át ki-ki a maga »szakmájában« szerzett, a csendőrnek igen alapos felkészültséggel kell felvennie a harcot.

Hogy e büntettekkel szemben kellő eredményt elérhessünk, alaposan ismerni kell e bűncselekmények elkövetési módját, mert legtöbbször csakis ennek ismerete mellett szerezhethetjük meg azon támpontokat, melyek a nyomozást helyes irányba vezetik; nem egyszer azonban, ez ismeretek birtokában, már a helyszíni szemle alkalmával, a tettes személyére vonatkozólag is, biztos adatokat nyerhetünk.

Sok hivatásos bűnöző ugyanis a bűncselekmény véghezvitelénél előszeretettel ragaszkodik bizonyos elkövetési módhoz s így az, — amint arra már sok példa volt — mintegy ismertető jelévé válik. Ez esetben nincs más teendő, mint a már ismert büntettes kézrekerítése.

Eltéktve azonban az ilyen szerencsés esetektől, már is nagy lépéssel haladt előre a nyomozás, ha azt sikerült megállapítani, hogy a tettes a bűnözők melyik csoportjába tartozik. Ha hivatásos bűnözővel állunk szemben, e bűnözők csoportjában kell keresni a tettest.

Sok hivatásos bűnöző ugyanis a bűncselekmény véghezvitelénél előszeretettel ragaszkodik bizonyos elkövetési módhoz s így az — amint arra már sok példa volt — mintegy ismertető jelévé válik. Ez esetben nincs más teendő, mint a már ismert tettes kézrekerítése.

Eltéktve azonban az ilyen szerencsés esetektől, máris nagy lépéssel haladt előre a nyomozás, ha azt sikerült megállapítani, hogy a tettes a bűnözők melyik csoportjába tartozik. Ha hivatásos bűnözővel állunk szemben, e bűnözők csoportjában kell keresni a tettest.

Ezt megkönnyíti a csendőr helyi, személyi ismerete. Az örskörlet hivatásos bűnözőit minden csendőrnek ismernie kell, azokat állandóan nyilván kell tartani. Előéletükről, életkörülményeikről, tartózkodási helyükről stb. minden nyomozónak tájékozva kell lenni. (Szut. 354. pont.)

Nagyon fontos természetesen a gyakorlati tudás, tapasztalat, amelynek alapján a helyszínen talált bűnjelkekből, logikus következtetésekből azt kell megállapítani, hogy a tettes a bűnözők melyik csoportjába tartozik.

Az alkalmi bűnözőket az ügyetlen, nem céltudatos »munka«, bűnjelke visszahagyása, gyakorlottság hiánya, bizonytalanság a bűncselekmény véghezvitelében, félelem, habozás, idegességre valló tervszerűtlenség, a helyi ismeret hiánya, az esetleges menekülési út hibás megválasztása stb. jellemzi.

Ezzel szemben a szokásos bűnöző tervszerűen, időt, alkalmat jól kihasználva, higgadtan, nyugodtan, hidegvérrel, megfontoltsággal, rendszerint jól tájékozódva, előre elkészített eszközök igénybevételével dolgozik. A bűnjelket eltünteti vagy a nyomozók megtévesztésére hamis nyomokat hagy hátra. E bűnözők a helyszínt alaposan ismerik, minden fölösleges fáradságot elkerülnek. Általában a bűncselekménynek jó technikai keresztülvitele jellemzi őket. A célnak megfelelően hamiskulcsokat, finom szerszámokat, műszaki szereket, robbanó anyagot, pokolgépet, automobilt stb. használnak.

A csendőrnek éppen ezért legtöbb dolga a hivatásos bűnözőkkel akad. Nem csak azért, mert számszerűen ellenük irányul a legtöbb nyomozás, hanem azért is, mert a bűncselekményeket ők hajtják végre legügyesebben.

Ültessünk az örsökön törpe gyümölcsfát.

Irta: CZIRFUSZ ÖDÖN g. százados.

Alig van valami, amivel hálátlanabbul és a saját szempontjukból kevésbé gazdaságosan járnának el az emberek, mint a gyümölcsfával. Általános nézet, hogy a gyümölcsöt az Isten adja, a fa megtermi, az ember leszedi és eladja, de több köze aztán a fához nincsen. A legtöbb kigazda úgy van vele, hogy úgy mellékesen van egy néhány gyümölcsfája is, amelyek ha teremnek: jó, ha nem: hát az nem jó ugyan, de talán az egy kötelező hernyózást kivéve, mégsem törődik semmit a gyümölcsfái gondozásával, hogy azok ne csak teremjenek, hanem szebb, jobb, értékesebb gyümölcsöt hozzanak, mint amelyet a sok ellenségükkel való küzdelemben önmaguktól meg bírnak teremni. Egyszóval nem törődünk úgy a gyümölcsfáinkkal, ahogy megérdemelnék.

Megkísérlem, hogy ezt a helytelen felfogást legalább szűkebb körben, a csendőrség körében, leküzdjem. Nemcsak azért, mert önmagában véve helytelen, hanem, mert haszontól foszt meg bennünket.

Ha fa van a kertünkben, ne hagyjuk gondozatlanul. Először azért, mert a gondozatlan fa nem élvezetes látnivaló, másodsor pedig, mert nem sok örömet és főleg hasznot okoz a tulajdonosának. A fa nélküli kertek szálmassák. A ház lakói a nyári forróságtól sokat szenvednek, a ház környéke poros, egészségtelen. Be kell tehát fásítani minden kis arravaló területet hasznos gyümölcsfával; a vele

való foglalkozás inkább szórakozás, mint munka. A haszon pedig, amit nyújt, a csendőrnek is nagyon jól jön, segíti a háztartást, a közgazdálkodást és nem ütközhetik bele semmiféle mellékfoglalkozásbeli felfogásba.

Gyümölcsfát majdnem mindenhová és mindenfajta talajba lehet ültetni, csak előzőleg elő kell azt készíteni. Az előkészítés abból áll, hogy ősszel a talajt megrigolirozzuk, vagyis 60—70 cm. mélyen átfordítjuk s abba az ültetést vagy a rákövetkező tavasszal vagy még ősszel foganatosítjuk. Költségkimézés szempontjából elég, ha az ültetendő fa helyén egy négyzetméter nagyságú, 70—80 cm. mély gödröt ősszel kiásunk s úgy hagyjuk tavaszig, hogy a tél fagya a kiásott földet porhanyóvá tegye. A gödör kiásásánál arra kell figyelemmel lenni, hogy az ásásnál kapott föld fele a gödör egyik oldalára, a másik fele pedig a másik oldalára kerüljön. A felső föld ugyanis a termékenyebb, tavasszal ez jön a gödörbe alul, mert a fa gyökerei a jobb földet kívánják s mivel azok lefelé törekszenek, megadjuk a módját, hogy mindjárt jó, tápdús talajra találjanak. A fenékről kapott földdel a gödröt betakarjuk.

Ha az ültetendő gyümölcsfáknak még jobban akarunk kedvezni, vegyük tekintetbe a talaj minőségét is. A cseresznye és meggy szereti a magas mésztartalmú talajt, a szilva a legszerényebb, megelégszik bármilyen talajjal, az alma és a körte mélyrétegű, mérsékelt és állandóan nedves televény talajt kíván, az őszibarack és a kajszinbarack szintén válogatósak, de igényeiket kielégíthetjük, ha mindjárt az ültetéskor a fa gyökereihez egy négyzetméter területen olyan földet teszünk, amelyikbe előzőleg kavés fahamut, csontlisztet, komposztot és esetleg mészpórt kevertünk. Egyszóval minden olyan talajban, amelyik nem túl nedves s ahol a zöltségfélék szépen díszlenek, gyümölcsöst is bátran lehet telepíteni.

De ha talajhibák vannak is, azokat később mindig ki tudjuk javítani olyképen, hogy rendszeresen trágyázzuk a gyümölcsöskertet. Másik teendő a gyümölcsöskert talajának javításánál az, hogy a fák közti területet állandóan porhanyósan tartjuk. A telepítés első éveiben a csemeték között minden olyan konyhakerti növényt, epret termelhetünk, amelyik nem árnyékolja be teljesen a talajt és amely közt kapával lehet dolgozni. A legnagyobb hibát akkor követjük el, ha a gyümölcsösbe lucerna vagy fűmagot vetünk. Ezeknek ugyanis olyan mélyenjáró gyökereik vannak, hogy éppen abból a területből veszik el a táplálékot, ahol a fa gyökereinek arra szükségük lenne.

A gyümölcsöskert fekvésén nem igen van módunkban változtatni, mert hiszen előbb van meg a kert s azután a gyümölcsös. Mindenesetre a legideálisabb fekvés az, ha a gyümölcsös északról kökerítéssel van elkerítve s a kertet egész nap a keleti és déli nap éri. Az olyan kert, ahová a napsugár naponként csak pár percre kandikál be, a levegő pedig megszorul, nem jó gyümölcsöskertnek, mert levegőre, napsugárra nemcsak a fák koronájának, hanem a törzsnek, gyökérnek is szüksége van.

Gyümölcsöst lehet telepíteni ősszel, amikor a fák nedvkeringése szünetel, illetve csökken, de csak a fagyok beálltaig vagy pedig tavasszal, mielőtt még a fák intenzívebb életműködése meg nem indul. Száraz tavasszal az elültetett fákat többször alaposan beöntözzük, ősszel erre nincs szükség.

Az elültetett fákat, hogy azokban örömről teljék, gondozni kell, mert csak így adnak bőséges termést. Különösen elérjük ezt azzal, ha a fákat rendszeresen metszük, ami abból áll, hogy a fölösleges ágakat, galyakat eltávolítjuk, a meglévőket pedig arra kényszerítjük, hogy minél előbb, minél több és jobb gyümölcsöt teremjenek. Ez a fa életében az egyik legfontosabb teendők, *ezt pedig legkönnyebben törpe jákon tudjuk elérni, amelyekhez csak oda kell*

Október 6-án, a Budapesten rendezett kegyeleti stafétaversenyben a 101-es startszámú csendőrcsapat egyik tagja váltás után. — A közönség már a következő befutót figyeli (Schäffer. felv).

állni s máris látjuk, hogy mit kell velük csinálni. A magas, illetve félmagas törzsű fáknál ez a munka nehezebb, sőt sokszor lehetetlen. Két-három méter magasságban éles késsel dolgozni nem könnyű dolog, ilyen munkát csak olyanok tudnak elvégezni, akiknek nagy gyakorlatuk van benne. Öregek, betegek és olyanok, akik magasban szédülnek, ilyen munkára ne vállalkozzanak. Ha tehát kertben vagy kisebb területen, szabad földön akarunk gyümölcsöst telepíteni, ha a kellemest a hasznossal akarjuk összekötni, feltétlenül törpe- és alakfákat ültessünk. Ilyen gyümölcsösben a munkát az öregek és gyermekek is el tudják végezni. Az öregek nehéz, unalmas napjaikat kellemessé tehetik, a fiatalokkal pedig megkedveltethetjük a kertimunkát, megszerettetjük a természetet.

Mi a törpefa? Alakjára nézve az olyan fát, amelyiknek törzse 40 cm-nél nem magasabb és törpe alanyra van oltva, törpefának nevezzük. Ezek nevelése azon alapszik, hogy valamilyen gyors növekedésű fát gyenge növekedésű alanyra oltunk, abból kiindulva, hogy a gyökérzet és a fa koronája között bizonyos harmónia van. Ezáltal az élénk növésű korona lassabban fejlődik, de mivel minden más életfeltétele megvan, hamarabb fordul termőre. A törpefák élettartama nem olyan hosszú ugyan, mint a magastörzsűeké, de ez a gazdasági értéküket — mint később lesz róla szó — nem csökkenti.

Mik a törpefa előnyei?

1. Hamarabb fordul termőre,
2. könnyű a kezelése, ami fontos, mert a kezelése közben sokat tanulunk,
3. kis helyen sok elfér,
4. a rajta termett gyümölcs finomabb és ízletesebb, egy

kis ügyességgel pedig csodálatos nagyságú gyümölcsöket lehet rajta hízlalni (a szó eredeti értelmében),

5. termését majdnem minden évben biztosítani lehet, mert a kezelése könnyű, mindig szem előtt van s az élősdiéket hamar elpusztíthatjuk rajta,

6. kertünkben a jól ápolt törpefák a legszebb dísfákat is felülmúlják.

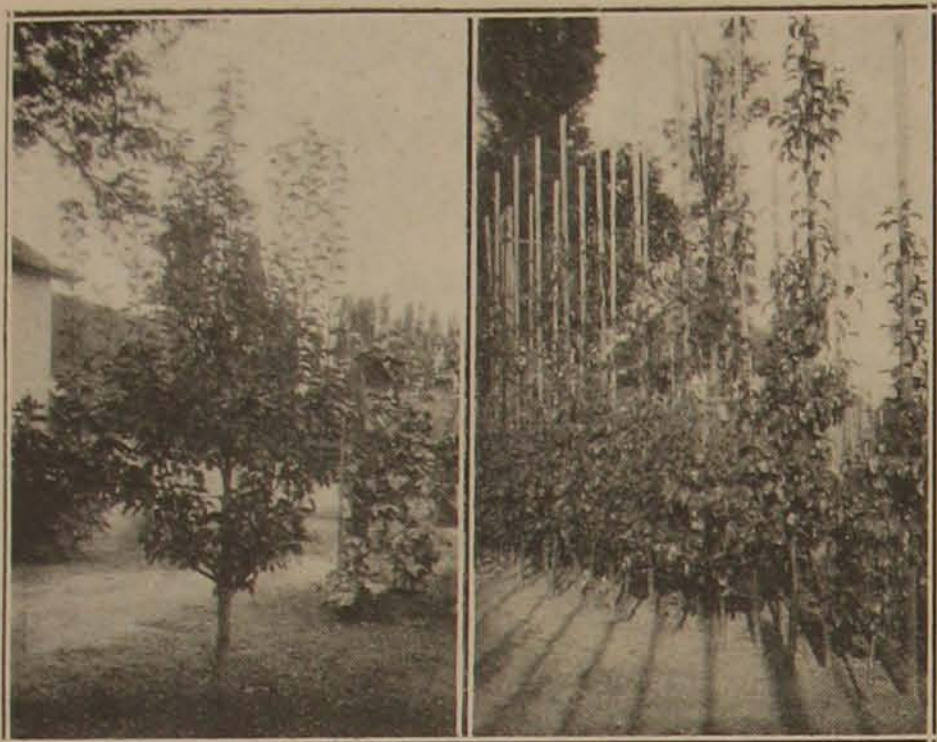
Mi az alakfa?

A kertészeti tudomány a gyakorlatban szerzett tapasztalatokat összeegyeztetve az elmélettel, rájött arra, hogy a fa ágait úgy lehet vezetni, ahogy az ember akarja. Ha az egyik ágat függőleges irányba felkötjük, az hosszanti irányban fog erősen növekedni; minél vízszintesebb irányba fektetjük, annál inkább csökken a hosszirányban való növekedése s az oldalrügyeiből fognak virágok fejlődni. Ennek oka az, hogy a vízszintesen álló ágak leveleiben áthasonított anyagoknak a gyökér felé való vándorlása meglassul s ezért ezek az anyagok az oldalrüggekben rakodnak le s a virág- és termésképződést ott segítik elő. Az alakfákat már a faiskolákban kezdik előnevelni; nem valami ördögös mesterség, de itt nem foglalkozom vele. Nekünk csak a továbbnevelésnél van vele dolgunk.

Az alakfákat nagyon jól fel lehet használni köfalak, kerítések, házoldalak befuttatására. Különösen az őszibarack szereti a délkeleti fekvésű köfalakat. Az ilyen falra éppen úgy fel lehet vezetni az őszibarackfát, akár csak a szőlőt. Franciaországban Montreuil környékén, ahonnan a legjobb, legszebb és legtöbb őszibarack kerül ki, mesterségesen épített köfalak mellett természetik ezt a legfinomabb gyümölcsöt.

Dolgozz, mintha örökké élnél; imádkozz, mintha holnap meghalnál.
Olasz közmondás.

Baloldalt: Hároméves törpe almafa. Jobboldalt: Törpe gyümölcsfák rácson vezetése.

Az alakfákat utak szegélyezésénél is lehet alkalmazni. Nincs szebb látvány, mint egy egyenes út mellett jobbról és balról, a földtől 40—50 cm. magasságban végigfutó körtefa virággal, vagy ős felé a virágok helyett piros-ló-sárguló körtevel megrakva.

Ezek előrebocsátása után csináljunk egy kis számítást, hogy egy normális nagyságú gyümölcsös kert betelepítése milyen összegbe kerül, s ha azt gondoljuk, pár év múlva — mondjuk 10 év múlva — mit ér az, vagyis mennyivel emeli a telek értékét, amelyekre telepítettük.

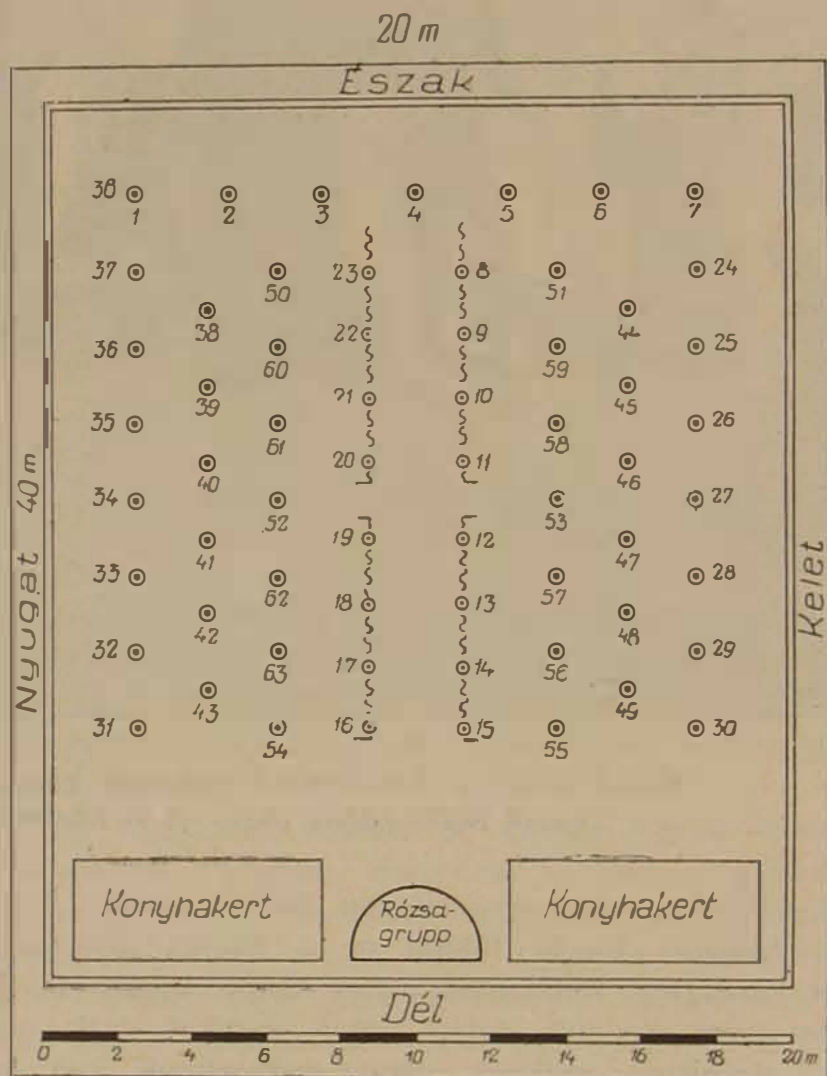
Egy falusi vagy kisvárosi háznak a kertje rendszeren 200 négyszögöl nagyságú. Hogy könnyebb legyen a tervezés, a hosszát 40 m-nek, a szélességét 20 m-nek veszem. Kerítése elhanyagolt deszkakerítés, amelynek élettartama 3—4 év, — javítani nem érdemes. Eddig a kertet lucernásnak, konyhakerti veteményeskertnek használták, megtérítette mind a kettőt jól. Van benne vagy 10 darab elaggott gyümölcsfa. Megfiatalítani nem érdemes őket, mert a törzsükön sok sebhely van és — ami a legrosszabb — nincsenek sorba ültetve. Csak zavarnák a telepítést. Rigorilozni a talajt nem kell, — jó mély rétegű. Bővizű kút van az udvarban. Vize nem meszes. A szomszédos kertek ugyanilyenek. Árnyékot a kert sehonnan sem kap. A napsugár egész nap éri.

Baloldalt: Kétéves törpe körtefa. Jobboldalt: Hároméves félmagas törzsű cseresznye.

A telepítési munkát ősszel kezdjük meg olyképpen, hogy a gödröket megássuk, télen nyitva tartjuk s az ültetést tavasszal fogantatosítjuk. A kerítést még ősszel kidobjuk, mert a faanyaga még most értékesíthető. De mivel a kert bekerítetlenül nem maradhat, élősövényt ültessünk, mert a fa vagy a drót igen drága. Legalkalmasabb erre a célra a skót sövényrózsa (*Rosa rubiginosa*), amelyik egy-két év alatt olyan áthatolhatatlan falat képez, hogy azon se ember, se állat (kutya, baromfi, nyúl) nem képes keresztülhatolni. A kert telepítését pár vonásban, rajzban bemutatom.

Tekintettel arra, hogy törpefák között a telepítéstől számított 3—4 éven keresztül veteményt (köztest) lehet termeszteni, a föld nem hever parlagon; ha nem is szedünk róla teljes termést, az apróbb kiadások megtérülnek.

Magyarázat: 1—7-ig orsóalaku körtefák, 8—23-ig füzérfák (alma és körte vegyesen), 24—37-ig alma, 38—49-ig őszi és kajszinbarack. 50—55-ig cseresznye, 56—63-ig körte.

Az így betelepített gyümölcsös már az 5. évtől bő terméssel örvendeztet meg bennünket.

Kiadások:

1. 63 gödör kiásása, 4 férfi napszáma	12 P
2. 63 gyümölcsfa ültetése, 2 férfi napszáma	6 „
3. 63 gyümölcsfa beszerzési költsége	100 „
4. Gyümölcsvédekezési szerek az első évben	10 „
5. Kertészeti szerszámok	10 „
6. Különféle kiadások	10 „

Összesen: 148 P

Ezek szerint egy 63 fából álló törpe gyümölcsös telepítése kereken 150 pengőbe kerül.

Három-négy évig a fák közötti területen konyhakertészkedhetünk, tehát anyagilag kár nem ér bennünket. Ezen idő alatt azonban a fácskák, ha szorgalommal ápoljuk őket, nagyszerűen növekednek. Nagy örömünk fog telni az ápolásukban, mert közvetlenül a szemünk előtt vannak s a könyvekből szerzett elméleti tudásunknak a gyakorlatban vesszük hasznát.

Múlnak az esztendő s elérkezik az az idő, mikor a termésben is gyönyörködhetünk. Ez bekövetkezik az alma-

fánál a 6., a körtefánál az 5., az őszibaracknál a 3., a cseresznyénél a 6. évben. Ez azonban nem jelenti azt, hogy előbb is nem terem. Már a 3—4. évben igen szép termést adnak faink, de szabály az, hogy az első két évben a mutatkozó virágokat le kell szedni, mert ebben az időben a fának növekedni, nem pedig teremni kell.

A törpefák élettartama rövidebb, mint a magastörzsűeké. Mint már említettem, ez anyagilag nem ront sokat, mert ugyanazon a területen több fát ültethetünk, jobban tudjuk azokat gondozni s ezáltal a termés inkább biztosítva van.

Az almafa 35 évig, a körtefa 40 évig, az őszibarackfa és kajszinbarackfa 18 évig, a cseresznyefa és meggyfa 25 évig termőképes. A füzérfáknál a 25. évig bezárólag számíthatunk termésre.

A telepítéssel járó kiadásokat már felsoroltam. Csináljunk a termés idejében — vegyük a 8. esztendőt — is egy kis kalkulációt.

Van összesen:

14 drb törpe almafa terem á	18 kg-t
7 „ orsóalakú körtefa terem á	10 „
8 „ bokoralakú körtefa terem á	20 „
2 „ kajszinbarackfa terem á	10 „
10 „ őszibarackfa terem á	10 „
6 „ cseresznyefa terem á	10 „
8 „ füzérf. Körte 32 folyóm. á	30 „
8 „ füzérf. Alma 32 folyóm. á	30 „

Vagyis a kert terem összesen:

282 kg almát á 40 fillér	112.80 P
260 „ körtét á 40 fillér	104.— „
100 „ őszibarackot á 1 pengő	100.— „
20 „ kajszinbarackot á 20 fillér	4.— „
60 „ cseresznyét á 80 fillér	48.— „

Összesen: 368.80 P

Ennek a termésnek 70%-át piacra lehet vinni, amiért — ha ügyesen kezeljük — még sokkal magasabb árat is el lehet érni, tekintve azt, hogy már a fajta, amit ültetünk, értékes s gyümölcse szebb és ízletesebb.

A fák munkáltatása kiadásokat nem okoz, mert azokat magunk kezeljük, hiszen erre alapítjuk a gyümölcsöst. De ez nem is vesz sok időt igénybe, mert például metszése alkalmával gúlaalakú fából egy ügyesebb ember naponta 30 darabot rendbehoz. Mondjuk, hogy a fák metszése igénybe vesz 25 órát, a hajtások nyári csipkedése 25 órát, permetezés és egyéb tisztogatása szintén 25 órát, összesen — vegyünk sokat — 100 órát kell dolgozni (szórakozni) s amit terem a gyümölcsös, az tiszta haszon. Egy örs legénysége ezt a munkát még ott is kényelmesen el tudja végezni, ahol sok a szolgálat s a közigazgatás mindenestre sokkal több hasznát látja, mintha búzával vagy kukoricával próbálkoznak.

A termést a gyümölcsös minden évben meghozza, mert ha egyik évben nem terem, a másik évben mégegyszerannyi gyümölcsünk lesz. Általában véve egy gondosan kezelt

törpe almafa életében	7 mm
„ körtefa	13 „
„ őszibarackfa	2 „
„ kajszinbarackfa	3 „
„ cseresznyefa	6 „

gyümölcsöt terem.

Csekély befektetésünk évenként igen szépen kamatozik, de — ami itt igen fontos — a telek értéke is emelkedik, mert a gyümölcsös becsülésénél a fa jövődö termését is figyelembe kell venni, ami egy 10. évében lévő egészséges, gondosan kezelt gyümölcsösnél szép értéket képvisel.

Gyümölcsöt csak úgy lehet hosszabb ideig eltartani, ha azt gondosan kézzel szedjük le a fáról, nem pedig botokkal verjük le. Itt van megint a törpefa előnye a magas törzsűvel szemben,

Annak a kiválogatása, hogy melyik kertbe milyen fajta gyümölcsfákat ültessünk, már egy kis szakértelmet igényel. Nagyon szívesen megadok mindenféle felvilágosítást és útbarigazítást azoknak az örsöknek, amelyek gyümölcsöst akarnak létesíteni, ha magánlevelben hozzám fordulnak. Cimem: Szeged, csendőr törzsgazdasági hivatal.

Ha a kiválasztás megtörtént, következik a fa beszerzése. Hol lehet fát kapni?

Összel lombhullás után, tavasszal pedig rügyfakadás előtt a falvak, városok piagai tele vannak eladásra felkínált fákkal. Ilyen helyekről azonban soha ne vegyünk fát, mert aki ilyen anyaggal akarja a gyümölcsöskertjét betelepíteni, sok csalódásnak lesz kitéve. Sok esetben még csak nem is nemes gyümölcsfát kap, hanem vadat. Hogy azután azt a fajtát kapja-e, amit kiválasztott, arról szó sem lehet. A fa beszélni nem tud, arra olyan táblácskát akaszt az eladó, amelyet akar; táblája van minden fajtából, de gyümölcsfája csak egyfajta van és az is rossz.

Fát csakis megbízható faiskolában és lehetőleg személyesen kell vásárolni. Nem kell sajnálni a pár pengő költséget, mert az megtérül, ha jó anyagot kaptunk. A faiskolában azonkívül tanulni is lehet. Ott meglátjuk, milyen az eladásra szánt anyag, milyen talajban állanak a fák, egészséges-e az egész állomány, gondosan vannak-e kezelve, szóval megtudjuk a legfontosabbat: ki az eladó? A faiskolák reklámjai éppen az ellenkezőt akarják leplezni, ha azonban ott vagyunk, a valóság megmutatja magát.

Ha valamit veszünk, legyen az állat, iparcikk, termék, stb., azt alaposan meg is kell nézni. Vonatkozik ez a gyümölcsfákra is, ahol három körülmény vizsgálata fontos, vagyis, hogy milyen a fa *koronája, törzse és gyökérzete?*

A korona vizsgálatánál arra kell vigyázni, hogy a fa ne legyen öreg; ágas-bogas fa már nem fiatal, ilyennek kiültetése már reménytelen. A fa koronája egy-két éves 5—7 vesszőből álljon, ha ennél kevesebb van, a korona ritka lesz.

A törzsnek hibátlannak kell lennie, arról a héjnak hiányozni nem szabad. Nyitott sebek, nagy forradások betegségre engednek következtetni. Néha a törzsön szabályos elhelyezkedésben forradásokat látunk, ez nem hiba, oka az, hogy a törzsvastagító hajtásokat onnan vágják le.

A gyökérzet dús, jól elágazott legyen és sok oldalgyökérrel bírjon. Régebben az volt a nézet, hogy a fa gyökérzetén sok hajszálgyökérnek kell lennie. Ez ma már nem fontos, mert a törpefa, valamint a laza talajban álló fák dúsabb hajszálgyökereket engednek, míg a kötött talajban állók ritkábbakat. De ettől eltekintve is, a fák ősszel, éppen úgy, mint leveleiket, a hajszálgyökerek egy részét is eldobják. A fősúlyt az erős, egészséges oldalgyökerekre fektessük.

Még egyet — különösen tavasszal — ne mulasszunk el megnézni: hogy a fácska nincsen-e elfagyva? Ezt arról ismerjük fel, hogy ha az ágainak vagy a gyökerének a héját éles késsel felfeszítjük, az alatta lévő szövetréteg vörösesbarna; ugyanilyen elszíneződést mutat az elszáradt fa is. Különösen gondosan vizsgáljuk meg az olyan fát, amelyiknek a héja ráncos.

Röviden mondva, tehát a favásárlás alkalmával terjedjen ki a figyelmünk minden kis lényegtelen hibára, mert ha a farészek között — az egészséget illetően — nincsen meg a harmónia, úgy élőfa helyett tüzelőfát vásároltunk.

Ha ilyen vizsgálat után a fát megvettük, úgy — akár milyen közeli helyre visszük is — gyökérzetét ruhával be kell kötni, ha pedig távolabb szállítjuk, a gyökerek közé nedves mohát kell rakni és úgy összecsomagolni. Megérkezésük után gondoskodjunk arról, hogy azonnal földbe kerüljenek, mert munkánk sikere csak így lesz biztosítva.

vitéz PUTNOKI MÁTYÁS tiszthelyettes.

A világháborúban a megszállott szerb területen teljesített tábori csendőri szolgálatot. 1916. évben Brus városkában volt tábori csendőr őrsparancsnok. Itt rövid idő alatt alapos helyi és személyi ismereteket szerzett s úgy mozgott járőreivel a hegyek között, mintha anyaőrsén lett volna. Ennek köszönhető, hogy minden készülő eseményről idejében értesült s így minden megmozdulást csirájában elfojthattott.

Brus környékét őrsparancsnoksága alatt megtisztította a komitácistól s a szomszédos blace, alexandrováci és vlaj-

vitéz Putnoki Mátyás tiszthelyettes.

kovcei csendőr őrsök bevonásával leleplezte az antanttal érintkezésben álló szerbek titkos postaösszeköttetését s több, mint hatvan komitácsi vezetőt adott át a kruseváci hadbírósnak, köztük a hírhedt Sibin Jelasics bandavezért, Ezenfelül a több, mint három hónapig tartó nyomozás alatt mintegy két vagonnyi katonai fegyvert és felszerelési tárgyat szedett el a komitácsi szervezetektől.

Kiváló szolgálataiért a koronás ezüst érdemkereszttel tüntették ki.

Az 1917 évi március 13—14-én a Mamor és Oglanda hegyek között a szerb felkelőkkel vívott harcokban, mint az egyik

oldalvéd szakasznak a parancsnoka, hősies magatartásával lehetővé tette a szűk völgykatlanba szorult főcsapatnak és vonatnak veszteség nélkül való visszavonulását. A túlerővel való súlyosan véres küzdelemben szakasza legénységének több, mint fele elesett és megsebesült. Visszavonulás közben, — mint parancsnoka: néhai Tirts ezredes írja róla — megtartva hidegvérét, még a vlajkovcei őrs legénységét is megmentette a komitácik elöl s az őrs pénztárát is sikerült Brusba hoznia.

A március 16-tól 28-ig tartó Krst felé való előnyomulásban is, mint aki a terepet legjobban ismerte, szakaszával elöl járt s kiváló vitézségével nagyban hozzájárult a komitácsi bandák megsemmisítéséhez.

Kiváló érdemeit 1917. júniusában az 1. osztályú ezüst vitézségi éremmel jutalmazták.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK.

A francia csendőrség.

(10. közlemény.)

A csendőrszázadosoknak és hadnagyoknak hadseregbeli századosokkal és hadnagyokkal való cseréjéről csak akkor lehet szó, ha utóbbiak a felvételi vizsgát letették. A cseré ilyenkor hivatalból rendelhető el, de csak csendőrségi szolgálatra alkalmatlanná válás okaiból, sohasem hátrányos minősítés címén. Ezeknek a cseréknek különben csak a fentebb ismertetett feltételek mellett lehet helyük.

A felsőbb elhatározásoknak és rendeleteknek mindazok a rendelkezései, amelyek a hadseregben az előléptetést szabályozzák, amennyiben az előző szakaszokban foglaltakkal nem ellenkeznek, a csendőrségre is irányadók.

II.

A csendőrségnek a miniszterekkel szemben való kötelességeiről és az alkotmányos hatóságokkal való érintkezéséről.

Általános rendelkezések.

51. §. A csendőrség jelentéseket, illetőleg értesítéseket csupán a közvetlenül érdekelt hatóságoknak küldhet: az igazságügyi hatóságoknak olyan esetekről, amelyeknek büntetőjogi üldözése szükséges; a közigazgatási hatóságoknak olyan eseményekről, amelyek a közrendet vagy a közbiztonságot érintik; a katonai hatóságoknak az 53-ik §-ban felsorolt eseményekről és olyanokról, amelyek katonai vonatkozásúak. Ha valamely esemény egyszerre több hatóságot is érdekel, arról egyidejűen valamennyi érdekelt hatóságot értesíteni kell.

Ha valamely jelentés egyidejűen több hatóságnak is meg lett küldve, mindegyiknek a szelvényen meg kell jelölni, hogy a címzetten kívül még mely hatóság lett ugyanakkor értesítve.

52. §. Rendkívüli eseményekről a hadügyminiszternek és azoknak a hatóságoknak kell jelentést tenni, amelyekkel a csendőrség szolgálati összeköttetésekben áll.

Ezeket a jelentéseket a csendőrtisztek adják át vagy küldik meg és pedig az alábbi feltételek mellett:

I. Járás székhelyén:

Ezeken a helyeken a következő szakaszban felsorolt kivételekkel a jelentéseket a járásparancsnok küldi meg és pedig az alábbi hatóságoknak:

1. A hadügyminiszternek (lovasság felügyelője, csendőrségi osztály).
2. Az alprefektusnak (alispánnak).
3. A köztársaság ügyészének.
4. A légióparancsnoknak, aki — ha arra szükség van — a jelentést átadja a hadtestparancsnoknak.
5. A hadosztályparancsnokságnak, ha szükséges.
6. A századparancsnoknak, aki a jelentést átadja a prefektusnak (főispánnak).
7. A section parancsnokának.

II. Megyei székhelyen.

Ezeken a helyeken ugyanazokat a jelentéseket kell továbbítani, az előző pontban említett s az alprefektusnak szóló jelentés kivételével.

Ezeket a jelentéseket mindig a járásparancsnok szerkeszti meg, de a századparancsnok továbbítja a köztársaság ügyészének szóló jelentés kivételével. Ez utóbbinak a jelentést közvetlenül a járásparancsnok küldi meg.

Az érdekelt hatóságoknak a rendkívüli eseményekről a legrövidebb időn belül tudomást kell szerezniök. Az eseményről szóló első jelentés nem foglalhat mást magában, mint rövid tájékoztatást. Ezt annyi kiegészítő jelentésnek kell követnie, amennyit a körülmények megkövetelnek. Minden ilyen jelentésben azonban hivatkozni kell az előző jelentések számára és tárgyára.

A jelentést küldő tisztnek, ha szükséges, nem szabad haboznia amiatt, vajjon a távirát igénybe vegye-e. A távirát igénybevétele mindig a körülményektől függ; e tekintetben szabatos utasítást adni nem lehet.

Általában a járásparancsnoknak gondoskodnia kell arról, hogy mindenekelőtt az alprefektusnak, a köztársaság ügyészének és a század parancsnokának az eseményről az első tájékoztató jelentést táviratilag tehesse meg.

53. §. Azok az események, amelyeket sajátosságuknál fogva rendkívülieknek kell tekinteni, az alábbiak:

1. Vízáradások, lavinaömlások, földcsuszamlások, vasúti balesetek, hajótörések, robbanások stb., amennyiben súlyos következményekkel jártak;
2. Gyilkosságok és gyújtogatások, ha akár gyakoriságuknál, akár elkövetésük módjánál fogva a vidéken izgalmat keltettek vagy rendkívüli intézkedések megtételét teszik szükségessé.
3. Olyan események, amelyek a közrend szempontjából komoly jelentőségűek, mint sztrájkok, zendülések, anarchista merényletek, felfedezése fegyver és lőszer raktáraknak, valamint titkos lőszer vagy robbantó anyaggyáraknak;
4. kémek letartóztatása;
5. örségek és örszemek megtámadása;
6. katonai személyek felbujtása az engedelmség megtagadására.

A 2-ik pontban körülírt eseményekről a katonai hadtest- és hadosztályparancsnokságnak jelentést tenni nem kell.

Ha az említett rendkívüli események valamelyikének résztvevői vagy előidézői katonai egyének voltak, a jelen utasítás 234-ik és 298-ik §-ában foglaltak alapján a csendőrség kötelessége csupán arra szorítkozik, hogy az esetről jegyzőkönyvet vegyen fel és azt a katonai hatósághoz jut-

tassa. Sürgösség esetében a járásparancsnok a jegyzőkönyv elküldése előtt távirati jelentést köteles tenni.

I. FEJEZET.

A csendőröknek a miniszterekkel szemben való kötelessége.
I. Alfejezet.

A hadügyminiszter illetékessége.

54. §. A hadügyminiszter illetékessége alá tartoznak a szervezelinek, a parancsnoklásnak és a szolgálatkezelésnek ügyei. A csendőrséghez való felvétel, az előléptetés, állomáshelyek változtatása, szabadságok, a testület kötelékéből való elbocsájtás, nyugállományba helyezés és a katonai jutalmazások.

Belrend, katonai oktatás, a rend és a fegyelem a törzsek-nél és századoknál, az öltözködés, felfegyverzés, az örsök felállítása, a zsold, a ruházat, szerelvény, pótlóvázás, lőtápbiztosítás, karhatalom kirendelése, a számviteli igazgatás felügyelése.

A sectionok parancsnokának és a többi tiszteknek szemléi, végül mindenféle természetű katonai műveletek.

55. §. A hadügyminiszternek ugyancsak hatáskörébe tartoznak:

1. A katonai igazságügyi rendészet ellátása a csendőrtisztek és az örsparancsnokok által, belföldön a hadtestparancsnok, Algierban a honvédségi hadosztályparancsnok felügyelete alatt.

2. A csapattestüktől távollevő katonák csendőrségi ellenőrzése;

3. otthonukba szabadságolt tartalékosok csendőrségi nyilvántartása;

4. a csendőrség részvétele a mozgósítás előmunkálataiban és annak keresztülvitelében.

56. §. 1907. évi február 4-én kelt rendelettel törölve.

57. §. Azokról a rendkívüli eseményekről, amelyeket a hadügyminiszternek ismernie kell, az 52. §-ban felsorolt feltételek mellett annak azonnal jelentést kell tenni.

58. §. Külön rendelet nélkül a hadügyminiszterrel a légióparancsnokok, a hadtestparancsnokok és a sectionok parancsnokai útján — a köztársasági gárda légióparancsnokai pedig Szajna megye katonai főparancsnokának, a párisi térparancsnokságnak és Páris katonai kormányzójának útján levelezhetnek.

Mindazonáltal közvetlenül a miniszternek (személyzeti osztály) tesznek távirati jelentést tiszt elhalálzásáról.

II. ALFEJEZET.

A belügyminiszter illetékessége.

59. §. A közigazgatási rendészet célja: a közcsend és közrend fenntartása, valamint a törvények és rendeletek végrehajtása. Mindazoknak az intézkedéseknek megtétele, amelyek fentiek biztosítása végett szükségesek, a belügyminiszter hatáskörébe tartoznak.

A belügyminiszter hatáskörébe tartozik egyúttal az általános rendészet és az állam biztonságának megóvása céljából rendelkezéseket kiadni s rendkívüli szükség esetében — a hadügyminiszternek egyidejű értesítése mellett — az örsöket összpontosítani.

60. §. Büntetett előéletűeknek, koldusoknak, csavargóknak, munkakerülőknek, nemzeti szempontból vagy kémkedésben gyanús egyéneknek, szabadlábra helyezett elítélteknek, valamely helyen való tartózkodásra utasított vagy valamely helyen való tartózkodástól eltiltott egyéneknek a csendőrség által való felügyelése és a közbiztonság érdekében kívánatos minden egyéb intézkedés a belügyminiszter hatáskörébe tartozik.

(Folytatjuk.)

CSENDŐR LEKSZIKON.

171. **Kérdés.** *Gyermek nélkül özvegyi sorsra jutott csendőregyének kötelesek-e a laktanyában lakni és a közgazdálkodásban részt venni, vagy fenn tarthatják-e továbbra is a háztartásukat?*

Válasz. A gyermek nélkül özvegyiségre jutott csendőregyének általában ugyanazon elbírálás alá esnek, mint a nőtlenek. Kötelesek tehát a laktanyában lakni és a közgazdálkodásban részt venni. A belügyminiszter úr azonban kivételt tehet — s szokott is tenni — azokkal, akik a háztartásukat valami okból nem óhajtják megszüntetni. Ennek az engedélyezését külön kell kérni a belügyminiszter úrtól (VI. c. osztály) s mindenesetre elfogadhatóan kell indokolni, hogy a kérelmező miért akarja a háztartását fenntartani továbbra is (pl. értékes butorzata van, amit elvesztegetni nem akar, vagy a házasság alatt szüleit magához vette s azokkal továbbra is együtt óhajt maradni). Az előjáró parancsnokságok szolgálati és egyéb fegyelmi szempontból véleményt nyilvánítanak a kérelem tárgyában, mert ha a kérelmező laktanyán kívül lakása valami okból nem kívánatos (fegyelmi szempontok), akkor az illetőt kötelezik arra, hogy a laktanyában lakjék. Ha az előjáró véleménye alapján a belügyminiszter úr semmilyen szempontból sem látja aggodalmasnak azt, hogy a külön háztartás vezetése az özvegynek engedélyeztessék, akkor az engedélyt megadja (szolgálati, fegyelmi szempontból VI. c. oszt.) és engedélyezi azt is, hogy a lakbér az özvegy részére továbbra is folyósíttassék (VI. b. oszt.). Ebben az esetben természetesen áthelyezésnél is a nőket megillető átköltözködési költségekre tarthat igényt.

172. **Kérdés.** *Kötelesek-e a csendőrség tagjai egyházi adót fizetni?*

Válasz. Az 1925. évi 8. sz. Honvédségi Közlönyben megjelent 4573—eln. 1925. sz. honvédelmi miniszteri rendelet értelmében a honvédség tényleges szolgálatot teljesítő róm. kath. vallású egyénei illetékes személyi járandóságai után egyházi adót fizetni nem kötelesek. Ez a mentesség azonban nem érinti az önkéntes adakozás lehetőségét és nem szünteti meg az egyéb címeken — fekvőség, más adóköteles jövedelmek — alapuló egyházi adófizetési kötelezettséget.

A honvédség ténylegesen szolgáló protestáns vallású egyéneit az illetékeik után az egyházi adó fizetési kötelezettsége alól az 1925. évi július 15-én kelt 4826—eln. 1925. sz. honvédelmi miniszteri rendelet menti fel. Akik önként adakozni hajlandók, ezt természetesen megtehetik.

A hivatkozott rendeletek tehát kétségtelenül megállapítják, hogy a honvédség róm. kath. és protestáns tagjai egyházi adót fizetni nem kötelesek, önként azonban adakozhatnak, de ez nem azonos szolgáltatás az adófizetéssel, mert amint adóról beszélünk, ott a fizetés már kötelező. Az is kitűnik a rendeletekből, hogy csak az illetmények adómentesek, akinek azonban adóköteles vagyona vagy jövedelme van, az egyházi adót is köteles a vagyon, illetve jövedelem után fizetni.

Az egyházi adómentesség természetesen vonatkozik a családtagokra is. De csak a családfő illetményei szempontjából,

mert ha a feleségnek adóköteles vagyona, jövedelme van, ezek után egyházi adó fizetésére is köteles. Vegyes házasságoknál a helyzet ugyanaz: pl. a protestáns férj róm. katolikus felesége után illetményeiből egyházi adót fizetni nem köteles. Ugyanígy a róm. kath. vallású férj protestáns vallású felesége után illetményeiből egyházi adót nem fizet.

A honvédség tagjai azért vannak felmentve az egyházi adó fizetési kötelezettsége alól, mert a honvédség róm. kath. és protestáns tagjainak lelki gondozásáról a katonai egyházközségek keretében katonai lelkészek útján történik gondoskodás. Mindkét valláshoz tartozók részére katonai istentiszteletet tartanak és katonai lelkészek végzik a gyóntatást, úrvacsoraszóztást, keresztelest, temetést s általában a lelki gondozás minden funkcióját. Ily módon a honvédség tagjai a polgári egyházközségek szolgáltatásait, lelkigondozását nem veszik igénybe s így azoknak éppen ezért adót nem is fizetnek.

A hivatkozott rendeletek nem mondják ki, hogy az egyházi adómentesség a csendőrség tagjaira is vonatkozik, de értelemszerűleg a csendőrség tagjaira is vonatkozik. A gyakorlat is az, hogy a csendőrség tagjait a katonai lelkészek lelki gondozásban részesítik, a csendőrök is tagjai a katonai egyházközségeknek s így a polgári egyházközségeknek a csendőrök sem kötelesek egyházi adót fizetni.

A csendőrség helyzete e tekintetben mindamellett nem teljesen azonos a honvédség tagjainak helyzetével, mert az őrsőkön szolgálatot teljesítő csendőrök mégis csak rá vannak utalva a polgári egyházközségek lelki gondozására: ott járnak templomba, gyóntást ott végeznek, úrvacsorát ott vesznek s általában igénybe veszik a polgári lelkészek gondozását. Adófizetésre ugyan a fentebb hivatkozott rendeletek értelmében még így sem kötelesek, de ha önmaguktól adományképpen a polgári egyházközségek fenntartásához hozzájárulnak, azért az ellenszolgáltatást megkapják. Ez már olyan része a kérdésnek, amiben mindenki a maga belátását vegye irányadónak.

Az egyházi adómentességgel kapcsolatban adott minden eddigi üzenetünk a most irtak után tárgytalanná vált.

173. **Kérdés.** *Mi az eljárás a legénységi állományú csendőregyének felülvizsgálatánál?*

Válasz. A felülvizsgálatnak az a célja, hogy a csendőr szolgálatképtelenségét és annak fokát, illetve visszanyert szolgálatképességének fokát megállapítsa.

Felülvizsgálat alá vonják azokat a rangosztályba nem sorolt havidijasokat, akik a felülvizsgálatukat maguk kérik, illetve akiknek felülvizsgálását az illetékes kerületi parancsnokság vagy a honvédkórház javasolja, vagy a miniszter elrendeli. Felülvizsgálat nélkül is nyugállományba lehet helyezni azokat, akik 60-ik életévüket betöltötték, vagy 40 évi beszámítható szolgálati idővel rendelkeznek, feltéve, hogy sérülési pótdíjra nem tartanak igényt, továbbá az elmebetegeket, ha betegségük kétségtelen megállapítást nyert.

Felülvizsgálatért csak a rangosztályba nem sorolt havidijasok folyamodhatnak, más altisztek és a csendőrök nem. Az utóbbiakat csak a kerületi parancsnokság vagy a kórház hozhatja felülvizsgálatra javaslatba. A rangosztályba nem sorolt havidijasok felülvizsgálatuk iránti kérésüket az illetékes kerületi parancsnoksághoz terjesztik elő. Betegség címén csak akkor lehet felülvizsgálatást kérni, ha a betegség az illetőt a szolgálat ellátására képtelenné teszi, vagy pedig, ha már 5 hónapnál régebb idő óta — habár kisebb megszakitásokkal — betegeskedik és felgyógyulását a hatodik hónapban sem remélheti. A kérelmezőnek a kérvényben ki kell jelentenie, hogy felülvizsgálatát nem egyéb okból, hanem csak a törődöttsége folytán beállott szolgálatképtelensége miatt kérelmezi, jelentenie kell továbbá, hogy nyugállományba helyezése esetén hol fog letelepedni és hogy illetményeit melyik postahivatal útján kéri utalványozni,

A felülvizsgálandókról az előjáró szárny-, illetve alosztályparancsnok úgynevezett parancsnoki véleményt szerkeszt, amelyben az orvosi bizonyítványtól függetlenül nyilatkozik, hogy a felülvizsgálandót szolgálatképtelennek tartja-e. Ha a sérülés szolgálatban keletkezett, valamint, ha a felülvizsgálat csúzos bántalom miatt történik, ezekre a parancsnoki véleményben külön ki kell terjeszkedni.

A felülvizsgálatra állítást az illetékes csendőrkerületi parancsnok rendeli el, megelőzően azonban a felülvizsgálatra állítandót valamelyik honvédkórházba beutalja, hogy az ott nyert orvosi bizonyítvány alapján a kerületi parancsnokság orvosfőnöke a kórvázlatot megszerkeszthesse. Ezután a törzsgazdasági hivatal elkészíti a felülvizsgálati táblázatot.

A felülvizsgálat alatt álló csendőregyének a felülvizsgálat megtörténteig mint betegek az örsön kötelesek tartózkodni, a kerületi parancsnokság azonban részükre szabadságot is engedélyezhet.

A felülvizsgálatot megelőzően a rangosztályba nem sorolt havidijasokat (más altiszteket nem) a honvéd vegyesdandárparancsnokság által meghatározott helyen és időben két tényleges állományú honvédorvos úgynevezett előzetes orvosi vizsgálat alá vonja. Ennek az előzetes orvosi vizsgálatnak az eredményét — akár szolgálatképeséget, akár pedig szolgálatképtelenséget állapítottak meg — a felülvizsgálati táblázatra reávezeti. Ez képezi egyik támpontját a felülvizsgálatnak.

Ezután következik a honvéd vegyesdandárparancsnokság felülvizsgáló bizottsága elé való állítás, amit a csendőrkerületi parancsnokság rendel el. A felülvizsgáló bizottságnak egy csendőrtiszt is tagja, aki mint bizottsági tag szerepel és akinek joga van a csendőrségi különleges szolgálat szempontjából külön véleményt is bejelenteni és azt a felülvizsgálati táblázatra reávezetni.

A felülvizsgáló bizottság ötféle javaslatot hozhat, és pedig:

- a) a csendőrt szolgálatképesnek találhatja,
- b) hat hó,
- c) egy év vagy
- d) meghatározatlan idő tartamára ideiglenes nyugállományba helyezendőnek, vagy végül
- e) végkielégítéssel elbocsátandónak javasolhatja.

A felülvizsgáló bizottság lelete és indítványa a minisztériumba kerül. Az orvosi szakosztállyal történt felülbírálat után a belügyminiszter úr (VI. c. osztály) véglegesen határoz afelett, hogy az illetőt ideiglenes nyugállományba helyezi-e, vagy pedig mint szolgálatképest továbbszolgálatra kötelezi. Ezt a határozatot a felülvizsgálati táblázat utolsó oldalára reávezetik. Azoknak az iratai, akiket szolgálatképeseknek osztályoztak, az illetékes kerületi parancsnokhoz, az ideiglenes nyugállományba helyezett vagy végkielégített csendőröké pedig a belügyminisztérium VI. b. osztályához kerülnek az ellátás összegének megállapítása és folyósítása céljából. A nyugállományba helyezett csendőrök részére az illetékes osztályparancsnokság gazdasági hivatala rokkantsági nyugdíjokmányt állít ki.

A felülvizsgáló bizottságnak jogában áll az is, hogy nyugállományba helyezés vagy végkielégítéssel való elbocsátás helyett legfeljebb 12 havi szabadságot, illetve csúzos bántalmakban szenvedőknek gyógyfürdőt javasoljon.

Minden csendőrt, aki még nincsen 60 éves vagy akinek nincs meg a 40 évi beszámítható szolgálata, csak ideiglenesen lehet nyugdíjazni, véglegesen nem. Az illetőt öt évig marad ideiglenes nyugállományban, ha ezen idő alatt szolgálata be nem rendelték vagy ha azt maga nem kérte, kérelmére véglegesen nyugdíjazták.

Az ideiglenes nyugállományban levőket szolgálatképességük megállapítása végett bármikor be lehet rendelni s ha az újbóli felülvizsgálaton szolgálatképeseknek találják őket,

tényleges szolgálatra újra bevonulni kötelesek. Végleges nyugállományban levőket hivatalból nem lehet újra felülvizsgáló bizottság elé állítani, vagy tényleges szolgálatra behívni, csak a saját kérelmükre.

Véglegesen nyugállományba helyezettnek kell tekinteni azt a csendőrt is, aki a nyugállományban a 60-ik életévét betöltötte, vagy pedig, akinél eltelt az az idő, amennyi alatt — ha tényleg szolgált volna — a 40 beszámítható szolgálati évet elérte volna. Ha azonban a végleges nyugállományban levő csendőr magát újra szolgálatképesnek érzi, jogában áll kérni, hogy felülvizsgáló bizottság elé állítsák és annak leletéhez képest tényleges szolgálatra behívják. Az erre vonatkozó kérvényt a belügyminiszter úrhoz (VI. c. osztály) címezve a nyilvántartó gazdasági hivatal útján kell benyújtani. Mellékelni nem kell hozzá semmit, csak be kell jelenteni, hogy a kérelmező melyik kerületnél és mikor szolgált legutoljára.

Fontos tudnivalók a következők:

Nyugdíjat csak az a csendőr kaphat, akinek legalább 9 évi, 6 havi és 1 napi megszakítás nélküli tényleges szolgálata van. *Ha valakinek 30 napnál hosszabb megszakítása van* és emiatt valamely megelőző szolgálatát a nyugdíj összegének a megállapításánál nem vehették figyelembe, úgy bizonyos esetben folyamodhatik azért, hogy a Kormányzó Úr Öfömlétsége a megszakítástól kegyelemből eltekintsen. A megszakításnak kegyelmi úton való beszámítása azonban csak akkor lehetséges, ha ahhoz a pénzügyminiszter és a minisztertanács is hozzájárult. A kérelmet Öfömlétsége csak akkor teljesíti, ha a kérelmező

- a) teljesen vagyontalan vagy legalább is nagy mértékben munka- és keresetképtelen;
- b) ha a folyamodó családtagjainak sincsen semmiféle keresete vagy jövedelmi forrása;
- c) ha a megszakítás nem túlhosszú (legfeljebb egy-két hónap) és végül
- d) ha a megszakítás a folyamodó önhibáján kívül keletkezett, pl: ha valaki a katonai szolgálata után 30 napon belül kérte a csendőrséghez való felvételét, de csak 30 nap után hívták be.

A 30 napnál hosszabb megszakításnak kegyelmi úton való beszámítása iránt való kérvényt csakis a nyugállományba helyezés után lehet kérelmezni, vagyis azután, hogy az illető a nyugdíjokmányt kézhez vette, hamarabb nem. A kérvényhez csatolni kell az orvosi bizonyítványt, amely azt igazolja, hogy a folyamodó munka- és keresetképtelen, illetve, hogy keresetképessége csökkent, továbbá egy hatósági bizonyítványt arról, hogy sem a folyamodónak, sem pedig a családtagjainak nincsen semmiféle vagyona vagy keresete. A kérvényt a Kormányzó Úr Öfömlétségéhez címezve annál a kerületi parancsnoknál kell benyújtani, amelyhez a folyamodó legutoljára tartozott.

Kedvezményes nyugdíjat a csendőr csak akkor kaphat, ha a szolgálatképtelensége szolgálat közben keletkezett. A kedvezményes nyugdíj megállapítása iránti kérelmet nem írásban, hanem a felülvizsgálat alkalmával a felülvizsgáló bizottság előtt szóbelileg kell előadni, azt azonban csak akkor veszik figyelembe, ha a sérülést annak idején kivizsgálták és ha az erre vonatkozó kivizsgáló jelentés vagy jegyzőkönyv a felülvizsgálati iratokhoz van csatolva. Ha tehát a csendőr tényleges szolgálatteljesítése alatt olyan sérülést szenved, amely szolgálatképtelenséget idézhet elő, vagy a szolgálatképtelenség fokát növelheti, erről a kerületi parancs-

Ha égbe akarsz emelkedni, le kell szállnod, míg eléred a szenvedőt és kezét nyújtasz a szegénynek.
Spanyol mondás,

nokságnak a kivizsgálás elrendelése végett szolgálati úton azonnal jelentést kell tenni, a jelentéssel tehát nem szabad a felülvizsgálatig várni. Ha a szolgálatképtelenség a sérülés után három évnél hosszabb idő múlva állott be, akkor ezen a címen már nem lehet kedvezményes nyugdíjat kérni.

174. Kérdés. *A tettes 65 pengő értékű gazdasági terményt lop bekerített gyümölcsös kertből bemászás útján. A nyomozás során kiderül róla, hogy lopás miatt már kétszer büntetve volt s az utolsó büntetés kiállása óta még nem telt el 10 év. Mily büncselekményt követett el a tettes s mily törvényszakaszok szerint kell cselekményét minősíteni?*

Válasz. Amint az 1894. évi XII. t. c. 93. §-a a) pontjából is kiderül, gazdasági terményeknek gyümölcsös kertből való ellopása, ha bemászás útján történik is, nem esik a Btk. 336. §-ának 3. pontja alá, ha az ellopott termény értéke nem nagyobb 60 pengőnél. Minthogy az idézett törvény világosan csak a 336. §-ának a 3. ponton kívül eső többi pontját jelöli meg büntetvé minősítő körülménynek 60 pengőnél nem nagyobb értékű mezei termény vagy gyümölcs ellopásában kertből, faiskolából vagy mezőről, a bírói gyakorlat úgy értelmezi a törvényt, hogy sem a Btk. 337., sem 338. §-a nem alkalmazható, ha 60 pengőnél nem nagyobb értékű mezei terményt vagy gyümölcsöt lopnak el az 1894. évi XII. t. c.-ben megjelölt helyről. (L. Csendőrségi Lapok f. é. 27. számát, Lexikon rovat, 159. kérdés.)

Ha azonban a mezőről stb. ellopott gazdasági termény értéke nagyobb 60 pengőnél, az 1894. évi XII. t. c. alkalmazhatóságának törvényszerű feltétele hiányzik s a cselekmény a Btk. alá esik s így az érték szerint lopás vétségévé vagy büntetvé válik. Ha tehát az ellopott termény értéke 65 pengő, gazdasági terménynek kertből, szőlőből, faiskolából vagy mezőről való ellopása lopás vétsége. Magától értetődik, hogy ily esetben a Btk. alkalmazásának semmi megszorítása nincs, tehát ha a tettes a lopás elkövetésekor már két ízben volt lopás miatt büntetve s az utolsó büntetését 10 éven belül ki is állotta, cselekménye lopás büntetvé válik tekintet nélkül az értékre.

Itt említjük meg, hogy a Cs. L. fentidézett Lexikon rovatában a 159. kérdésre adott válaszra elírás folytán hiba csúszott be. A figyelmes olvasó maga is észrevehette, hogy a 869. lapon a jobbhasáb 6. sorában 200 helyett 60 olvasandó.

175. Kérdés. *A tettes azt terjeszti különváltan élő felelőségéről, hogy nemi betegségben szenved. Mely törvényes rendelkezések szerint lehet felelősségre vonni a tettest?*

Válasz. Tisztességes, férjes nőről azt állítani, hogy nemi betegségben szenved, rágalmaság. Ennek az állításnak ugyanis az az értelme, hogy az illető nő a házastársi hűséget is megszegve nemcsak ledér-, hanem züllött életet él. Valóság esetén tehát ez a tény öt közmegvetésnek tenné ki. Ezért a tettes cselekménye az 1914. évi XLI. t. c. 1. §-ába ütköző rágalmaság vétsége.

177. Kérdés. *A tettes lakására hívja a sértettet, bezárja a szoba ajtaját s arculütések közben felszólítja, hogy kutyája eltüntetésében való részességét vallja be. Mily büncselekményt követett el a tettes?*

Válasz. A tettes cselekménye a Btk. 323. §-ába ütköző s a 3. bekezdés szerint minősülő személyes szabadság megsértésének vétsége. A tettes a sértettet személyes szabadságától a szoba bezárásával megfosztotta, minthogy előle a kimenetel útját elzárta. Azzal pedig, hogy több ízben arcul ütötte, ellene sanyargatást, illetve már erőszakot is követett el. A tettes célja, hogy elveszett kutyájáról ily módon szedjen ki a sértettől adatokat, önmagában véve nem változtat az eset jogi minősítésén, minthogy a tettes nem vagyoni haszon végett cselekedett. Ha azonban megállapítható lenne az, hogy a tettes célja oly önmagát terhelő vallomás kicsikarása volt, amelynek alapján a tettes

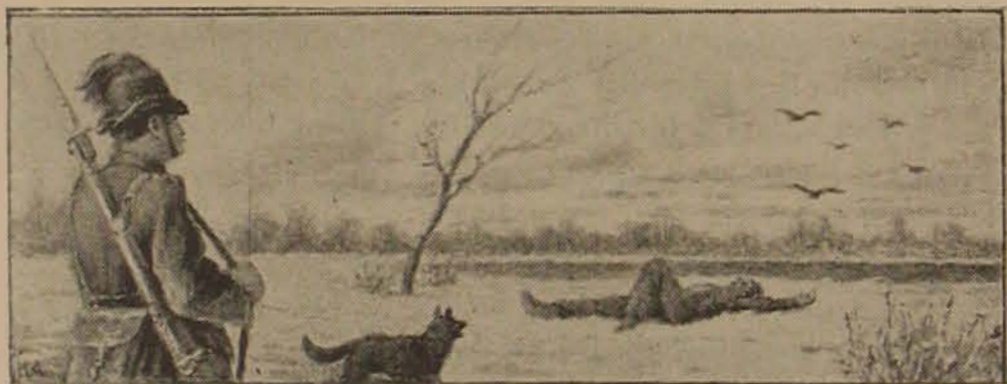
vagyoni hasznot akart elérni, például anyagi kártalanítást, akkor a cselekmény a Btk. 350. §-ába ütköző zsarolás vétségének megállapítására alkalmas.

A Btk. 323. §-ába ütköző s a 3. bek. szerint minősülő vétség elbírálása a kir. törvényszék hatáskörébe tartozik.

178. Kérdés. *Vonatkoznak-e a záróra-rendeletek az egyes ipartelepeken (gyárakban) levő kocsmáüzletekre (kantinokra)?*

Válasz. A fennálló záróra-rendeletek a nyilvános helyiségekre vonatkoznak s így az ú. n. kantinokra ezek a rendeletek nem kötelezők. Ez azonban korántsem jelent annyit, hogy a megengedett italmérés jogát a közrendészeti szabályokkal ellentétesen gyakorolhatnák. Feltétlenül joga van tehát a hatóságnak ezeket az üzleteket is ellenőrizni abból a szempontból, hogy az engedélyt az 1921. évi II. t. c. (az állami italmérési jövedékről szóló törvény) általános elveinek megfelelően használják-e.

Minthogy a gyártelepeken levő kantinok a munkások érdekében vannak üzemben, azt, hogy mily feltételek mellett szolgálják ezek az üzemek a munkások szükségleteit, elsősorban a gyár vezetősége hivatott elbírálni főleg a munkarend és a szükséges fegyelem érdekében, természetesen, hogy a kantin üzem-óráinak megállapítása elsősorban a gyár vezetőségének hatáskörébe tartozik. Ha e tekintetben a munkásság érdekeivel vagy kényelmi szempontjaival ellentétes korlátozásokat rendel el, a munkásság zúgolódásával találja magát szemben, ha pedig a szükséges és az engedély jogi alapját tevő szempontokon túlmenő szabadsággal tartja fenn az üzemet, a közigazgatási és a pénzügyi hatóság beavatkozását kockáztatja.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Az „ártatlan“ rokon.

Irta : TÓTH SÁNDOR I. őrmester (Öriszentpéter).

1925-ben a vépi őrsön teljesítettem szolgálatot. Május 11-én, hétfői napon őrsparancsnokom, Dömötör Sándor tiszt-helyettes, a hajnali órákban rendes szolgálatba indított a II. számú őrsjárat leportyázására. Járőrtársammal, Tóth József III. csendőrrel elindultunk és reggel 8 órakor Gyöngyösszentkereszt községbe érkeztünk.

Első útunk a községi bíró lakására vezetett, aki egyben malomtulajdonos is volt és vagyonos ember hírében állott. Amikor beléptünk Piller Pálnak*) az udvarára, nevezett elénk sietett és mielőtt mi egy szót is szólhattunk volna, a 68 éves gyermektelen öreg bíró hangosan méltatlankodva panaszkolta, hogy kulccsal bezárt szekrényéből előző napon 1,700.000 koronáját ellopták.

Nyomban hozzáláttunk a helyszíni szemléhez és azzal egyidejűleg a panaszos kikérdezéséhez, melynek első eredményeként megállapítottuk, hogy az ismeretlen tettes a szekrényt kulccsal nyitotta fel és a lopás elkövetése után kulccsal újra bezárta.

*) A sértett és gyanúsítottak nevét megváltoztattuk. Szerk.

Elmondotta a káros, hogyan fedezte fel a lopást. Előző napon, vagyis 10-én megolvasta a pénzét, mely összesen 61,700.000 koronát tett ki. Ezt az összeget feljegyezte egy papírlapra és ezt a pénzzel együtt a szekrénybe zárta. Másnap, mikor a pénzét újból megolvasta, észlelte, hogy abból 1,700.000 korona hiányzik.

Gyanakodni senkire sem tudott.

A káros kikérdezése közben félszemmel figyelni kezdtem egy asszonyt, aki a kertben dolgozott s valami hagymaféle ültetése közben sűrűn nézegetett mifelénk. A bíró keresztlánya volt, névszerint Numics Jánosné szül. Szanyi Erzsébet.

Megkérdeztem később a bírót, van-e tudomása Numicsnének arról, hogy hol szokta tartani a pénzét? A bíró azt felelte, hogyha az ő rokonára gyanakszunk, akkor jobb, ha el sem kezdjük a nyomozást, mert ő úgy tudja, hogy az az asszony teljesen megbízható, — ő nem lehetett a tettes.

Miután feltevéssem az volt, hogy a lopást csakis helyi viszonyokkal ismerős egyén követhette el, érdeklődni kezdtem a többi házbeliék után. A bíró egy cseléd lányt, egy molnárlegényt és egy kocsist tartott. Ezeket is mind megbízhatónak jelezte a káros, sőt a bíró neje határozottan tiltakozott, hogy akár a keresztlányukat, akár a cselédjeiket gyanúba merjük venni.

Érdeklődtem, hogy a lopás elkövetése napján ki fordult meg a háznál. Megtudtam, hogy Numicsnén kívül senki. Itt azonban a bíró és neje is siettek megjegyezni, hogy ebben nincs semmi különös, mert a keresztlányuk mindennapos a házuknál és véletlenül sem múlik el nap, hogy meg ne látogatná őket.

A cselédleány kikérdezése alkalmával elmondotta, hogy Numicsné estefelé ment oda tejért, — velük ment ki az istállóba fejni, — arra emlékszik, hogy amikor az istállóba mentek, Numicsné az udvarról visszafutott az előszobába ujságért, de alig egy perc múlva már ott is volt az istállóban. Ott várt, amíg a fejéssel készen lettek, a tejből kimérték egy litert Numicsnének, azután eltávozott.

Amíg ezek a — meglehetősen hosszas időt igénybevevő — kikérdezések tartottak, Numicsné csak ültetett szorgalmasan a kertben, pedig faluhelyeken, ha a csendőrök nyomoznak valamilyen ügyben, azok, akik látják őket, — főleg az asszonyok nyomban ott vannak körülöttük. Numicsnét látszólag nem érdekelte az ügy. Tudomást sem látszott venni jelenlétünkről.

Kimentem hozzá a kertbe és közömbös dolgokról kezdtem beszélgetni.

Felelni felelgetett a kérdésekre, de a tekintete került az enyémet. Amikor a lopásra tereltem a beszédet, megjegyezte, hogy keresztapja valószínűleg nem is tudja, mennyi pénze volt és biztosan nem is loptak el tőle semmit. Én — hogy valamit kihozzak belőle és felbátorítsam — helyeseltem ezt a véleményt és azt mondtam, hogy bizony ez nagyon könnyen lehetséges. Az asszony azonban a további beszélgetés során rendkívül tartózkodó volt, nem tudtam semmi érdemlegeset kivenni belőle és otthagytam.

Mintegy két óra múlva két bizalmi egyént vettem magam mellé és a község házához hívtam az asszonyt.

Amikor a bizalmi egyének jelenlétében a kikérdezéséhez

A vezérkari tisztek kiképzése végett a hadiiskolát 1851-ben Radetzky tábornagy javaslatára létesítették, még pedig eredetileg Veronában, majd egy év múlva Bécsbe helyezték át. A hadiiskolát két évfolyammal szervezték, összesen 24 hallgatóval. Azt a tiszteket lehetett oda felvenni, aki legalább két évet már szolgált, 26. életévét még nem töltötte be és az előírt vizsgát a bécsűjhelyi katonai akadémiában letette. Érdekes, hogy a tisztek eleinte nem nagyon törekedtek a magasabb kiképzésre, úgyhogy az első években még a 24 főnyi kis létszámot sem tudták betölteni.

hozzáfogtam, mérgesen fakadt ki, hogy csak gyorsan végezzek vele, nem ér rá várni, — dolga van otthon.

Amikor az ujságra került a sor, hogy miért ment vissza az udvarból a lakásba az ujságért, láthatóan megnökökve először tagadta azt, de hosszas faggatás után beismerte, hogy az udvarról csakugyan visszatért a lakásba az ujságért. Amikor azt kérdeztem, hogy mi célja volt a tagadással, mi értelme volt azt eltitkolni, sírva fakadt és méltatlankodni kezdett, hogy őt ártatlanul gyanúsítjuk, sőt kéri, hogy az egész lakását kutassuk át, mert ő tisztázni akarja magát.

Kivettem ezekből a szavakból, hogy a házkutatással mitsem érünk el, szabadon engedni nem akartam, mert féltem a bűnjelek elrejtésétől, így tehát a kikérdezést folytattam, gondolva, hogy a gyanúsított ellenmondásokba keveredve, és kifáradva majd csak beismeri a cselekményt.

Igy is történt.

Este kilenc óra felé járt az idő, — Numicsné nagyon nyugtalan lett és talán szeretett volna vallani is, de szégyenkezett. Járőrtársammal kiküldtem őt, én pedig a bizalmi egyénekkal megbeszéltem, hogy majd odakünn fogom kikérdezni, ők pedig hallgassák az ajtónál mindazt, amit a gyanúsított nő mondani fog.

A feltevés helyes volt, mert amikor odakünn újból kikérdezéséhez kezdtem és amikor látta, hogy nem tágitok, beismerte, hogy ő lopta el az 1,700.000 koronát. A további kikérdezés során nem volt nehéz azt sem megtudni, hogy nem ezúttal lopta meg a keresztapját először. Már négy-öt évvel ezelőtt ellopta a bíró szekrényének kulcsát s mivel tudta, hogy a pénz hol áll, azt négy-öt év óta folytatólagosan lopkodja. A bírónak mindig sok pénze volt, de ő 1—2 millió koronánál sohasem vitt el többet, remélve így, hogy a bíró sohasem fog nyomára jönni a lopásnak, míg ha többet vitt volna el, akkor bizonyára rájött volna. Jelen esetben az 1,700.000 koronát úgy lopta el, hogy amikor az udvarról a lakásba visszatért, tudta, hogy ott nem tartózkodik senki, bement a szobába, a szekrényt a lopott kulccsal kinyitotta, abból kivette ezt az összeget, a szekrényt újra becsukta és besietett az istállóba. Ujságot csak azért vitt magával, hogy a gyanút elhárítsa. A pénzt és a szekrénykulcsot az udvarában lévő farakás közé dugta, amit a járőr a házkutatás alkalmával ott meg is talált.

Az előbb sorozatosan ellopott pénz pontos összegét persze megállapítani nem lehetett, — Numicsné bemondása szerint 30—40 millióra rughatott. Ezt az összeget háza felépítésére, illetve tatarozására, továbbá élelemre és ruházatra férjével együtt felhasználták.

Ezen beismerés után behívtam Numicsnét a község háza szobájába és a bizalmi egyének előtt — bár azok hallották az előadását — beismerését megismételtettem. Amint már fentebb említettem, megtartottam a házkutatást, megtaláltuk a farakás között az 1,700.000 koronát, azután pedig Numicsnét szabadon bocsájtottam.

Másnap reggel, amikor a sértett bíróval közöltem, hogy megvan a pénz és hogy ki a tettes, az öreg nagyon le volt sújtva, hogy hála helyett ezt kapta keresztlányától és megjegyezte azt is, hogy ilyen módon ellophatott tőle nem 30—40, de akár 100 milliót is.

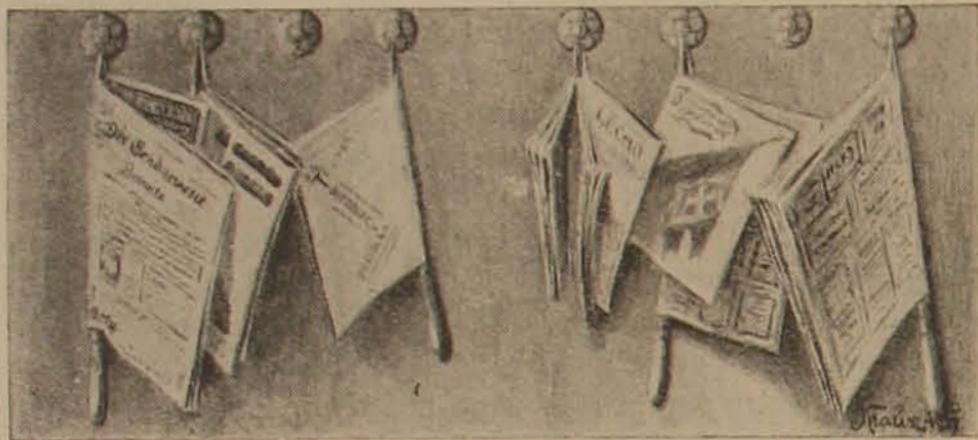
Most aztán Numicsné férjét kérdeztem ki, de az tagadta, hogy neje lopásairól tudomása lenne. Mondtam neki, hogy ő sem tiszta ebben az ügyben és tudom, hogy ő is loptak, — ha nem pénzt, akkor mást. Most megijedt Numics és beismerte, hogy igenis tudott minden alkalommal neje lopásairól. Láttam azonban rajta, hogy más valami is terheli a lelkiismeretét, és a község házában tartottam, míg végre beismerte, hogy a bírótól gabonát is loptak, mintegy 10—12 mázsát. Ez alkalommal segitőtársa a bíró kocsisa volt, akivel együtt Szombat helyre vitték a lopott gabonát, ott ismeretlen egyéneknek

eladták és a pénzen megosztózkodtak. A lopást úgy követték el, hogy amikor a kocsis a magtárból zabot vitt a lovaknak, az ajtót nem zárta be s így éjjel könnyen bejutottak a magtárba.

A kocsis minden tagadás nélkül beismerte társtettesi működését.

A nyomozás befejezése után a panaszos bíró tanácsomra nyomban Wertheim-szekrényt vásárolt s azóta — anínt mondja — sokkal több a pénze, mint volt azelőtt.

LAPSZEMLE.

(Csehszlovákia.) Cetnický Obzor.

17. szám.

A cseh közalkalmazottak központi szövetsége a 12 szervezetben tömörült 117.662 tag nevében emlékiratot adott át Udrzal miniszterelnöknek az illetménytörvény kedvezőbb módosítása érdekében. Ebben a szövetségben a csendőrség 6065 taggal van képviselve. Az emlékirat tartalma a következő:

A közalkalmazottak egyértelműen megállapítják, hogy csak abban az esetben fejthetnek ki eredményes munkát az állam javára, ha a legnyomasztóbb anyagi gondok alól mentesülnek. A közalkalmazottak az államfordulat idejében példátlan lelkiismeretességgel és önzetlenséggel szolgálták a köz és az állam érdekeit s bennük a fiatal köztársaság mindig megbízható támaszt talált. A közalkalmazottak tehát méltán és bátran hivatkozhatnak ebben a legnehezebb és az azóta eltelt időben teljesített államépítő szolgálataikra s ezek alapján existenciális kérdéseik rendezését kívánják. Sajnos, egyes vezető körökben érthetetlen rosszindulattal viseltetnek minden iránt, ami a közalkalmazottak érdekeit érinti s ennek tulajdonítja az emlékirat, hogy az illetékesek a múltban is ezeket a köröket tudták mozgósítani, amikor a közalkalmazottak jogos igényeinek elvetését, sőt a már megszerzett jogok csökkentését ki akarták erőszakolni. Tény, hogy a most érvényben lévő illetménytörvényt sem tartják be, hanem ideiglenes rendeletekkel annyira összezavarták, hogy ki-ki tettsége szerint magyarázhatja.

A közalkalmazottak előléptetése nincsen határozott szabályokhoz kötve. A közalkalmazott a főnök kénye-kedvének van kiszolgáltatva. A szolgálatot pedig pontosan és lelkiismeretesen kell végezni, ez azonban csak akkor lehetséges, ha az alkalmazott a jövőjét biztosítva látja.

Valamikor a közalkalmazott pályáján törvényben megalapozva maga előtt látta egész jövőjét, magán- és családi életét, terveit eszerint rendezhette be. Az automatikus előléptetés kizárt minden protekciót. A mai illetménytörvény az automatikus előléptetés minden előnyét felborította, szétrugta az illetménytáblázatokat s csak a legalsó fokozatra mondotta ki jogérvényesen a kinevezés feltételeit, míg a további előléptetésre nagyon tág értelmű általános elveket állított fel. E tarthatatlan helyzet javítására több ízben történt kísérlet, de az mindeddig eredménytelen maradt. Az illetménytörvény határozványai a gyakorlatban nem váltak be s különösen katasztrofálisan érintették az alsó- és középkategóriájú tisztviselőket, akik ma mélyen a létminimum alatt singlödnek. Ez a kieroszakolt törvény a tudvalévően rosszul fizetett osztrák közalkalmazottak 1914. évi fizetésének 50, de legfeljebb 70 százalékát nyújtja ma. Legnagyobb hibája, hogy a közalkalmazottakat ugyanazon rangosztályban: átlagon aluli, átlagos és átlagon felüli csoportokba osztja azonos előképzettség és munkakör mellett s e csoportok illetményeit olyan igazságtal-

anul állapítja meg, hogy pl. a legmagasabb fizetési osztályban »átlagon felüli« tisztviselőnek évi 49.800 koronával több az alapilletménye, mint az »átlagon aluli«-nak (évi 78.000, illetve 28.200 korona), a legalacsonyabb fokozatban ez a különbség 2700 korona. Sehol a világon nincsen ilyen különbség ugyanazon rangosztálybeli alkalmazottak illetményei között.

A csendőrségnél 2 százalék az átlagon felüliek, 17 százalék az átlagosak, és 81 százalék az átlagon aluli alkalmazottak száma. Ez a 81 százalék a további előléptetésből ki van zárva. Ha ez a felosztás a valóságos alkalmasságnak megfelelően, felelősségre kellene vonni azt, aki 81 százalék »átlagon aluli« embert a közszolgálatba felvett. Az összehasonlításnál kitűnik, hogy az új illetménytörvény alapján a legalacsonyabb fizetési fokozatban lévők 1908 koronát vesztek, ezzel szemben a legmagasabb fizetési osztály 45.312 koronát nyert évenként. (Így fest egy »demokrata« állam befelé. Szerk.)

Ezen adatok bőven bizonyítják az illetménytörvény tarthatatlanságát.

Az emlékirat az új fizetési törvény megalkotásánál a következőket kívánja szem előtt tartani.

1. Létminimum az 1914. évi kezdő gyakornoki fizetés tizszerese.

2. E létminimum alapján a többi fizetési fokozatok illetményei a munkakör, teljesítmény és felelősség, illetve kockázat alapján emelkedjenek.

3. Az alapfizetés időszakonként is emelkedjék, éspedig a szolgálati idő első felében kétszer, második felében háromszor.

4. A helyi pótlék a helyi viszonyoknak, új lakbéreknek megfelelően rendeztessék. A szolgálati helyek 3 csoportba osztandók s az első csoport helyi pótlékának 50 százaléka a nyugdíjilletménybe beszámítandó.

5. Családi pótlék és nevelési járulék minden családtag és minden gyermek után illetékes.

6. Kiválóan minősített vagy különösen nehéz, vagy veszélyes foglalkozású alkalmazottak részére külön pótlék adandó, amely az alapfizetésnek bizonyos, előre megállapított százaléka.

7. A Felvidékre és Ruthénföldre kiküldött alkalmazottak ezeken felül még külön pótdíjban részesítendők.

8. A szolgálati idő mindenütt 35 év, amelybe minden közszolgálat, tehát a katonai szolgálat is beleszámítandó.

9. Gyakornoki idő 2, legfeljebb 3 év.

10. Ha az alkalmazott a magasabb rangosztály feltételeinek megfelelt, számára az újonnan felvettekkel szemben előny biztosítandó.

11. Az összes segédhivatali alkalmazottak (irodaigazgatók, segédhivatali tisztviselők) az illetékes hivatalnoki rangosztályba sorolandók.

12. Az állami művek és üzemek különleges viszonyaiknak megfelelően, de ugyanezen elvek szerint állapítják meg alkalmazottaik rangsorolását.

13. A külső szolgálatot teljesítő csendőr havidíjasok 7 évi szolgálat után a III. fizetési fokozatú tisztviselők összes jogaiban részesítendők, a személyi és dologi pótlékok 100 százalékkal emelendők.

14. Tanítók a II. fizetési fokozatba sorolandók.

15. Önkormányzati tisztviselők legalább úgy fizetendők, mint az államiak.

16. A nyugdíjilletmények az új fizetési törvény szerint rendezendők.

17. Az összes erre vonatkozó törvényes rendelkezések a közalkalmazottak egyesületének kiküldöttjeivel előzetesen tárgyalandók.

Az emlékirat II. részében a szolgálati helyek rendszerezését, üresedések betöltését és az előléptetési feltételek módoszatait tárgyalja.

A III. részben a drágasági pótlékok feltételeivel foglalkozik. Majd a leghatározottabban tiltakozik a főiskolát végzett magasabb állású tisztviselők elkülönítése és aránytalanul magas illetményei ellen, amit mindaddig indokolatlannak tart, amíg az alacsonyabb fokozatok létezőkét éppen az aránytalan fizetéselosztás súlyosan érinti.

Az emlékirat végül adatokat közöl arra nézve, hogy a rendezéshez az államnak új pénzforrásokat nem kell keresnie.

Különböző hírek rovatában ismét harcba száll a cseh csendőrség másik lapjával, a Cetnické Listyvel s bizonyítani igyekszik, hogy a másik a kútmérgező, főként azért, mert néhány mellözött csendőrlegionista irigyli, hogy a hadseregben egykori társaik már tábornokok, ők pedig a csendőrségnél szerény állásokat töltenek be. Azért akarják a csendőrséget a hadseregbe olvasztani, mert ezen az úton utólrni remélik egykori társaikat.

Kifogásolja, hogy a csendőrök a vadászfegyver-engedélyért magas díjakat fizetnek, mert a szolgálat csak nyerne vele, ha a csendőr a lövésben gyakorolná magát, hiszen szolgálatilag úgy sincsen elegendő alkalma erre.

Az osztrák csendőrség 80 éves jubileumával foglalkozva, dicsérőleg emlékezik meg a csendőrség ottani helyzetéről és az államnak a csendőrség érdekében kifejtett áldozatairól.

A belügyminiszter a Falout-féle kémkedési eset nyomozásáért egy csendőrt 1000 korona jutalomban, egy másikat pedig dicsérő okiratban részesített.

Rádióállomásokat sürget a csendőrség részére.

Az igloui csendőrállomás saját költségén rendezett be ujjlenyomatok fényképezésére és feldolgozására szolgáló laboratóriumot. A csendőrök a köz érdekében a maguk fillérjeivel pótolják az állam mostoha bánásmódját.

A földművespárt állást foglalt a csendőrösök apasztása ellen.

Az osztrák költségvetéssel foglalkozva megállapítja, hogy Ausztriában minden negyedik embert közvetlenül vagy közvetve az állam tart el.

A losonci gimnázium igazgatója megállapította, hogy az intézetben 8 olyan növendék van, aki budapesti csehellenes szervezetnek tagja. További vizsgálatból kitűnt, hogy sok ilyen irrédentaérzésű növendék van az intézetben. Az új területek csendőreinek a lap a következőket üzeni: »Legények, vigyázzni a kölykökre!« (Nehéz feladat! Szerk.)

A pénzügyminiszter a pénzügyörök részére 223 távcsövet adott ki. A csendőrségnek is szüksége volna távcsövekre. A belügyminiszternek csak követnie kell a pénzügyminiszter példáját.

A közbiztonsági szolgálatra egy új rendelet értelmében olyan büntetett előéletű egyének is felvethetők, akiknek büntetése nem haladta túl a 6 hónapot. Ez ellentétben áll a közbiztonsági szervek sokat hirdetett jóhírnevével s ezért a rendeletet sürgősen vissza kell vonni.

A cseh katonatisztek szövetsége most már nemcsak a tényleges, hanem a tartalékos tiszteket is beszervezi. Az egyesületnek ebben az évben 19.592 tagja volt, akik közül csak 8000 a tényleges tiszt. A hadsereg tehát nem fél a »civiliek« (talán magyarok? Szerk.) túlsúlyától.

A katonai havidijasok új társasági egyenruhát kapnak. Valószínűleg az állam látja el őket, hiszen illetményeikből beszerezni nem tudják. A csendőrök részére bevezették a fekete nadrágot, de egy fillért sem adtak rá, annak dacára, hogy a szenátus elrendelte, hogy minden csendőrnek 2000 koronát utaljanak ki.

15. szám.

A köztársaság közbiztonsági szolgálatának újjászervezéséről szólva megemlíti, hogy a köztársaságban ezidő szerint minden 30 emberre 1 közbiztonsági egyén jut. Ennek ellenére a közbiztonság különösen a vidéken igen gyenge lábon áll. Illetékes körök átszervezéssel remélnék segíteni a mai állapotokon. A lap a kérdésnek igen nagy figyelmet kíván szentelni.

A nyomozó alakulatokat személyautókkal kell ellátni. A motorkerékpárok ugyanis hóban és nagy hidegben hasznavehetetlenek, mert ha a nyomozó a nagy hó miatt el is jutott céljához, félig már megfagyott s így komoly munkára képtelen. Az idő pedig pénz! (Sőt a nyomozásnál a siker egyik legfontosabb feltétele. Szerk.) Ennek érdekében szükséges minden nyomozó alakulatot lehetőleg fedett személyautóval, minden fontosabb őrset motorkerékpárral és minden csendőrt kerékpárral ellátni. Követeli, hogy egyelőre minden csendőrön legalább egy kerékpár legyen, a saját kerékpárral rendelkező csendőrök számára pedig megfelelő koptatási általányt rendszeresítsenek. A vezetőség az őrök szaporítását tervezi, pedig erre semmi szükség nincsen. Inkább emeljék az őrök létszámát s tegyék lehetővé, hogy a csendőrök egyazon idő alatt kevesebb fizikai fáradsággal több munkát végezhesenek. Ezt autók, motorkerékpárok és kerékpárok bevezetésével olcsóbban el lehet érni, mint új őrök felállításával. Az az idő, amikor a csendőr diszlepcsben és feltűzött szurronnyal járta be a területét, régen elmúlt. Ma már naponta kétszer kell bejárnia azt a területet, amelyet valamikor

A kuruc tüzérség létszáma nem volt nagy; összesen 674 főt számlált 6 tüzér- és 1 munkásszázadba osztva. A tüzérség felügyelője, egyúttal hadszertárnok és a fegyvergyárak igazgatója szandai Sréter János volt. Sok francia is szolgált a kuruc tüzérségnél, akik közül megemlítendő de la Matte ezredes, továbbá la Maire, Damoiseau, Rivière, Blouville és St. Juste tüzértisztek. A legénység között ugyancsak sok franciát lehetett találni, azonkívül osztrákokat, lengyeleket és olaszokat is; később magyar bányászokat és városi polgárokat is képeztek ki tüzérségi szolgálatra.

hetenként kétszer jártak be. Amikor a gonosztevők autóval és repülőgéppel dolgoznak, nevetséges gyalogosan üldözni őket. (Ugy látszik, a csehek a megelőző szolgálatról egészen megelégednek. Szerk.)

—0—

(Franciaország.) L'Écho de la Gendarmerie.

1929. szeptember 1.

Légi rendőrség. Miután a csendőrség még a maréchaussée (marésszű) idejéből a közlekedésre felügyelni köteles, természetesen, hogy a légiforgalom ellenőrzését is reábizták, anélkül, hogy erre a célra külön utasítással és a szükséges eszközökkel ellátták volna. Miközben a csendőrök a határvidéken csempészekre leskelődnek, akik a csempészt árut a határon innen ejtőernyővel dobják le, a csendőröknek még csak távcsövük sincs.

A légi szolgálatot teljesítő csendőrség hogyan vegyen gyanús repülőgépeket üldözőbe, ha még az sincs szabályozva, hogy szükség esetén katonai repülőgépet vehessen igénybe, melyen egy csendőrtiszt vagy csendőr mint megfigyelő foglalhat helyet. Sőt a vezetést is vállalná a csendőrség, mert tagjai közül sok pilóta szolgált a nagy háborúban. A helyzet mégis az, hogy még a repülőterekre se igen léphet a csendőr, amióta külön légügyi minisztérium van, mert ennek az ügynek rendezésére még nem került sor.

A csendőrség mindegyik nehézség dacára ezen a téren is elvégezte kötelességét. Annál meglapóbb volt tehát a július 25-én megjelent kormányrendelet a légirendőrség felállításáról, amely rendelet a légi utak felügyeletét kiveszi a csendőrség kezéből és ezáltal kiszorítja egy oly működési térről, amely törvény szerint a csendőrséget illeti meg. A rendelet szövege: »1. cikk. Az újonnan felállított légi rendőrség a belügyminiszternek van alárendelve. A légügyi rendőrség kötelessége a repülőgépek felelős vezetői által elkövetett szabályellenességeket megszüntetni, szükség esetén azokat meginteni, igazoltatni, üldözni, leszállásra felszólítani, vagy arra kényszeríteni. Ez a rendőrség a hazai szárazföldön és vizeken működik. — 2. cikk. A légi rendőrség repülőgépekkel van ellátva és fekete füstjelzést használ, — hasonlóan a légelhárító lövedékek robbanásához. Erre a jelzésre minden repülőgép köteles a repülőgépet a repülőtérré követni és utána leszállani, amennyiben megfelelő kormányberendezéssel rendelkezik. Ellenkező esetben oly gyorsan kell leszállania, ahogyan azt a körülmények megengedik.«

Semmi kétség, hogy ezt a szolgálatot a mozgó köztársasági gárda jól el tudná látni, ha légi repülőrajokba osztanák be, miután elegendő volt repülő szolgálat soraiban. A lap reméli, hogy a csendőrség vezetősége biztosítani tudja a csendőrségnek az öt megillető helyet. Ezt annál is inkább sürgeti, mert újabban már többször érte a csendőrséget olyan sérelem, hogy ok és alap nélkül elébe helyezték a rendőrséget.

P. M. A gazdasági hivatali alkalmazottak nevében belátja, hogy Franciaország ma szegény, nagyobb illetményeket tehát nem adhat. Ellenértékül tisztiszolgát kér és néhány örnagyi rendfokozatnak megfelelő állás rendszeresítését a gazdasági hivatali alkalmazottak számára.

Az Écho szerkesztősége bárkinek ingyen megküldi a »Saint Cyr (Szent Szir) és a katonai élet« című füzetet, mely a katonai pálya előnyeit az ifjúsággal megismerteti.

Petit (Peti) C. B. a csendőrség gyenge fizetése ellen szólal fel. Idézi az Échot, amely már 3 év előtt megmondta, hogy a csendőrujoncokat nem lehet eléggé megrostálni, ha nincs elég jelentkező. Ezt a célt csak magasabb illetményekkel látta elérhetőnek. Az utolsó fizetésrendezés véglegesen elriasztotta a jobb elemeket a csendőrségi pályától. Eltekintve a magasabb rendfokozatokban a fokozat és a sorsvány fizetés között uralkodó nagy különbségektől, elegendő a legalsó fizetési fokozatot figyelembe venni. Egy csendőr 5 évi szolgálat után nem egészen 8000 frank évi fizetést kap, — míg a társadalom bármely más, legalsó fizetésben részesülő tagja szintén legalább 8000 frankot kap (hivatalszolgák, szegédek, zsillipmesterek, gátörök stb.). A csendőr bizonyos magánéletbeli kötelezettségekkel is járó életet él, — felesége nem foglalkozhatik bármilyen munkával, míg a polgári egyének a törvény keretein belül úgy élhetnek, ahogyan éppen nekik tetszik.

A cikkíró végül legalább is évi 9000 frank fizetést javasol a legalacsonyabb fizetési fokozat, mert csak ezzel látja biztosítottnak a csendőrség létszámának jó anyaggal való kiegészítését.

Hogy az útrendészeti szolgálat milyen támadásoknak teszi ki a csendőrséget, mutatja a következő eset: Minduntalan érkeznek az autókлубbokhoz panaszok a közlekedési csendőrség

ellen. A titkárság gyűjti ezeket a feljelentéseket. Egyes esetek nem határoznak, mert nem tudni, kinek van igaza. De ahol ugyanazon csendőrös ellen több panasz érkezik, ott valószínűleg a csendőrségben van a hiba. Az autóklub titkára az Intransigeant (Intranzisán) nevű lapban ily alapon támadást intéz egy Saint Romain-i (Szent Romén) közlekedési csendőr ellen, mert feltartóztatott egy autóst, aki az útkanyarulat előtt nem tülkölt és miután nem volt nála soffőrengedély, nem engedte tovább, amíg az engedélyt el nem hozatta, ami 1 és háromnegyed órai késedelmet okozott. Az autóklub titkára ebből azt következteti, hogy az illető csendőr »nem intelligens és nem jóindulatú ember«. Erre a támadásra egy csendőrtiszt felel, aki a lap olvasója, automobilista és egyben csendőrtiszt. Miniszteri rendeletek idézésével igazolja, hogy a csendőrnek igaza volt és hogy nem érdemel ilyen kritikát.

Érdekes jelenség, hogy a gyarmatok lakossága maga követel több csendőrséget, amióta tudatára ébredt a jelentőségének. A csendőrséget különösen mint a nép tanácsadóját kedvelik.

Szeptember 8.

E. Deschodt (Deszód): A közlekedési csendőrséggel kapcsolatban már 11 hónappal előbb, a közlekedési csendőrség felállításánál megmondotta, hogy a kiadott rendelkezés, úgy, ahogyan kiadták, ártani fog a csendőrség tekintélyének, anélkül, hogy a közlekedés rendje javulna. Így is lett, mert nem adták meg a csendőröknek ugyanazt a mozgási lehetőséget, amellyel azok mozognak, akikre felügyelni kellene. De még távcsövet sem adtak nekik, hogy megjegyzezhessék a kihágást elkövető autók számát. Bizonyos távolságokon két-két csendőrt felállítani, őket naphosszat kitenni az idő viszontagságainak és nem adni nekik más felszerelést, mint egy — füttyülőt, ez bizony nem sokat lendít a dolgon, ellenben árt a csendőrök tekintélyének a lakosság szemében. Pedig a csendőrségnek feladata teljesítésében elsősorban tekintélyre van szüksége.

Ezt a tekintélyt kell minél előbb emelni, ha sokat várunk a csendőrségtől. Szükséges volna tehát minden csendőrt altisztté minősíteni és megtiltani, hogy a csendőr altisztek alárendelt munkát, küldönc- és hasonló szolgálatokat végezzenek.

A mozgó köztársasági gárdának orvosi ellátása is kifogásokra ad okot. Ahol katonarvos van, az látja el az orvosi szolgálatot a gárdistáknál és azok családjainál. Ahol nincs katonarvos, ott polgári orvos látja azt el, de csak a gárdistáknál, a családoknál már nem. Ahol nincs betegszállító kocsi, ott a betegszállításról nincs gondoskodás; ott a súlyosabb beteg gárdisták is gyalog kénytelenek a gyakran sok kilométer távolságban fekvő kórházba menni.

Szeptember 15.

A csendőrség tekintélyének emeléséről írott cikk minél több külső díszsel kívánja a csendőrt felruházni, mert a háborúból maradt tulságosan egyszerű egyenruha — különösen a vidéken — nem imponál eléggé a közönségnek.

Ugy a csendőrségnél, mint a mozgógárdánál az a szokás kezd lábrakapni, hogy a csendőröket és gárdistákat egy bizottság előtt levizsgáztatják oly módon, mint az elemi iskolákban a 11 éves gyermekeket. Ez az eljárás árt a csendőrség tekintélyének. A tanulás mindenestre fontos, de a letett vizsgáknak legyen katonai és ne elemi iskolai jellege.

Mire vezet, ha a közlekedési csendőrök nem képesek olyan gyorsan mozogni, mint a bűnözők, mutatja a következő eset: Augusztus 15-én este 9 órakor egy kerékpáros közlekedési csendőrijárőr Saint Vit (Szén Vi) és Besancon (Bezanszón) között találkozott egy autóval, melynek lámpái nem égtek. A csendőrök négyszeri füttyentésére az autó kettőzött gyorsasággal iramodott tova. A csendőrök utána. Az autó, hogy elkerüljön egy szembejövő autót, felszaladt a járdára. Később egy lámpással közeledő motorbiciklista jött szembe az út közepén. Ez elől a sötét autó nem akart ismét a járdára felszaladni, hanem egyszerűen elütötte. Az odaérő csendőrök a kerékpárt összezúzva, a kerékpárost több töréssel és zúzódással eszméletlenül fekvő találták. A sötét autó elmene-kült. Az egyik csendőr orvosért ment, a másik addig keresgélt az összeütközés színhelyén, míg sikerült neki a sötét autó kerekének egy letört darabját megtalálni. Ezzel aztán már nem volt nehéz a tettest — egy S. Vit-ben lakó 23 éves gazdát — kinyomozni.

A lap folytatja propagandáját a gyarmati csendőrségbe való átlépésre. Martinique (Martinik) sziget viszonyaiból leírja a forgalmi eszközöket, a szolgálatot, előléptetést, löntenyést, patkolást, kultúrberendezéseket, lovasítást, ruházatot, mit kell oda vinni és végül tabellát közöl a csendőrség illetményeiről és a családi pótdíjakról. A legalacsonyabb fizetés nőtlen csendőrnél az otthoni illetmények kétszerese. A

cikk gyakorlati figyelmeztetéseket is tartalmaz az utazásra nézve.

A tájékoztató rovat a következőket tartalmazza: A mozgó köztársasági gárda osztagait golyószóró puskával látják el. Ezek az osztagok Holchkiss légvédelmi géppuskákat is kapnak.

Szeptember 22.

Saint Souplet (Szén Szuplé) a kerékpár-pótdíjról értekezik. Amikor a drága lovak helyett kerékpárral látták el a csendőrség egy részét, havi 15 fr. pótdíjat (kb. 3 pengő) állapítottak meg egységesen fejenként javításokra, tekintet nélkül arra, hogy némelyik csendőrös körlete sokkal nagyobb, tehát napi 50 km. teljesítményt is követel a kerékpárostól, aminek következtében hegyes és köves vidéken a gummi túlgyorsan kopik, míg a tengerparton levő csendőrösök kerékpárjainak fémrészei a sós levegőtől mennek gyorsan tönkre. Igazságos volna ezeknek a pótdíjat felemelni. Összehasonlításképpen felemlíti a lap, hogy a vámörök havi 30 fr. kerékpár-pótdíjat kapnak.

Az Elzász és Lotharingiából származó csendőröknek, akik a német hadseregben szolgáltak s a békeszerződés értelmében francia állampolgárok lettek és átléptek a francia csendőrszolgálatba, hosszú vita után 1929. júliusban megítélték a német szolgálatban töltött szolgálati idő felszámíthatását. Ennek mindenki örül, de az Elzász-Lotharingia-i harcosok egy csoportja mellőzöttnek érzi magát és pedig azok, akik Franciaországért a legtöbbet áldozták. Ezek a német hadkötelezettség elől a háború kitörésekor Franciaországba szöktek, ott beállottak katonának, hogy a németek ellen harcoljanak Elzász-Lotharingia felszabadításáért, kitéve családjait a németek üldözésének és megkockáztatva, hogy halálra ítélik őket, ha német fogságba jutnak. Ezek méltán vártak Franciaországtól valami külön elismerést a háború után, ami eddig elmaradt. A lap kitüntetéseket és soronkívüli előléptetést javasol számukra.

A corsikai csendőrök is megszólalnak és nagyobb illetményeket követelnek, — lehetőleg olyanokat, mint a gyarmatokon. Mert Corsikában ellenséges a hangulat a franciákkal szemben: az úttalan hegyek, a klíma, a primitív lakások és életmód és főleg a lakosság, amely nem akarja sem a francia erkölcsöket, sem a francia nyelvet átvenni. (Az őslakók olaszok, — Napoleon is olasz volt.)

Érdekes módon fogtak el a csendőrök három autós banditát. Szeptember 8-án a Chatellerault-i (Sateljeról) országról egy forgalmi csendőrijárőr telefonált Port-de-Pilesre (Pór de Pil), hogy egy autó 3 férfival 70 km-es sebességgel rohan az úton és a füttyező dacára nem állott meg. A Port-de-Piles-i csendőrök összetereltették az éppen hazatérő gulyát a főutcán, mire a rohanva közeledő autó kénytelen volt annyira lassítani, hogy a csendőrök felugorhattak a felhágóra és letartóztathatták a bentülőket. A fogás jó volt, mert 3 közveszélyes betörő került így kézre.

Szeptember 29.

Debeney tbk., a francia vezérkar főnöke a Revue des Deux Mondes folyóiratban »Nemzeti hadsereg vagy zsoldos hadsereg?« cím alatt a lefegyverzés ellen írt egy cikket most, amikor az egész világ a lefegyverzést hangoztatja. A lap kivonatban közli az értekezlet befejezését. Ott világosan ki vannak fejtve mindazok a veszélyek, amelyekbe Franciaországot a lefegyverzés sodorhatná.

—0—

(Ausztria.) Der Gendermeriebeamte.

104. szám.

»Újitások.« Már évek óta Damokles kardjaként függ az osztrák csendőrök feje felett a vezetőségnek az a terve, hogy különböző újításokkal akcióképesebbé teszi a csendőrséget. Ezek a hírek az elmúlt hónapokban elcsendesedtek, de az utolsó napokban ismét szárnyra keltek s erősen nyugtalanítják a csendőröket. A szakegyesület vezetősége elhatározta, hogy a dolgoknak végére jár s kihallgatást kért az elnök helyettesénél, ami sikerült is. Az ott szerzett értesülések alapján a lap (amely eme szakegyesület kiadványa), megnyugtatta a csendőröket, hogy csak olyan újításokról van szó, amelyek tényleg szükségesek és a csendőrök érdekeit egyáltalán nem veszélyeztetik.

A kihallgatás alkalmával kapott engedély alapján a szakegyesület írásba foglalta s benyújtotta a maga javaslatait, amelyek a következőkben foglalhatók össze:

1. Létszámemelés: A létszámhiány mellett érzékeny veszteséget jelent a közbiztonsági szolgálatra azoknak a csendőröknek a száma, akiket állandóan különleges szolgálatra alkalmaznak. Ehhez járulnak a gyakori összpontosítások, amelyekkel szintén sok csendőrt vonnak el a rendes szolgálatról. Így ezt nem bírja sokáig a csendőrség, ezen csak létszám-

emelés segíthet, ami egyúttal a fiatalabb korosztályok hiányát is pótolná.

2. Nagyobb örsök létesítése: Kétségtelenül hasznos intézkedés volna nagyobb létszámú csendőrörsöket szervezni, mert ezzel sok vezénylést lehet megtakarítani. De az ilyen örsöket nem szabad más örsök felosztásával vagy azok létszámának apasztásával felállítani. A lakosság jobban szereti, ha egy csendőr azonnal ott van, mintha hosszabb idő után több csendőr jelenik meg a helyszínen.

3. Gépjárművek: Ezeknek a mostani száma teljességgel elégtelen. Főleg a mellékkocsival ellátott motorkerékpárokat kellene szaporítani, de egyúttal arról is gondoskodni, hogy a gépjárművön teljesített szolgálat folytán ne érje anyagi károsodás a csendőröket.

4. Telefon: A csendőrörsöknek tetemes száma nincsen még ellátva telefontal, egy másik része pedig csak a postai szolgálat ideje alatt tud távolsági beszélgetést folytatni. A legideálisabb az volna, ha a csendőrörsök saját vezetékkel lennének a járásparancsnoksággal, utóbbiak a tartományi csendőrparancsnoksággal összekötve. Amíg azonban ez fokozatosan megvalósul, addig nagy segítséget jelentene, ha legalább egyes nagyobb örsöket látnának el állandó telefon-összeköttetéssel s a szomszéd örsöknek szóló sürgős rendelkezések továbbítása végett pedig gépjárműveket osztának be ugyanoda.

5. Riadó berendezés: Minthogy a nős csendőrök nagyobb száma a laktanyán kívül, sőt néha attól elég távol van elszállásolva s így riadó esetén sokáig tart, amíg a csendőröket felriasztják, ajánlatos volna egy olyan berendezés létesítése, amellyel úgy a bennlakó, mint pedig a városban elhelyezett csendőröket legrövidebb idő alatt fel lehetne riasztani.

6. Fegyverzet: A karabélyt csak összpontosítások, valamint olyan szolgálatok alkalmával kellene viselni, amikor nagyobb ellenszegülésre vagy támadásra van kilátás.

7. Riadó és készülségi osztag: Szükséges, hogy a tartományi csendőrparancsnokságoknak mindenkor zárt karhatalom álljon rendelkezésükre. Önálló osztagoknak kizárólag e célból való felállítása és fenntartása túl nagy kiadást jelent. Legcélszerűbb volna a próbacsendőr-iskolákat és egyéb szaktanfolyamokat ismét a tartományi csendőrparancsnokságok székhelyeire kihelyezni, ahol azok 1928-ig is voltak.

8. Főveg: A mai tányérsapka nem szép, de nagyjában megfelel a szükségletnek. Mindenki örülne, ha sikerülne egy tetszetősebb formát találni helyette.

Veszélyesebb szolgálatban csak a sisak felel meg, amelyből a szükséges mennyiséget az összpontosítási állomásokon kellene elraktározni.

9. Ruházat: A mostani szürke színű ruházat helyett a békeidőbeli acélzöld zubbonyt, fekete nadrágot és vállgallért kellene ismét rendszeresíteni. Összpontosítások esetére térdnadrággal és bőr lábszárvédővel kellene a csendőröket a tömegből ellátni. Egységesség céljából azonban rendes szolgálatban a pantalló viselését kellene előírni.

10. A rendőrség térhódítása azzal a veszéllyel fenyegeti a csendőröket, hogy minden valamire való városkából is kiszorítják őket. Ez megnehezítené a csendőrök gyermekeinek az iskoláztatását, ami tömeges leszerelésekre, a távolabbi jövőben pedig kiegészítési nehézségekre vezetne.

Az 1. és 2. pontban foglalt javaslatokkal a rendőrség további terjeszkedését meg lehetne akadályozni.

11. Általában: Kívánatos a csendőrségi, ügyeleti és készülségi pótdíjak rendezése, a ruhaátalány felemelése, az utazási illetékek új szabályozása stb. Ezeket a kérdéseket a lervezett újításokkal egyidejűleg lehetne letárgyalni. Az eziránt benyújtott javaslatokat ismét leközi a lap, a Csendőrségi Lapok olvasói előtt ezek az előző számokból már ismeretesek.

»Vadászat és turisztika« címen Gutmann József azt fejtegeti, hogy a turisták általában megzavarják ugyan a vadászterületek nyugalalmát, amit a bérlő vadászok éreznek a legjobban, de azért nem ellenségei egymásnak. Azokat a turistákat azonban, akik a vadászlakokat feltörik, sőt használat után kritikán aluli állapotban hagyják el, kíméletlenül üldözni kell, mert ezek nem turisták, hanem közönséges bűntevők.

A csendőrség munkában: Tizenegy átlagos nyomozáson kívül ismerteti a lap Neumayer Ferenc rückerdorfi legénynek a merényletét, amelyet bátyja ellen azért követett el, hogy az ő örökségét is megkapja. Ez az elvetemült legény egy éjjel, amikor tudta, hogy bátyjának egy bizonyos ponton el kell kerékpáron haladnia, a magas feszültségű vezetékbe kapcsolt drótot fektetett keresztül az országúton, amely aztán a bátyján kívül még két embert agyonsújtott.

Sine ira et studio . . .

Kénytelenek vagyunk visszatérni a nagyrévi tömegmérgezésre, mert a rendőrség szaklapjában, a »Rendőr« szeptember 28-i számában dr. V. Gy. a következőket írja: »Ezzel az irózatosan leépített, csekély létszámú csendőrséggel hatékony rendészeti szolgálatot gyakoroltatni nem lehet... Ha sanyarú közrendészeti viszonyainkon segíteni akarunk, ezt meg is kell oldani. Ezt követeli a szomorú valóság, hogy a bűn kivonult a városokból a falvakba és tanyákra... tény, hogy az állam segítsége nélkül a közrendészet szomorú helyzetén változtatni nem lehet.«

Soha nekünk a »Rendőr«-rel nézeteltérésünk nem volt, sőt a kölcsönös barátság egészen szoros és őszinte, eszünk ágában sincs tehát arra gondolni, hogy az idézett sorokban a jószándékon és jóhiszeműségen kívül bármi egyéb is lehetne. Még sem mehetünk el szóltanul ezek mellett a kitételek mellett, mert egy szaklap hasábjai különösen komolyan veszi mindenki és az idézett mondatok magyon is alkalmasak arra, hogy a velünk azonos célok szolgálatában működő testület széleskörű publicitásnak örvendő szaklapjában látván napvilágot, a vidék közbiztonságát téves megismerések vagy akár téves megítélések is érthessék.

Dr. V. Gy. egyébként abban látná a bajok orvoslását, ha minden község, ahol csendőrörs nincsen, egy-egy nyugalmazott csendőrt vagy rendőrt kapna valami újfélé rendőri közegként, aki aztán a csendőrség közbiztonsági szolgálatát kiegészíthetné, eredményessé tenné. A cikkíró tehát nem vádol, hanem csak konstatálja a bajokat s nyomban mentőötlettel is szolgál. Megállapításait azonban ennek ellenére sem hagyhatjuk megjegyzés nélkül, mert a gyermekcipőből kinőtt, sok vihart látott és az állam súlyos anyagi áldozatai árán a legmodernebb bűnözési viszonyokhoz is hozzáalkalmazott csendőrségről még soha olyan kritika el nem hangzott, amelyet ebben a cikkben olvastunk. És mert ezeknek a súlyos megállapításoknak az alapja Nagyrév, lássuk hát ezt a kérdést még egyszer.

A csendőrség a maga működési területén minden bűncselekményért felelős, akár tömegmérgezés, akár egyszerű tyúklopás legyen az. Ez kétségtelen. Amikor egyik legutóbbi vezető cikkünkben Nagyrévhez hozzászóltunk, vállaltuk is a felelősséget sokkal nagyobb mértékben, mint az bennünket megillet, mert akkor — a mások portájának tisztelete okából — nem akartunk rámutatni arra, hogy a közbiztonsági vonatkozású felelősségnek — az egész világ mindenkori közbiztonsági testületeire érvényes erővel — bizonyos határa van s a határvonalak: a lakosság kultúrjoka, néperkölcsek, népnevelés, szociális viszonyok stb. olyan tényezők, amelyeknek a gyepelője nincsen a csendőrség kezében. Állottuk tehát a sarai a magunk porcióján túlmenőleg is, mert a felelősségtöbblet vállalása áldozat ugyan, de hasznos és feltétlenül jól kamatozó áldozat. A kellő tanulmányok is levontuk, de most, hogy kénytelenek vagyunk vele, még valamit mondanunk kell Nagyrévről.

Azt nevezetesen, hogy a néregkeverők hosszas és tömeges garázdálkodása alapján véve ostoba s egyben sokakra tra-

*gikus peche — erre nincs jobb szó — a csendőrségnek. Szám-
talan és számtalan azoknak a bűncselekményeknek a tömege,
amelyeket szemjüles járőreink éppen a pletykák, sugdolóások
alapján derítenek ki. Miért éppen az emberi léleknek ez a
tömegrohadása kerülte el a járőrök figyelmét? De meg a
papét, jegyzőét, tanítóét, halottkémét és járási orvosét, meg a
községi és környékbeli intelligensebb, jobb körök figyelmét,
mindazokét, akikre a csendőr a roppant területet és nagy lélek-
számot felölölő szolgálatában támaszkodni szokott? Hiszen
ha a Kovács Péterék riskája lesántul, tudja azt faluhelyt min-
denki hamarosan, miért éppen a méregkeverést nem tudta vagy
ha tudta, nem mondta a járőröknek senki sem? De a
Landruk, Haarmannok, Molnár-Tóthok s a többi jenevadak
hogyan tüzelhették el, áshatták földbe s darabolhatták ebéd-
főző fazekakba az áldozatok egész sorát, míg végre méltó
büntetésüket elvették? Hogyan érthesse ezt meg az ember,
tessék megmagyarázni, ha lehet...*

*Mi különben sohasem mondtuk, hogy a csendőrség olyan
tökéletes valami, amit fejleszteni már nem kell, vagy nem
is lehet. Ez dőre elbizakodottság volna, hiszen mindenre és
mindenkire áll a törvény: haladni, változni, tökéletesedni, a
folyton változó viszonyokhoz folytonosan idomulni kell ember-
nek, testületnek, társadalomnak. Jó és tökéletes tehát akárki
és akármi csakis — relative lehet. De azért arra, ami az adott
viszonyok között a rendeltetésének megfelel, arra — csak
azért, mert a fejlődés törvényeinek az is alá van vetve — nem
mondhatjuk azt, hogy — nem jelel meg. Hogy pedig a
csendőrség a mai — tényleg elég szűkös — létszámával is jól
ellátja a közbiztonsági szolgálatot, arra a mérőeszközre hivat-
kozunk, amely az egész világon a bűnözés elleni küzdelemnek
legjobb tükörképe, a — statisztikára. Adatokat itt nem sorol-
hatunk fel, legyen elég annyi, hogy ha a megcsonkított haza
minden téren csak megközelítően is olyan kedvező helyzet
joglatna el a nemzetek általános ranglistáján, mint a köz-
biztonság terén elfoglat, akkor jogosan láthatnók a magyar
Jelent és Jövőt valamivel rózsásabb színben.*

*Azt azután, hogy a bűn a városokból a falvakba tódult ki,
éppen ebből a tömegmérgezésből lehet legkevésbé kiolvasni.
Köztudomású dolog, hogy a mérgezés faluhelyt a leggyakoribb
bűnözés, bábák és romlott asszonyok alattomos és irtózatossá
gyilkolómetódusa ez, külön népies elnevezése is van: megetetés.
Egyébként sem értjük a dolgot: a faluba még csak most
érkezett ki a bűn, avagy most tódult oda annyi, hogy a
városban már nem maradt belőle?*

*Nem szerencsés dolog egy ötlet alátámasztása, hogy
ne mondjuk: aláfestése kedvéért, bármennyire jószándékú is
az, olyan messzemenő megállapításokat tenni, mint jentebb
idéztük. Hogy a csendőrséggel hatékony, vagyis komoly köz-
biztonsági szolgálatot végeztetni nem lehet s hogy a vidék
közbiztonsága sanyarú és szomorú, bocsánatot kérünk, de ezt
talán még sem lehet ilyen kategórikusan kimondani. Még
ha az irántunk való csupajószándék is az indító ok, mert
kárbavesztett fáradság a cikkíró munkája, ha a szavak és
mondatok leírásánál csak a maga elgondolását tartja szem
előtt, írása azonban csetleg egészen más értelmezésre és
magyarázatra talál az olvasóknál, mint amit a cikkíró tulaj-
donképpen elérni akart.*

*Ami pedig magát az — előttünk egyébként nem új —
ötletet illeti, arra ilyen szűk keretek között csak annyit
mondhatunk, hogy ez az újfajta rendőri közeg csak egyet-
len célra volna igen alkalmas: arra, hogy duhaj legényeknek,
ha részeg mámorukban pillanatnyi hatáságellenes hangulat
szállja meg őket, legyen kit alaposan elpáholniok. Nem tréjálunk,
tessék elhinni, hogy ez egészen komoly dolog!*

Szép szereplésünk a kegyeleti stafétában. A hősök emlé-
kének tiszteletére minden év október 6-án nagyszabású

kegyeleti stafétaversenyt rendeznek a budapesti atlétikai egye-
sületek s a stafétában helyet kapnak a honvédség, közrendé-
szeti szervek, leventék és a középiskolák csapatai is. Az idén
105 csapat nevezett be a versenyre, csapatonként 20 futóval,
köztük a csendőrség csapata is. Gyönyörű időben, nagy
közönség előtt 11 órakor hangzott el az ágyúlövés a Vérmezőn,
ahonnan a 9700 m. távolság lefutására a csapatok startoltak.
A városban sűrű embertömeg figyelte a verseny mozzanatait,
ki-ki buzdította a maga csapatát s ebben a Budapesten szol-
gálatot teljesítő csendőrök is derékasan kivették a részüket.
Nem eredménytelenül, mert a közrendészeti szervek csapatai
között első helyre a csendőrség csapata futott be, az összes
csapatok sorában pedig a 16-ik helyet foglalta el, ami —
tekintve, hogy a versenyben az összes nagy egyesületek is
résztvettek — nagyon szép és elismerésre méltó sportsiker.
A csapat tagjainak önfeláldozó győzni akarása mellett az
eredmény *Baky László* százados hozzáértő és lelkes mun-
káját dicséri, akinek mindössze két hét állott rendelkezésére,
hogy a csapattal foglalkozzék, noha a csapat 11 tagja soha
versenyen még részt nem vett, sőt azelőtt nem is atlétizált.
A csapat tagjai: *Szabó János* próbacsendőr (I. kerület),
Kiss Sándor IV. csendőr (V. kerület), *Balog János* II. ör-
mester (IV. kerület), *Szili Ferenc* csendőr (III. kerület),
Kusztus Ferenc csendőr (III. kerület), *Harascsák István*
próbacsendőr (VII. kerület), *Beregszászi Kálmán* próba-
csendőr (VI. kerület), *Balázs Imre* I. örmester (I. kerület),
Reider Mátyás próbacsendőr (II. kerület), *Kopolyi Mihály*
csendőr (IV. kerület), *Bakonyi Károly* csendőr (II. kerület),
Antal József örmester (IV. kerület), *Bíró József* próbacsendőr
(VII. kerület), *Horváth János* próbacsendőr (II. kerület),
Hudák János próbacsendőr (V. kerület), *Orbán József* csendőr
(V. kerület), *Hegedüs Pál* próbacsendőr (I. kerület), *Füzesi*
Sándor csendőr (I. kerület), *Balog János* I. örmester (IV.
kerület) és *Plávészky Ferenc* százados. — A verseny-
zőket a célnál — a Ludovika Akadémia előtt álló Névtelen
Hősök emlékszobránál — csendőr tiszti küldöttség várta
Zselyonka József ezredes budapesti csendőr kerületi parancs-
nok vezetése alatt, aki a csapat tagjainak kiosztotta az ezüst-
érmeket, elismeréssel szólt a szép teljesítményről és a m. kir.
csendőrség felügyelőjének rendelkezése alapján a csapat tagjai-
nak 8 napi szabadságot engedélyezett. A felügyelőség részé-
ről *Klemm László* ezredes volt jelen. A csapat különben az
ezüst érmeken kívül megnyerte a belügyminiszter úr 1925-ben
alapított vándordíját: szép ezüst serleget.

Dicséret a balatoni fürdőügyeleti szolgálatokért. A szé-
kesfehérvári csendőr kerület a balatoni fürdőbiztosoktól be-
érkezett átiratokból arról értesült, hogy miként a múlt
években, úgy a folyó 1929. évi fürdőidény alatt is a balatoni
fürdőörsökre a fürdőügyeleti szolgálat teljesítésére beosztott
csendőrlegénység nehéz szolgálatát mindig kiválóan, közmeg-
elégedéssel látta el s ezért a balatoni fürdőörsök örsparancs-
nokainak és összes legénységének a szolgálat nevében teljes
megelégedését és elismerését nyilvánította.

Dicséret. A m. kir. csendőrség felügyelője *Kádár József*
tiszthelyettes 22 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje
alatt a közbiztonsági szolgálat terén az átlagot jóval meg-
haladó, kiváló szorgalommal teljesített, igen eredményes tevé-
kenységéért, továbbá örsparancsnoki minőségben 15 éven át
alárendeltjeinek neveléséért és helyes vezetéséért *dicsérő ok-
irattal látta el.*

Fegyverhasználat. Október 1-én 1 óra tájban a tahitót-
falusi örsbeli *Balogh András* örmesterből és *Horváth Mátyás*
csendőrből állott járőrt *Puskás József* és ismeretlen társa
pisztolylövésekkel támadta meg. A járőr löfegyvert, majd
szuronyt használt támadói ellen, *Puskás József* súlyos fejsebet
kapott, társának azonban az éjszaka sötétjében sikerült el-
menekülnie. A járőr tagjai sértetlenek maradtak. *Puskást* —

ákinél betörőszerszámokat talált a járőr — első orvosi segélynyújtás után beszállították a pestvidéki kir. ügyészség rabkórházába, társa után a nyomozás, a fegyverhasználat ügyében pedig a kivizsgálás folyik.

A volt szabadkai 86-ik gyalogezred egykori tisztjei, altisztjei és legénysége ez évben is megtartják az *ezrednapot* 1929. évi október hó 12-én. Az ünnepély sorrendje: 1. Gyászistentisztelet 10 órakor a Ferenciek templomában, IV., Ferenciek-tere. 2. Gyűlés közvetlenül az istentisztelet után az Országos Tisztikaszinó nagy dísztermében, IV., Váci-utca 38. sz. II. emelet. Az emlékmű bizottság ez alkalommal tartja beszámolóját. 3. Bajtársi vacsora 20 órakor a Posch-vendéglő különtermében, a Tisztikaszinó épületében, külön bejárat a Duna-utcából. 4. *Tompán* (Bácsbodrog vármegye) ugyancsak október 12-én délelőtt ünnepélyes gyászistentiszteletet tartanak az ottani plébánia-templomban. A 86-osokat itt küldöttség képviseli.

Elöléptek: A budapesti csendőr kerületben *ör mesterré: László Péter, Horváth István* csendőrök. A miskolci csendőr kerületben *ör mesterré: Silye Zsigmond, Csepregi József, Dibás András, Kakuk Imre, Veres Zsigmond, Molnár Imre I., Kasza Lajos és Szabó István* csendőrök.

Házasságot kötöttek: A budapesti csendőr kerületben: *Koller Dezső* tiszthelyettes *Kozák Kamillával* Répcseszentgyörgyön, *Török János* tiszthelyettes *Gyüre Ilonával* Fényeslitkén, *Geröcs Antal* törzsörmester *R. Tóth Erzsébettel* Pusztakengyelen. — A miskolci csendőr kerületben: *Kiss György* tiszthelyettes *Lapos Máriával* Miskolcon, *Csombok István* törzsörmester *Forgács Annával* Keresztéspüspökön, *Eszlári Lajos* törzsörmester *Padiszt Etelkával* Diósgyőrben, *Farkas Sándor I.* törzsörmester *Szabó Éva Annával* Tizzasúlyon, *Hudák Antal* törzsörmester *Czikora Erzsébettel* Szikszón, *Sass Ferenc* örmester *Dézi Irénnel* Edelényben, *Veréb Sándor* örmester *Nagy Erzsébettel* Hejőcsabán, *Szilágyi Mihály* örmester *Medve Ilonával* Vámosgyörkön, *Kalóczkai István* örmester *Lakatos Irmával* Bodrogkeresztúron.

Napos 3 szobás, hallos stb. modern öröklakás, (Budapest, a Böszörményi-uton, közel a csendőrlaktanyához) igen kedvező fizetési feltételekkel, méltányos áron, szabadkézből *eladó.* Közelebbi adatok szerkesztőségünkben.

Törzskönyvezett szülőktől német boxer védő kölykök eladók. *Kállay, Jászkisér.* Fényképet küldök.

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnymatni. — Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ivnek csak az egyik oldalára, félhasábosan és írógéppel vagy könnyen olvasható írással írni. Kéziratok sorsáról csak a szerkesztői üzenetek között adunk választ, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levelet nem írunk. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Ha jelige nincsen megjelölve, az érdekelt nevének kezdőbetűit és az állomáshelyét használjuk jelige gyanánt. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr Lekszikon“ rovatban válaszolunk. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállományu legénységi egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-krisztinavárosi fiókjának (Budapest I., Krisztina körút 141) 1672. számú csekkszámájára befizetni, a csekre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a Csendőrségi Lapok javára történt. — A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám“.

G. J. cs., Cegléd. 1. Bizonyosan az okmánybélyegeket felejtette el a kérvényére felragasztani s most emiatt kapott fizetési meghagyást. Ha a kérvény annak idején bélyegilletékhez volt kötve s azt nem rötta le, akkor a fizetési meghagyásnak eleget kell tennie. Pontosabb felvilágosítást

Egyedüli magyar hangszergyár az országban!

Általánosan elismert! Világmárka! Hegedű, tárogató, harmonika és az összes vonós és fúvós hangszerek. Romlott hangszerek javítása. Zenekarok felszerelése közvetlen a gyári áron. Árajánlatot ingyen küld az

Első Magyar Hangszergyár STOWASSER

kir. udvari szállító, a Rákóczi-tárogató feltalálója. — Bpest, II., Lánchíd-n. 5.
Alapított: 1770. évben. Csendőröknek kedvezményes részletfizetés!

Portyázó csendőrnek
nélkülözhetetlen

AXA-szérum

vízhatlanná teszi

Nagy üveg ára 2.— P, 3 1/3 üvegnek megfelelő bádoggannában 5 Pengő
Használati utasítás mellékelve. Megrendelések: BACRHACH TESTVÉREK

Telítő anyagok gyára, BUDAPEST, VII. kerület, Szövetség-utca 36 b. szám alá küldendők.

CSILLÁR

szükségletét beszerzi. tekintse meg az

ELEKTRA CSILLÁRGYÁR

VII., Dob ucca 42. kiállítását. Címre tessék ügyelni.
Közzön képes árjegyzéket. Telefon: József 426-77.

A csendőrség tagjainak fizetési könnyítések.

BÜTORHITEL

ÚJ ALAPON,

késpénzárban, 18 havi részletfizetésre. Ezen rendkívüli fizetési kedvezményt vidéki vevőknek is megadom. Sándor Ignác bútórúháza Budapest, VI., Dessoefy-ucca 18-20. Vilmos császár út és Nagymező-u. között (saját házában) 2-es és 10-es villamos megálló.

nem adhatunk az ügyről, mert nem tudjuk, miféle kérvényről van szó és nem ismerjük a fizetési meghagyás tartalmát sem. Abban fel van az tüntetve, hogy milyen címen követelik a befizetést, nézze meg alaposabban. 2. A távol löltött hónapokat számítsa hozzá 1929 november 1-höz s akkor megkapja azt az időpontot, amikor szolgálati idő szempontjából az őrmesteri előléptetésnél figyelembe vehető.

Balaton. Nincsen megengedve.

Bátaszék. Nem országos, hanem országgyűlési képviselő és ügyvéd. Címe: Budapest, VIII., Mikszáth Kálmán-tér 4. sz.

L. M., Besztercebánya. 1. Hathónapi betegség után felülvizsgáló bizottság elé fogják állítani. A felülvizsgáló bizottság irodai szolgálatra való alkalmasság szempontjából nem mond véleményt, hanem csak afölött dönthet, hogy a felülvizsgált szolgálatképtelen, illetve végkielégítéssel elbocsátandó s így nyugállományba helyezendő vagy pedig betegsége meggyógyult és így szolgálatképes. A Szut. 63. pontja alapján adja elő kérelmét kihallgatáson s kérje, hogy az a szolgálati úton a kerületi parancsnoksághoz felterjesztessék. Afölött, hogy irodai szolgálatra alkalmas-e vagy sem, bizottságilag fognak dönteni. 173. lekszikon válaszunkat is olvassa el. — 2. A vámörségtől az október 1-én megjelent 223. sz. Budapesti Közlönyben jött ki toborzási felhívás. A községi előljárásnál az említett hivatalos lapot megnézheti s a felvétel feltételeit ott pontosan megtalálja. Csak mint rendfokozat nélküli folyamórt veszik fel. Az őrmesteri rendfokozatát csak abban az esetben tarthatná meg a vámörségnél, ha a vámörséghez való átvételét szolgálati úton kérte volna és a vámörség közvetlenül a csendőrségtől venné át. A vámörkerületi parancsnokságok székhelyeit a f. évi csendőrségi zsebkönyv 345. és 346. oldalán megtalálja. 3. Külön kántorképző intézet nincsen, előbb tanítói oklevelet kell szerezni s aztán lehet kántorvizsgát is tenni. Így lehet valakiből kántortanító, vagy esetleg nagyobb egyházközségeknél, nagyobb templomokban külön kántor, de tanítói oklevéllel mindenesetre rendelkeznie kell. Az ön állomáshelyéhez legközelebb eső tanítóképző-intézetek: Pápán, Esztergomban, Curgón, Kőszegen, Pécsen, Győrben vannak. A tanítóképző-intézetbe való felvételhez négy középiskolai osztály szükséges, maga a képző 5 éves. Lehet középiskolai érettségi bizonyítvánnyal is tanítóképzőbe menni, ebben az esetben különbözeti vizsgát kell tenni s ha az megvan, akkor már csak egy évet kell hallgatni az oklevélért.

Türelem. Legénységi állományúak nősülési kérvényéhez a kérelmezőnek a következő okmányokat kell csatolnia: 1. A jegyesek születési anyakönyvi kivonatait. 2. A jegyesek valamelyikének kiskorúsága esetén szülői vagy gyámi beleegyező nyilatkozatot. 3. Az ara erkölcsi bizonyítványát. 4. A jegyesek egyikének vagy másikának özvegyisége esetén az elhalt házastárs halotti anyakönyvi kivonatát. 5. Ha a jegyesek egyike vagy másika már házasságban élt, de a házasság bírósággal felbontott vagy semmisnek nyilvánított, a házasság felbontását, illetve semmisnek nyilvánítását igazoló okmányokat.

Szamos. A f. évi 23. számunkban megjelent 138. lekszikon válaszukban a szolgálati idő beszámításával kapcsolatban közölték 2. pontja csak azokra vonatkozik, akik a szóbanforgó időben a csendőrség tagjai voltak. Ha tehát valaki a csendőrséghez pl. 1929 szeptemberében lépett be, az nem tarthat igényt arra, hogy a forradalmi időket a nyugdíjába beszámítsák még akkor sem, ha a katonaságtól csak az összeomláskor szerelt le. Az említett pontban adott kedvezményes elbírálás tehát csak azokra vonatkozik, akik a forradalmak idejében s azt követően 1921 július 26-ig már a csendőrségnek tagjai voltak, de valami rajtuk kívül álló s az akkori viszonyok között könnyen előállható okból nem voltak abban a helyzetben, hogy tényleges szolgálatot teljesítsenek. Ezek után természetesen, hogy önre a 11. pontban említett kedvezményes időszámítás sem vonatkozik, mert ha a megszakítás miatt a katonai szolgálati idejét a nyugdíjba beszámítani nem lehet, természetesen, hogy a háborús időszámítási kedvezményt sem lehet igénybevennie.

Bánát. Ha maga nem kéri a felvételét, akkor az útmesteri tanfolyamra való behívását hiába várja. A Budapesti Közlönyben jelennek meg a pályázati felhívások, kísérje azokat figyelemmel s ha pályázat jelenik meg, adja be a kérvényét. Ha akkor még tényleges szolgálatban áll, akkor szolgálati úton, egyébként közvetlenül a pályázati felhívásban megjelölt helyre.

Csaba. 1. Községi előljárási bizonyítványt szerezzen róla. Megjegyezzük, hogy nem annyira hozomány kell, hanem inkább annak igazolása, hogy a szülők az állandó támogatást nyújtani képesek s erre kötelezik magukat. 2. Ezt is a községi előljárási igazolványával kell igazolni, de ha hiteles feljegyzések, számlakönyvek, pénzkezelési naplók vannak, esetleg azokkal is lehet igazolni. A kivizsgáló előjáró majd megmondja pontosan, mire van szükség.

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje — — — — — 15.20 P
 Ugyanaz „Herkules Loden“ minőségben — — — — — 17. — „
 Khaki kammgarn, szintartó, tiszta gyapju — — — — — 18.50 „
 Ugyanaz extra finomban — — — — — 22.50—25. — „
 Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelen van raktáron, tollforgókkal együtt 7.60 „
 a 40 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

M Á R E R

egyenruházati intézetében

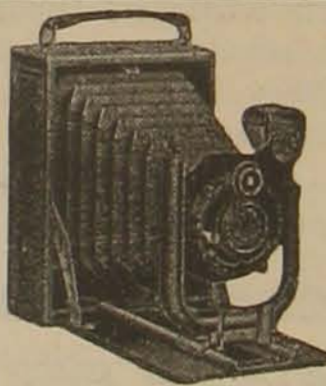
Budapest, VIII., Baross-tér 9.

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán,

Telefon: József 321—78.

Egyenruhák külön mérték után 3—6 havi hitellel.

Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

Fényképezőgépek

prizmás látcsövek

6—12 hónapig terjedhető részletfizetésre készpénzáron, ellenőrizhető eredeti gyári árjegyzék szerint.
HATSCHEK és FARKAS
 optikai és fényképezési szaküzlet

BUDAPEST, IV., Károly-körút 28. (Közp. városháza épületében).
 Fiók: VI., Andrásy-ut 31. (Nagymező-u. sarok.)

Kérje legújabb nagy képes árjegyzékünket.

Magyar királyi

Osztálysorsjáték

54.000 sorsjegy

42.000 nyeremény

Minden második

sorsjegy nyer!

Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben

500.000

(egy félmillió pengő)

Jutalom és nyeremények készpénzben: 50.000, 40.000, 30.000, 300.000, 200.000, 100.000 P 25.000 20.000 15.000 stb.

stb., stb. pengő, összesen közel 8 millió pengő, mely összeget készpénzben kifizetik.

Huzás október 26-án kezdődik!

Az I. osztályú sorsjegyek hivatalos ára: Nyolcad 3 pengő,

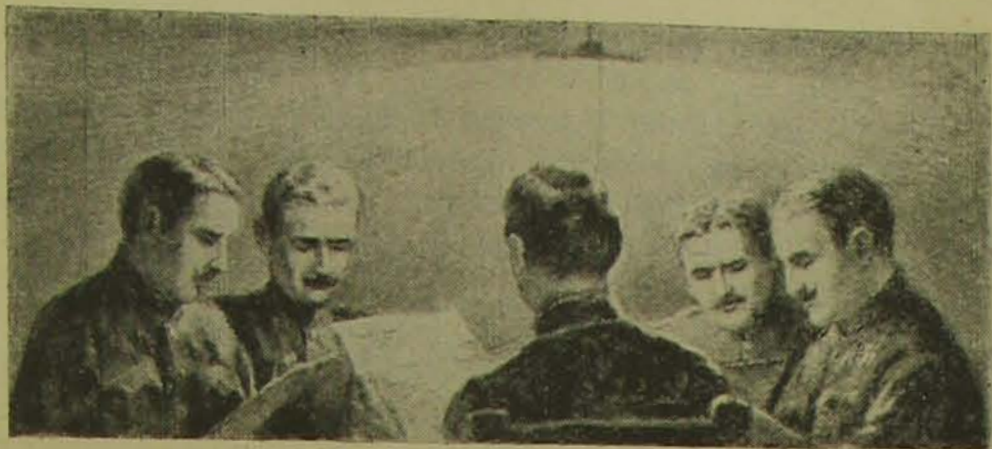
Negyed 6 P

Fél 12 P

Egész 24 P

Sorsjegyek az összes árusítóknál.

Dunaszéli tüzek.

Irta: KILIÁN ZOLTÁN.

(10.)

Bolgáry felállt:

- Mit adott elő Kovács?
- Kétségbeesetten tagad. Az alibijére hivatkozik.
- A pisztolyra mit mond?
- Hogy a vejétől kapta Ercsiben. Annak kettő volt, egy Frommer, meg a Browning. A Frommert jobban szereti, ezért a Browningot, mint neki feleslegeset, odaadta az öregnek.
- A gyilkosság napján?
- A gyilkosság napján. Fegyvertartási engedélyt is akart már kérni a főszolgabírótól, de a gyilkosság, meg a temetés miatt nem ért rá. A két történyt ő lőtte ki, mikor a vejétől megtanulta a pisztoly kezelését.
- Ercsit megkérdezték már?
- Még nem. Egyenesen a házkutatásról vonultunk be most.
- Az újjnyomatra mit felelt?
- Azt mondta, hogy sokszor megfogta az asztalt kártyázás közben. Ebből még nem következik, hogy ő a gyilkos.
- Az ellenvetés hihető. Derekasán dolgoztak távollétemben, de nem töltöttem az időt hiába odafent Pesten én sem.

Az a véleménye, Bukó, hogy a gyilkosság időpontjára vonatkozó megállapításunk téves volt?

- Igenis, tisztelgessék úr.
- Pedig az orvosi vizsgálat ugyanazt állapította meg.
- Az is tévedett. Helyesebben kényelmességi okból egyszerűen a mi időpontfeltevésünket vette át.
- Tehát Kovács Imre a gyanúsítottja?
- Nyomozásom eddigi eredményei ezt mutatják.
- Nos, akkor ennek az egy gyilkoságnak két — egymástól messze eső — tettese is van!

Most Bukó törzsörmeisteren volt a bámulás sora.

- Egymástól messze eső két tettese?!
- Igen. Az én nyomozásomnak is van gyanúsítottja.
- Bizonyíték is van hozzá?
- Azért majd most megyünk, csak átöltözöm. Ismeri a Borcsics-családot?

— Nem ismerem. Jegenyésen nincs Borcsics-család.
— Csak volt. Az öreg Borcsics Anti bácsi a kötélverő mesterséget űzte. Küldje el kérem a napost, aki megtudakolja az öregasszonyoktól, kihez ment férjhez a Borcsics Mária. Atöltözés után azonnal felszerelék, szóljon Kovács örmesternek, hogy velem jön szolgálatba.

— Alázatosan kérem megengedni, hogy én menjek a tiszthelyettes úrral.

— Ugyan?! Ilyen fáradtan? Ennyi munka után? Pihenjen inkább!

— Nagyon érdekel a dolog, aztán meg ha nyomozásról van szó, úgy sem tudnék pihenni...

— Örülök, ha velem jön, csak azt akarom elkerülni, hogy halálra fáradtsa magát. Pihenjen egy kicsit legalább addig, amíg átöltözöm!

Bolgáry a lakásába sietett.

Családja ezer kérdéssel várta, de tudott volna-e nekik felelni? Hamarosan átöltözött.

Mire felszerelt a tiszthelyettes, megjött jelentésével a napos is.

A lábfej égető érzései. — Fáradtság.

Fárasztó gyaloglások, menetelések, száraz, meleg vagy nedves időben, hosszantartó álldogalások következményei: piros, dagadt, fájdalmas láb. Már egy lábfürdő könnyebbé teszi; egy jó evőkanálnyi (maroknyi) Szent Rókus-lábsó feloldandó, illetve beleszórandó egy liter meleg vízbe, a láb 15—20 percig áztatandó, utána egy órát pihenni vagy lefeküdni. A fájdalmak, kellemetlenségek mintegy varázsütésre elmúlnak. Üzletben, áruházban, műhelyben vagy posztón való hosszú álldogalástól a boka és a lábfej megduzzad, érzékeny és fájdalmas. Egyetlen meleg lábfürdő egy marok Szent Rókus-lábsóval megszünteti az összes kellemetlen érzéseket, jóleső módon felüdíti a lábat.

Egy nagy csomag Szent Rókus-lábsó ára 1 P 28 f.
Kapható: gyógyszertárakban és drogériákban.

BUTOR RÉSZLETRE

12—20 hónapra készpénzárban, megbízható minőségben. ROYAL butorcarnok

VIII. kerület, Baross-utca 34 és 42. — Közalkalmazottak állandó szállítója

Csillárok részletre

előleg nélkül, olcsón, havi 10—20 pengős törlesztésre készpénz Uránia szaküzlet Rökk Szilárd-u. 18. áron az iskolával szemben

Csendőrtisztek, altisztek és azok családtagjai

nyolc havi részletfizetésre készpénzárán a következő cikkek kaphatók:

női-, férfi-, valamint a Honv. Minisztérium által rendszeresített egyenruha szöveteket, bélésárukat, vásznat, sifont, zefireket, és egyéb vászonárukat, női s férfi-fehérműveket készen és rendelésre, törülközőket, selymeket, valamint diszpárnákat a abroszokat, kötött és szövött árut, kötött gyermekgarnitúrát, keztyűt, harisnyát, kész kötött kabátokat, függöny és függönykerméket új, gyárilag sterilizált ágytollat és pelyheket, paplanokat, mindennemű mosókerméket,

TRIBON Ruházati Részvénytársaságnál, Budapest, VIII. Üllői-út 14. szám Tel. J. 312-97. és J. 392-85.

Az egyes vásárlások utáni első részlet a vásárlást követendő hó 1-ével kezdődnek. - Vásárláskor azonnal nem fizetendő semmi!

— Borcsics Máriának Kútásó János az ura, lent laknak az Alsó-révnél.

Bolgáry Gábornak felvillant a szeme:

— Vág ez az adat is, a lakás!

Töltöttek és elindultak.

Utközben elmondta az őrsparancsnok a budapesti nyomozás maga után vont feltevéseit és a budapesti eredményt.

Bukó még mindig romantikusnak tartotta őrsparancsnoka munkáját, de nem érezte ezt feleleteiben. Ő viszont az itt járt postaigazgató észrevételeit mondta el Bolgárynak, melyeket az a csendőrségről tett:

— Mig a falu és a kisváros embereivel áll szemben a csendőr, — így mondta a postai nyomozóbiztos — addig győz is mindig a büntettek felett. Nehézségei ott mutatkoznak komolyan, ahol városi típusú vagy magasabb társadalmi osztályokból való tettesekkel kell megbirkóznia.

Bolgáry fejét rázta.

— Ez meglehetősen elterjedt, de téves felfogás a csendőrség képességeiről. A jogerős ítéletekkel megpecsételt csendőrnyomozások nagy sora igazolja, hogy nagyvárosi és úgynevezett »úri« büntettekkel szemben is nagyszerű eredményeket értünk el. Remélem, felvilágosította azt az urat a tévedéséről?!

— Azt feleltem neki, hogy nekünk nem csinálnak a lapok akkora reklámot, mint a nagyvárosi nyomozásnak. Ez a magyarázat.

— Nem is! A vidéki bűntényeknek, ha nincs bennük pikantéria, alig jut pár sor a fővárosi lapokban. Amit ugyan egy cseppet sem sajnálunk.

— A város meg a falu ellentéte látszik meg az ilyen helyt nem álló nézetekben. Hangsúlyoztam annak az úrnak, hogy az ország túlnyomó többségének élet- és vagyonvédelme

a mi kezünkben van. És ez a kéz el tud mindig oda érni, ahova kell.

— Jól tette, Bukó. Szeretem a nyugodt önérzet hangját. Azt hiszem, hogy estére a dunajegenyési őrsnek alkalmat szerezhetünk ilyen önérzetfokozásra.

A törzsörmester őszinte ember volt, nem felett.

Bolgáry elmosolyodott.

— Maga nem hisz nekem, tamaskodó Bukó. Magában azt gondolja most: egy kis fellengősséget hozott magával ez az új őrsparancsnok Borsodból. Nem szolgált maga még arrafelé?

— Nem. Mindig itt voltam a Duna táján. Itt is születtem Madocsán.

— Érdekes vidék az a borsodi. Az abauji is. Mozgalmas őrsök vannak arra. Kicsi ez a Magyarország, mégis milyen más ott, meg itt a nép.

— Látszik már a Kútásó háza, tiszthelyettes úr!

— Az ott a szőlő végiben?

— Az. Bemenjünk egyenesen?

— Be!

A szép ház tekintélyesen áll a többi alsórévi ház között. Homlokzata az itt igen széles Dunára nézett. Hideg hatalmúnak, könyörtelennek látszott innen a folyam; a lapos tulsópart mintha egybe szaladt volna vele.

—o—

— Adjon Isten! — köszöntött be Bolgáry.

Egy nő jött a csendőrök elé.

— Jó napot kívánok. Mit akarnak az urak?

Érzett a beszédén és a magatartásán, hogy városon tartózkodhatott sokat.

— Maga Kútásó Jánosné?

Ne írjon kézzel,

ha azt akarja, hogy írásai és jelentései rendesek és tetszetősek legyenek. Az AEG MIGNON írógép egyöntetűen szép, könnyen olvasható és azonnal látható írása, egyszerű kezelése, tartós kivitele által a csendőrség legkedveltebb írógépe lett. Tegyen vele kísérletet, hogy meggyőződjön állításunk igazságáról és írjon még ma az

AEG Unio Magyar Villamossági rt.

IRÓGÉP OSZTÁLYÁNAK

BUDAPEST, V., Ujpesti Rakpart 3/a. (Katona József u. sarok).

30 napi próbára kötelezettség nélkül díjmentesen megküldjük.

— Nem, a testvére vagyok. Odaát jár a néném most a sógorommal túlsófélben, kukoricaeladásban.

— Mikor halt meg Borcsics Anti bácsi? Isten nyugosztalja szegényt, édesapám majd hozzá nem adott egyszer inasnak.

— Ismerte csendőr úr az édesapámat?

— Hogyne ismerem volna. Tekintélyes ember volt Jegenyésen. Egyszer, azt hiszem, első birónak is akarták az iparosok.

— Akarták, de édesapám nem akarta. Nem is gondoltam, hogy csendőr úr ilyen ismerős errefelé.

— Bolgáry... a nevem; annak a saálás Bolgárynak vagyok az unokaöccse, akit meggyilkoltak a mi nap. Nem volt ismerős velem?

— Bolgáry Gábor — mutatta tünődését az asszony. — Ismertem egy Bolgáryt, de az halász volt, vagy valami molnár... A meregetőnél láttam sokat kislánykóromban...

Bolgáry kénytelen volt elismerni magában, hogy az asszony önuralma tökéletes. Elpirulás vagy elsápadás nélkül beszélt, hangja is biztosan csengett.

— A meregetőnél... — mondta az örsparancsnok az asszony után. — Bizony az régen volt... Hanem én azt

a Bolgáryt említem, aki Angyal-utca 74, földszint 5 alatt szokott megszállni Pesten Borcsics Lujzánál. Miért lötte őt agyon Borcsics Lujza?

Már sápadt volt a nő. Kicsit megingott álltában.

— Én?... Én nem, uraim...

— Bolgáry szemébe szúrt tekintetével.

— Hozza ki a pisztolyt!

Az asszony felsikított. Sirógörcs fogta el, le kellett fektetni.

Bakó beugrott a házba, törülközőt keresni, hogy hidegborogatást rakhasson az asszony homlokára.

Ettől a borogatástól mindjárt megszűnt a sirógörcs. Bágyadt reszketéssel nézett körül Borcsics Lujza, mikor kinyitotta a szemét.

— Mi az?... Mit akarnak?

— Nem szerette maga szegény János bátyámat! — hallatszott a tiszthelyettes szemrehányó halk szava. — Nem szerette szegényt.

— De szerettem! Nagyon szerettem!

— Mióta? Régi lehetett maguk között az a dolog! Hány évig tartott?

— Harminc éves múlt a tavaszon. Harminc... Egy egész élet...

Bolgáry bizalmas melegséggel kereste Borcsics Lujza szemét.

Már zokogás rázta meg az asszonyt megint.

KÁTAINE
HELBING ARANKA.

Csendőrségi és más egyenruhák és polgári öltönyök

részletre!

Nagy Kálmán

a Kossuth Lajos-utcai
templommal szemben.

Kossuth Lajos u. 6

Nagy választék angol szövetekben.

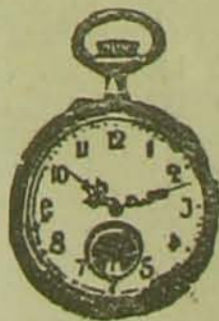
PAPLAN- és szőnyegárúház

most Rákóczi-út 82. szám.

ezelőtt:
Rákóczi-út 66.
Nagy választék paplanok, szőnyegek, terítők, takarók, pokrócok, matracok, sezlónok, bőröndök, nyugágyak, szalagarnitürákban. **Mesésen olcsó árban.**

BUTOR részletre **Ó** Budapest **3.**
olcsón VI., **Ó**-utca
Postások és rendőrség szállítója.

HOSER VIKTOR
109 éves óráscége

Budapest, I. Tabán, Apród-u. 1.
Telefon Aut.: 531-39.

Ajánlja **dús óraraktárát**, 10% engedménnyel a m. kir. csendőrség részére.
Javításokat is vállal.

— Hogy volt mégis? Kettős életet élt így-e János bátyám?

— Kettőst. Fele hetet nálam Pesten, fele hetet itt a...

— Feleségénél. Boldog volt vele, Lujza?

Felsőhajtott az asszony, tenyerével befogta könnyes, fáradt szemét.

— Boldog. Elmondhatatlanul.

— Ki találta ki ezt a kettősséget?

— Ő. Megszeretett nagyon, de akkor már feleséges ember volt. Törte a fejét a kedves, hogy mit volna jó tenni? Aztán felvitt Pestre és ott voltunk titokban.

— Miért nem vált el a feleségétől?

— A földet nem akarta visszaadni... Meg a régi világban a válás is nehezebben ment...

— Aztán mikor másodszor nősült?

— A maga második ángya is vagyonos volt, Bolgáry úr, tudhatja. Mink nagyon jól megvoltunk odafönt Pesten, megadott nekem mindent... Bántam is én, mit csinál itthon Jegenyésen. Csak most... most...

Már zokogás rázta meg az asszonyt megint.

Bolgáry azonban nem hagyhatta nyugodtan.

— Most végét akarta vetni az öreg a kettősségnek! Intett a nő, hogy igen.

Bolgáry elítélően csóváltatta a fejét.

— Az a Kapros Juli! Az fonta be, hogy magához vonhassa egészen...

— Az... az... Nem akart már Pestre járni János, azt mondta, hogy felhagy a kofasággal...

— Hogy nem bírja már, így-e?

— Nem bírja, mert öreg. Akkor azután sokat veszekedtünk; azt akartam, hogy adjon el itthon mindent és jöjjön fel Pestre. Öreg embernek jobb Pesten, kényelem van, meg minden.

— Ebbe persze nem ment bele?

— Nem. Jó, ha nem akarsz Pesten élni, vigyél haza engem Jegenyésre, ezt mondtam neki. Ha jó voltam eldugva harminc esztendeig, jó leszek még tizig-húszig a napvilágon is...

— Igaza volt, Lujza!

— Hasztalan volt igazam. Leparancsolt erről a szándékról. Hogy olyan nincs. Hogy kifizet, azt vége. Így mondta, ezzel a szóval, hogy »kifizetlek!«

— Akkor tudta meg maga az Adonyinét!

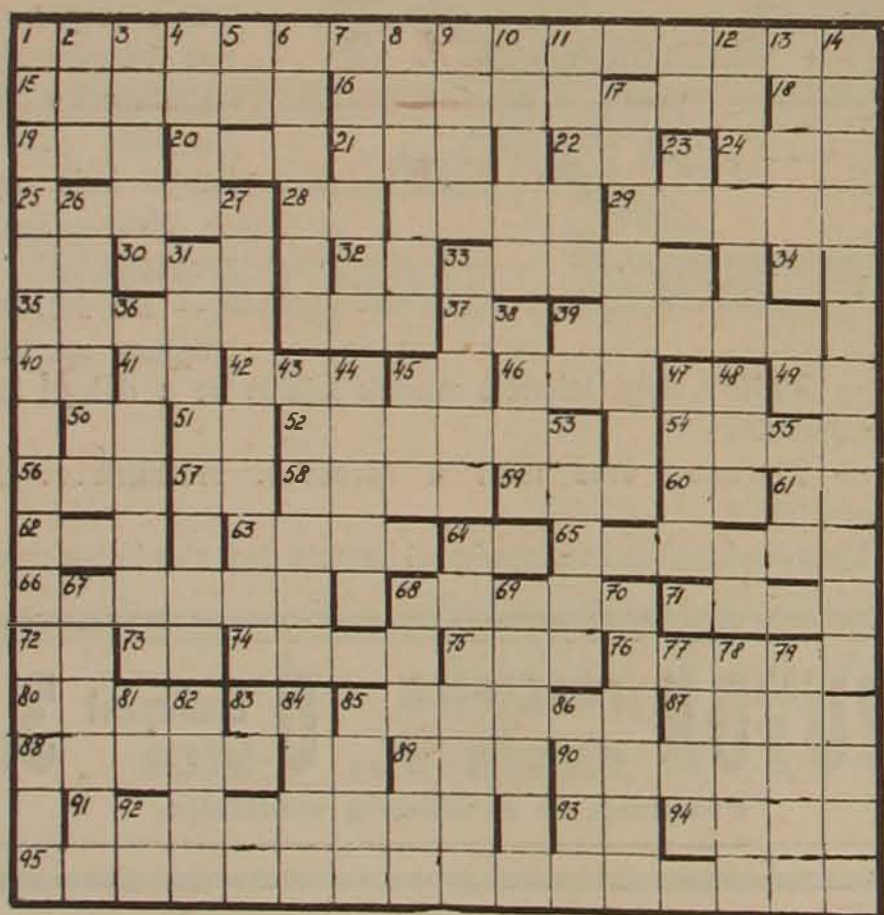
— Akkor. Láttam, hogy csak valami jegenyési asszony lehet a dologban, az vette el az eszét. Kérlelőre fogtam, János, öreg vagy már, azt mellettem öregedtél meg szeretetben, ne bolondozz, mert veszted lesz az az asszony még...

— Nem hajlott az öreg?!

— Nem. Elmaradozott. Mikor Pesten járt, akkor se jött el hozzám. Goromba lett, pedig azelőtt úgy voltunk mindig, mint a fiatal galambok.

(Folytatjuk.)

KERESZTREJTVÉNY.

Vízszintes sorok: 1. Mondás, melynek erejét ellenségeink sokszor érezték magukon. 15. Ige feltételes módban. 16. Szentföldi utas. 18. Szerszám. 19. Visszafelé olvasva és egy magánhangzó hozzátoldásával mese. 20. A bajvivó igéje. 21. Időmutató. 22. Személyes névmás. 24. Visszafelé olvasva női név. 25. Visszafelé olvasva egy magánhangzó pótlásával szorgalmáról nevezetes rovar. 28. Névelő. 29. Vegytan. 30. Családfő. 32. Mint a vízszintes 28. 33. Házi szerszám. 34. Fém. 35. Visszafelé olvasva gyermekek kedvelt játékszere. 37. Azonos magánhangzók. 39. Tenger neve. 40. Súlymérték rövidítve. 41. Visszafelé olvasva tiltó szócska. 42. Ferdén esik. 45. Visszafelé olvasva személyes névmás. 46. Hasznos növény. 47. Ige, mely nem áll. 49. Mint a vízszintes 41. 50. Öltözék. 51. Egy ékezet pótlásával álló víz. 52. Gyümölcs-szelet. 54. Visszafelé olvasva ugyanazon napon született testvér. 56. Egy ékezet pótlásával régi ürmérték. 57. Visszafelé olvasva kicsinyítő képző. 58. Visszafelé olvasva kelés váladéka. 59. Mélyhangú

magánhangzók. 60. Magashangú magánhangzók. 61. Az adakozó igéje. 62. Ilyen szarvas is van. 63. Szárnyas rovar. 64. Magához szólít. 65. Pustulni. 66. Saját kárán tanulás. 68. Visszafelé olvasva az alacsony ellentéte. 71. Sánc. 72. Rag. 73. Házi állat. 74. Számnév. 75. Egy ékezet pótlásával vizi-növény. 76. Mutató névmás tárgyraggal. 80. Északi nép. 83. Indulatszó. 85. Nemzet. 87. Visszafelé olvasva a földmunkás szokta tenni. 88. Nulla. 89. Megszűnt országos méltóság. 90. A regösök pengették. 91. Destructio magyarul. 93. 1500 római számokkal. 94. Alföldi madár. 95. Az ú. n. proletár diktatúra.

Függőleges sorok: 1. Minden csendőr leghőbb vágya. 2. A földmives szerszáma. 3. Szén. 4. Nagymagyarország legészakibb vármegyéje. 5. Az ismeretlen neve. 6. A természet újjászületése. 7. Hazafias költemény címe. 8. Kártékony rovar. 9. Elszakított vármegye és város. 10. Kerti és havasi növény gyümölcse. 11. Férfi név. 12. A töke jövedelme névelővel. 13. Modern találmány. 14. Békekötésnek csúfolt erőszak. 17. Tollbamondás. 23. Visszafelé olvasva személyes névmás. 26. Földbe ásott lyukak. 27. A halál beállta előtti állapot. 31. Tömegbeli cikk. 33. Nem egészséges. 36. Ezt teszi a csendőrpárör a szükséges szolgálat teljesítése után. 38. Női név. 39. Rag. 43. Hivatalból üldözendő bűncselekmények ügyében a vád képviselője. 44. Könnyed. 45. A dohánynak legerősebb az... 47. Hónap végén a pénztárca. 48. Idegen pénznem. 53. Saját területén mindenki által vadászejeggy nélkül is elpusztítható. 55. Hímnemű állat. 64. Zenész. 67. Nem szép tulajdonság. 68. A ruha testhez állásának jó kelléke. 69. Visszafelé olvasva ez ne legyen a csendőr önképzésében. 70. ...itthon kettő-három nyomorult. 77. Valamennyi. 78. Mint a függőleges 11. 79. Visszafelé olvasva keleti nép. 81. Ebből lesz a patak. 82. Nem valódi pl. arany. 83. Visszafelé olvasva az étel ízét ez adja meg. 84. Hamu. 85. Férfi név. 86. Gyümölcs. 92. »Egészségügyi« rövidítve.

A helyes megfejtők között egy értékes könyvet sorsolunk ki. Megfejtést csak a csendőrség legénységi egyéneitől fogadjunk el. Határidő október 20. Az eredményt a november 1-i számunkban fogjuk közölni.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

HELIOS-nyomda Budapesten, VII., Sip-utca 3. sz.

Telefon: József 413-27.

Felelős vezető: Weitz Károly.